Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP 74. évfolyam, 3. szám ■ 2009. január 18. ■ Vízkereszt ünnepe után 2. vasárnap Ára: 250 Ft

„A gázzal és a Gázával kapcsolatos hírekben mégis sok a közös vonás. Mindkét esetben arról lehet szó, hogy a politikai hatalom meg akarja mutatni, ki az úr a háznál. Erőt kíván demonstrálni. Elrettenteni akar."
Gáz és Gáza ▶ *3. oldal*

„A filmrendező nem tudhatja, hogy az adott gyerek számára milyen például a sárkány, ő csak a saját sárkányát keltheti életre. A gyönyörű királylány mindenkinek másképpen szép, és igazán mély közünk csak a saját képeinkhez lehet."
A mese: az emberi szó mágiája ▶ *5. oldal*

„Miért van az, hogy az ember a csábító, ígérgető hangoknak olyan gépiesen engedelmeskedik, mint *Öveges* professzor Hecki kutyája a normál A hangnak? S vajon el lehet-e hangolni az embert a halálos frekvenciáról?"
Vál(t)ság van! ▶ *11. oldal*

A gyönyörű parancsolat ▶ *2. oldal*
Jegyzetlapok 2008-ból ▶ *6. oldal*
Interjú Békés Márton történésszel ▶ *7. oldal*
Valami Amerika ▶ *8–9. oldal*
Testvérportrék ▶ *10. oldal*
Napos oldal – gyermekmelléklet ▶ *12. oldal*

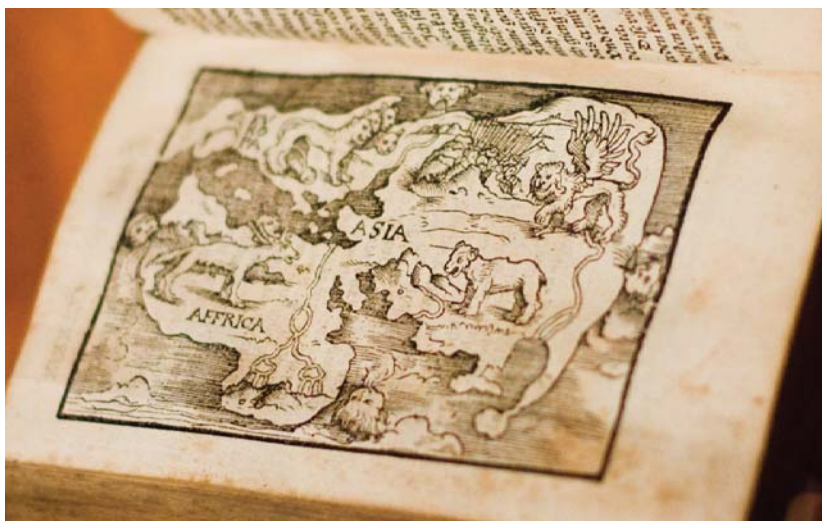

A prófétai könyvek Luther által fordított kiadása – Dániel prófétát négy állat képében ábrázoló fametszet. Fent: Benczédi Székely István zsoltárfordításának pirossal szedett címlapja.

»...LEGYENEK EGGYÉ KEZEDBEN« (EZ 37,17)

Imahét a Krisztushívők egységéért 2009 – a Biblia évének záró istentisztelete

Az ez évi ökumenikus imahét megnyitó istentiszteletére – amely egyben *a Biblia éve 2008* ökumenikus záró istentisztelete is – **január 18-án, vasárnap 19 órakor kerül sor a budapesti Szent István-bazilikában**.

Szentbeszédet mond *dr. Erdő Péter* bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek. Igét hirdet *dr. Bölcskei Gusztáv* református püspök. A Biblia évét *D. Szebik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyar Bibliatársulat elnöke zárja be.

Az istentisztelet liturgiájában a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa tagegyházainak püspökei, vezető lelkipásztorai vesznek részt.

DR. BÓNA ZOLTÁN FŐTITKÁR *(Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa)*
DR. PECSUK OTTÓ FŐTITKÁR *(Magyar Bibliatársulat)*

„...és eggyé lesznek a kezemben"

■ DR. BÓNA ZOLTÁN

„...és eggyé lesznek a kezemben" – hangzik Isten biztató szava Ezékiel prófétán keresztül a megosztottság és meghasonlás sokféle nyomorúsága alatt reményvesztetten roskadozó néphez (Ez 37,19).

Ezékiel korában Izrael népe már hosszú generációk óta kettészakadt, északi és déli országban, sokszor ádáz feszültségek között élt. A bálványimádás újabb és újabb divatos formái ölték a lelkeket; ennek Jósiás király vallási és politikai reformjai talán határt szabtak, de véget nem vetettek. Jeruzsálemet a templommal együtt lerombolták, földúlták a babiloni hódítók. A nép elöljáróit, előkelőit sokakkal együtt fogságba hurcolták. Az otthon maradottakat – ahogy azt *Jeremiás siralmaiból,* jajkiáltásaiból tudjuk – sokszorosan megalázták és sanyargatták.

Izraelnek ebben a kilátástalan és halálosan legyengült állapotában, tragikus nemzeti és vallási megosztottsága közepette szólal meg a próféta – akinek neve is azt jelenti, hogy „Isten erőssé tesz" –, és az Isten erőt adó, egyesítő, mindent megoldó tervéről beszél.

Kétezer-ötszáz esztendővel később, a 21. század sajnálatos aktualitásai közepette e prófétai ígéretre talán sosem látott mértékben van szükségünk. Nem az Isten tervének kudarca vagy késlekedése miatt aktuális az ígéret, hanem az ember megátalkodott engedetlensége miatt aktuális a nyomorúság. A világ ma is politikai és gazdasági érdekek feszültségében él, ennek következtében immáron a természet ökológiai rendje is felborult. Az élet és olyan alapvető feltételei is, mint a víz, a levegő, a klíma és az energiaforrások, végveszélybe kerültek.

Az újkori bálványimádás is súlyos következményekkel járt globálisan is, és hazánk sorsát illetően is. Országunk nagy részét más államokhoz csatolták, s nemzetünk sokdimenziós megosztottságban él a határokon belül, a Kárpát-medencében és a nagyvilágban. Nekünk is szükségünk van arra a prófétai szóra, amely egyrészt erőt és reményt ad, másrészt pedig meggyőzően mutatja a gyógyulás útját.

A koreai keresztények az idei ökumenikus imahét vezérigéjéül a fenti ezékieli prófériát választották. Saját évtizedes élményeik, tapasztalataik és vágyaik tették őket érzékennyé erre az igére. Ők is egyszerre érzik a politikai, gazdasági és ideológiai érdekkülönbségek okozta megosztottságot, amely fájdalmas minden koreai számára, és sebként ég a koreai nemzet testén. A gyógyulás útját pedig abban látják, hogy a Krisztust követő közösségek egységben figyelnek Isten ígéretes szavára, és egységben hirdetik meg azt a saját népük és a világ minden keresztténye számára.

A bűneset óta a bálványimádás különböző formái viszik tragédiából tragédiába az emberiséget. Krisztus egyetlen és egyetemes egyházának az ember általi megosztottsága, mint Krisztus imádságos akarata elleni bűn, oka bizonyságtételünk erőtlenségének, hitelességünk és hatékonyságunk gyöngeségének. A keresztényeknek, Krisztus valós és lehetőség szerinti tanítványainak a megosztottsága – túl azon, hogy ellentétes Krisztus főpapi imádságának igényével – botránkozást jelent a mai világban.

Természetesen a krisztusiak egysége nem formai, nem felszíni, hanem tartalmi kell, hogy legyen, de úgy, hogy mindenki lássa, és ennek alapján lássa be, hogy az egyéni és közösségi bajokból van gyógyulás. Ha pedig ezekből nem lesz gyógyulás, akkor a halál diadalmaskodik. E gyógyulás azonban nem a hamis próféták ígérgetéseiben, szépítgetéseiben és összekacsintásaiban, hanem egyedül a mindenható Isten iránti hűségben keresendő és található.

Nem a bálványimádó, egymással ellenségeskedő idegen kultúrák, népek és hatalmasságok felé reménységgel tekingető népnek ígéri az Úr a gyógyulást, hanem az általa megbocsátott, megtisztított és magával megbékített népnek. A megbocsátást, a megtisztítást és a megbékéltetést azonban el lehet utasítani és el lehet fogadni. Ez utóbbi esetében teljesülhet be a prófécia: *„Nem teszik magukat többé tisztátalanná förtelmes bálványszobraikkal és sok vétkükkel. Megszabadítom őket minden vétküktől, mert elpártoltak tőlem, és megtisztítom őket. Az én népem lesznek, én pedig Istenük leszek."* (Ez 37,23)

Ez a nép, az ilyen nép az Isten egységes népe e hazában, a Kárpát-medencében, Koreában és a nagyvilágban. Ez a nép, az ilyen nép, amely eggyé lesz az Isten kezében, a reménység jelévé válik az egész világ számára. Ez az egység nem mennyiségi növekedés csupán, nem a közösségek formális szövetsége, hanem az új élet az Isten kezében. Új, reményteljes élet. Új életszemlélet. Új törvény a szeretet jegyében. Új gazdaság a szolidaritás jegyében. Új társadalom a testvériség jegyében. Új környezetvédelem a felelősség jegyében. Mindez előképe annak az új teremtésnek, amelyet Krisztus szerzett a kereszten.

A próféta „két fadarabja" keresztté formálódott. És e megbékéltető kereszt alatt eggyé lett keresztényekből az egységben és harmóniában élő emberiség sója és kovásza lehet.

Az imahét felemelő istentiszteletein erre vezessen mindnyájunkat a kereszten kitárt kezével bennünket eggyé formáló, megváltó Urunk, Jézus Krisztus.

Egy kiállítás margójára

„A Biblia a kereszténység hitelvi alapja és éltetője, évszázadokon át az oktatás egész rendszerének »alfája és ómegája«, a nemzeti kultúrák megtermékenyítője volt. Részese »Európa születésének«, mert különböző népeknek adott azonos vallási, művelődési, erkölcsi, nyelvi, mentalitásformáló és egyéb ösztönzéseket. A magyarság már az államalapítás előtt találkozott a kereszténység szimbólumaival és üzenetével, de a Biblia szövegének hatása (írott forrásokkal igazolhatóan) ezer esztendeje vált állandó részévé életünknek. Szakrális értelemben a középpontba került, ahogyan a templomok is falvak és városok szívében épültek, vagy ők maguk váltak települések létrejöttét segítő erővé. Magyarországon Szent István első törvénykönyve rendelkezett a vasárnapi templomjárásról. A templomi szertartások az evangéliumi olvasmányokkal együtt (a reformáció koráig) latin nyelvűek voltak, de a Szentírást a prédikáció keretében magyarázhatták a híveknek. A magyar bibliafordítás tehát a szóbeliségben született" – írja *Gáborjáni Szabó Botond* kiállításrendező a *Biblia Sacra Hungarica – a könyv, „mely örök életet ád"* című, március 29-ig nyitva tartó kiállítás katalógusában.

Aki ellátogat az Országos Széchényi Könyvtárba, nemcsak a Szentírásnak szebbnél szebb, kéziratos és nyomtatott, héber és görög nyelvű – sőt többnyelvű – kiadásait, illetve különböző magyar fordításait csodálhatja meg, hanem magyar kultúrtörténeti szempontból is igazi kincseket láthat. Sőt hazai lutheránusként is sok értéket nézhetnek meg az érdeklődők, ugyanis az Evangélikus Országos Könyvtár és az Evangélikus Országos Múzeum jóvoltából nyolc kiállított tárggyal gazdagodhatott a három teremben elhelyezett tárlat.

FOTÓK: LUKÁCS GABI

Középen a nemescsói szószékoltár pontos másolata

Könyvtárunk tulajdonában van például egy példány a prófétai könyveknek *Luther* által fordított kiadásából, amely 1532-ben jelent meg Wormsban. A bőrkötésű könyvben három fametszet is található. A kiállított kötet *Dániel próféta könyvénél* van nyitva, az illusztráción a próféta négy állat képében – szárnyas oroszlán, medve, négyfejű párduc és vasfogú állat – látja a négy nagy világbirodalom sorsát és Isten országának eljövetelét. A kötet érdekessége, hogy sokáig úgy hitték, ebből a kiadásból már csak a Stuttgartban őrzött példány maradt meg.

▶ *Folytatás a 3. oldalon*

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mindenható Isten! Te felragyogtattad a világban szent Fiad világosságát, hallgass meg minket, amikor közbenjárásában bízva hozzád fordulunk!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága szeretetben és igazságban egyesítse egyházadat! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága betöltse a földet ismereteddel, hogy minden gyermeked eljusson az üdvösségre! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága eloszlasson minden előítéletet és ellenségeskedést a nemzetek között! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága reménységet nyújtson minden csüggedőnek! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága jelenléted örömével töltsön el minden szenvedőt! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága a gyógyulás ígéretével bátorítsa a betegeket! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, Istenünk, add, hogy szent Fiad világossága az örök hazába vivő utat mutassa meg a haldoklóknak! Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Urunk, Jézus Krisztus! Légy velünk kegyelmeddel, hogy szándékod szerint használjuk fel időnket a mulandó világban, az örökkévalóságban pedig választottaiddal és angyalaiddal együtt vég nélkül dicsőíthessünk téged, aki az Atyával és a Szentlélekkel élsz és uralkodol mindörökkön-örökké.

[Gyülekezet:] Ámen.

Liturgikus könyv 398. o.

SEMPER REFORMANDA

„... a sátán [a] leghatalmasabb és a legravaszabb fejedelem, mint már mondtuk, ahol ő uralkodik, ott az emberi akarat nem lehet szabad és független, hanem csakis a bűn és az ördög szolgája, aki semmire sem képes, csak arra, amit ura és parancsolója akar. Azt pedig nem tűri, hogy jót akarhasson, bármennyire igyekezzék is, mert még ha a sátán nem parancsolna is neki, a bűn, melynek szolgája, annyira terheli majd, hogy képtelen lesz a jóra."

Luther Márton:
A szolgai akarat
(Jakabné Csizmazia Eszter, Weltler Ödön és Weltler Sándor fordítása)

VÍZKERESZT ÜNNEPE UTÁN 2. VASÁRNAP – 5MÓZ 30,11–15

A gyönyörű parancsolat

Mikor Isten a Sínai-hegyen kijelentette parancsolatait, nemzedékről nemzedékre szólóan adta őket Mózesen keresztül a népnek. Istennek a néppel való találkozása akkor különleges és maradandó élmény volt – mégis oly hamar oly messzire kerültek a *Tízparancsolatban* foglaltak megtartásától! Hiszen nemcsak a betűjét, hanem a törvény szellemét sem tartja meg az a nép, amely aranyborjút imád, amely nem tiszteli egy igaz Istenként Teremtőjét, amely felebarátja ellen gonosz módon, ártó szándékkal fordul – üssük fel az *Ószövetség* fejezeteit: bizony, ezt tették.

A nép megszegte, felrúgta a szövetséget – Isten mégis újra és újra megbocsátotta, hogy választott népe gyenge, gyarló, vétkes, lázadó: szóval és tettel megtagadja őt. Mégis esélyt kap ez a nép, amely jogilag, józan ésszel és igazságérzettel nem érdemel új esélyt. S a törvény nem paragrafusok elrémisztő halmazaként, hideg-rideg parancsáradatként zúdul a nép fejére, hanem bensőséges és szeretetteljes kapcsolatban kinyilatkoztatott, életre vivő, haláltól óvó tíz igeként hangzik el. Amelyben ott van Isten, de nem úgy, mint törvényalkotó és azt kihirdető személytelen nagyúr (lásd 5Móz 31,6!). Azóta is szól Isten, ahogy a Sínai-hegyen, sokszor, sokak által. Határozottan, világosan, keményen, óvóan, szeretettel, tisztán és egyértelműen szól...

De mint a gyermek, aki elengedi füle mellett a figyelmeztetést, a szülői parancsot, az érte, az ő védelmében adott utasítást, a nép ellenkezőleg cselekedett. Elindult – és az ellenkező irányba ment. És súlyosbította helyzetét, hogy örömmel tette. Abban a hitben, hogy jól teszi. Kiskorúságban ragadtak? Hát nem értettek a szóból, a Szóból (igéből)? Pedig életről és halálról van szó.

Pedig Isten mindent megtett, hogy közel legyen. Mert ő Hang, aki szól, aki ugyan titok és megfejthetetlen, megpillanthatatlan és megragadhatatlan, végtelen, akit a véges be nem fogadhat, de beszél, szól, divatos szavunkkal: kommunikál. Beszélő Isten, mert mondanivalója van, és kijelenti magát. Beszél, üzeneteket fogalmaz meg, mégpedig úgy, hogy az a legcélravezetőbben jusson el az üzenet címzettjéhez.

Üzenetének lényege a szeretet és az élet. És az, hogy a megoldás készen van, már nem úgy, mint Mózes idején, a próféták idején, az ó szövetség idején. Megszólít, közösségbe von önmagával és minket egymással. Halk és szelíd hangon is szól, mint Illéshez (1Kir 19,12b), mint Jézus a tanítványokhoz.

A vízkereszt utáni időszak központi témája: Krisztus dicsősége megjelenik a világban. A szó testet öltött. A Logosz emberré lett, és annyira közel jött, ahogyan azt soha álmodni sem merte volna ember. S ez a szó formál, épít, alakít, csiszol. Összetör, de felemel, sebez, de be is kötöz. Életet teremt, életkedvet ad napról napra. Gyűjt, magához vonz, és akit megérintett, az is képessé válik rá – csakis az ő erejéből és hatalmából nyerve erőt –, hogy maga

A VASÁRNAP IGÉJE

is sugározzon, maga is tegyen, szóljon, hívjon, vonzzon, nem magához, hanem ahhoz, aki őt már egyszer szeretetével és kegyelmével megragadta.

Miért a törvény? Hogy életet adjon, jó úton, jó irányban, épségben vezessen. Amíg igának érezzük, nem értjük. Amíg félelmet kelt, félreértjük az isteni szándékot. Amíg, bár ismerjük a törvényt, de kijátszani akarjuk, csak önmagunkkal bújócskázunk, és Isten szomorúsággal tekint ránk, hogy a vesztünkbe rohanunk. Ha nagykorúan nézzük, akkor már köszönetet és hálát tudunk mondani érte. (Vö. Zsolt 119,16: *„Gyönyörködöm rendelkezéseidben..."* Melyik e világi törvényről írna ma költő, író ilyen csodálatos himnuszt? Elképzelhetetlen. És melyik e világi törvényalkotó, honatya lenne az, akit dalban énekelne meg egy szép szavú lírikus? Hát ez a nagy ajándék: hogy van Isten, és van életre segítő, az úton megtartó isteni szó!)

Egy megtett út végén egy kis magaslatról visszatekintve jól lehet látni, hogy mi is történt, és mennyi jót kapott a nép Istentől. A centrumban a törvényadás és annak áldásai vannak. Emberöltőnyi idő alatt a nép megérett. Isten megújítja velük szövetségét, mert a lázadások korszaka után (például 5Móz 9,23–24) a nép belátta, hogy semmije nincs, amit ne kapott volna. Válassz, mondja, eléd tárom az életet és a halált. Van ennél nagyobb szeretet, mely a választás szabadságát is megadja?

Amikor már nem hinnénk, hogy lehetséges, Isten tud még messzebb – azaz épphogy közelebb – jönni: még többet tenni és adni, emberré lenni, hogy a jót, az életet, a szeretetet, az Istennel és egymással való ép, értelmes, értékes életet választhassuk. Hitből való igazság (Róm 10,6 kk.), szívbe írt törvény (Jer 31,31 kk.), az új szövetség lényege az ígéret beteljesedése (Zsid 8,6 kk.).

Mekkora szeretet ez, amely Istent arra készteti, hogy ilyen mélyre hajoljon? Ahol mi vagyunk, ott van, oda jött, hogy szemünkkel látni, fülünkkel hallani tudjuk. S írott és hirdetett igéjében ma és mindaddig, amíg időt ad a megtérésre, Jézus szól. Megmutatja, hogy milyen Isten, és mi a szándéka. De ennél is többet tesz: az életét is odaadja! Életközelbe, szívközelbe jön.

Immánuel: velünk az Isten. Karácsony, az emberré lett Isten születésének ünnepe után, ennek belső – tehát igazán melengető – fénye kíséretében kell továbbmennünk.

■ Kőháti Dóra

Imádkozzunk! Istenem, add, hogy felismerjem szívembe írt törvényedet, add ajkamra a tanúságtétel szavait, hogy gyenge és gyarló, bűnös életem mégis – a te kegyelmedből – szentségedről és dicsőségedről szóló élő igehirdetés lehessen! Ámen.

Ki dolgát mind az Úrra hagyja

▶ „Jertek, lássátok Isten tetteit, csodadolgokat cselekszik az emberek között!" – szól ezen a héten a 66. zsoltár szavaival az introitus zsoltár. Az ünnep igéi után graduálénekünkön végighaladva érthetjük meg igazán e szavak mondanivalóját.

Az epifánia (vízkereszt) ünnepe utáni második vasárnapon a kánai menyegzőben tett csodáról szól az evangélium (Jn 2,1–11). Jézus hatalmának megjelenését tárja elénk, mely az ő isteni természetének bizonyítéka, s az ő követésére biztat bennünket, hogy kegyelme a hitben újjászüljön és jó cselekedetek végzésére sarkalljon.

Az epistola (Róm 12,6–16) először kapott ajándékaink, tehetségünk méltó kamatoztatására, felhasználására int, majd a közösségvállalásról és a képmutatás nélküli szeretetről szól.

A vasárnap éneke a *Ki dolgát mind az Úrra hagyja* (EÉ 331), melynek szövege és dallama is *Georg Neumark* német költő nevéhez fűződik (akinek ugyan egyházi énekei mellett világi szövegei is születtek, ám utóbbiak nem említhetők egy lapon az előbbiekkel). Az ének keletkezésétől fogva töretlen népszerűségnek örvend, s nem csupán az evangélikus egyházban, hanem református (*Ki Istenének átad mindent,* RÉ 274) s bizonyos időszakokban katolikus testvéreinknél is. Ismertsége és közkedveltsége nyomon követhető abban is, hogy korábban nemcsak dallamára születtek más versek, hanem szövegét is feldolgozták más dallamokkal.

Szövegváltozatainak számtalan példáját a *Dunántúli* és *Szarvasi énekeskönyvben* is megtalálhatjuk. Mostani énekeskönyvünkben az eredeti szöveg mellett még hét vers kapott helyet, melyek között a németeken kívül egy szlovák és egy lapp költő munkája is szerepel.

Neumark műve annyira alapvető ének volt már a 17–18. században, hogy a számtalan négyszólamú korálfeldolgozáson kívül kantáták alapjául is szolgált, így *Georg Philipp Telemann* és *Johann Sebastian Bach,* illetve később, a 19. században *Felix Mendelssohn-Bartholdy Wer nur den lieben Gott lässt walten* kezdetű munkájának.

Az ének eredeti címében 1Pt 5,7-et

ÉNEKKINCSTÁR

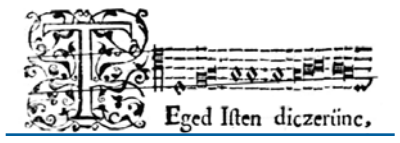

idézi: *„Minden gondotokat őreá vessétek, mert neki gondja van rátok",* s az 55. zsoltár 23. versére is ráismerhetünk benne: *„Vesd az Úrra terhedet, és ő gondot visel rád!"* Keresztény higgadtságra szólít fel, bármekkora fájdalom érje is az embert, s a jóságos és mindenható Atyaistenre emeli fel tekintetünket, akiben mindenkor vigasztalást lelhetünk.

Ez az útmutatás nem véletlen, hiszen Neumarknak saját élményei hatására született meg e műve. Akkor, amikor a harmincéves háború időszakában a mindenétől megfosztott költő – aki hosszú időn át nélkülözött, de mindennek ellenére esténként imádsággal az Úr felé fordult, tőle kért segítséget – imádsága meghallgatásra talált.

A német eredetiben hét versszak található, melyből mai énekeskönyvünk csupán ötöt tartott meg. Az első strófa a fenti idézeteken kívül a *Hegyi beszéd* szófordulatával élve tárja fel az egész ének mondanivalóját: „Aki az Úrban bízva jár, / Homokra az nem épít már." A következő versszak arra tanít bennünket, hogy semmi haszna sóhajtozni, panaszkodni, csak többet s jobban fogunk tőle szenvedni. Ehhez kapcsolódik a következő strófa, melyben az addigi „mit ne tegyünk" helyett immár a helyes utat jelöli ki számunkra: várjunk csöndben, békén, s bízzuk rá az Istenre, mit tesz, hiszen: „Mi áldás nékünk, tudja jól."

A német s a korábbi magyar változatokban a negyedik és ötödik versszak nem a mai befejező két strófa volt, hanem az a köztes kettő, mely ma már nem szerepel énekeskönyvünkben: a hit kísértéséről és arról szólnak, hogy itt e földi létben „minden változandó, / Mind jó, mind balsors forgandó". Végül a záró két versszakban az utolsó óráról esik szó, amikor majd öröm vált bánatot, s véget ér a próba.

De addig is így cselekedj: „Járj Isten útján hű munkában, / Mondj imádságot, éneket! / Egyedül benne bízzál bátran, / Megújul akkor életed. / Ki benne bízik boldogan, / Arra az Úrnak gondja van."

■ Abaffy Nóra

Az Evangélikus Élet 2005., 2006., 2007. és 2008. évi lapszámai PDF formátumban letölthetők a www.evangelikuselet.hu címről.

Egy kiállítás margójára

Folytatás az 1. oldalról

De más unikum is fellelhető az evangélikus könyvtárban, illetve látható a tárlaton. Például a Kolozsvárott 1562-ben kiadott *Új Testamentum*, amely a *Heltai Gáspár* vezette bibliafordítói munkaközösség 1551-ben elkezdett munkájának hatodik kötete. A fordítás a görög eredetin és a *Vulgatán* kívül a Luther-féle német szöveg alapján készült.

Az 1700-as évek elején a frankfurti pietista, *Philipp Jacob Spener* szorgalmazta, hogy ne csak az egyházilag elrendelt igeszakaszokat magyarázzák az istentiszteleten, hanem az egész Bibliát; a nép ne csak hallgassa, hanem maga is olvashassa; rendezzenek külön összejöveteleket (bibliaórát), ahol közösen értelmezik a Bibliában olvasottakat. Hallében, ahol a magyar evangélikus bibliafordítók mind megfordultak, a teológiai képzés középpontjába került a Biblia eredeti nyelven való olvasása és magyarázata. A leendő lelkészek hazahozták azt az igényt, hogy minél nagyobb számban adjanak Bibliát a nép kezébe. Így kezdte el győri lelkészként 1710-ben *Torkos András* a fordítást. Torkos a református Károli-Biblia helyett evangélikus fordítást szeretett volna a hívők kezébe adni. Munkája 1736-ban jelent meg Wittenbergben, és bár második kiadást is megért, mégsem terjedt el, nyelvi megoldásait, hibáit, kihagyott szavait, mondatait sokat kritizálták.

A 18. században e bibliafordítás kedvezőtlen fogadtatása után újabb kísérlet történt arra, hogy a Károli-féle helyett saját fordítás kerüljön az evangélikusok kezébe. *Bárány György* és fia, *János,* valamint *Sartoris János* tudományos igényű Újszövetség-fordítása *(fenti képünkön)* 1754-es évszámmal jelent meg, a hétéves háború miatt azonban csak 1758-ra készült el a teljes nyomtatás. Két rézmetszetes térkép és a címlap előtt egy rézmetszetes kép díszíti – ez utóbbinál van nyitva a kiállításon látható könyv. A fordítók a kötetet előszóval, az egyes bibliai könyveket történeti előszóval, minden rész előtt tartalmi összefoglalóval, illetve lapalji jegyzetekkel (bőven idézve az egyházatyákat és Luthert) látták el.

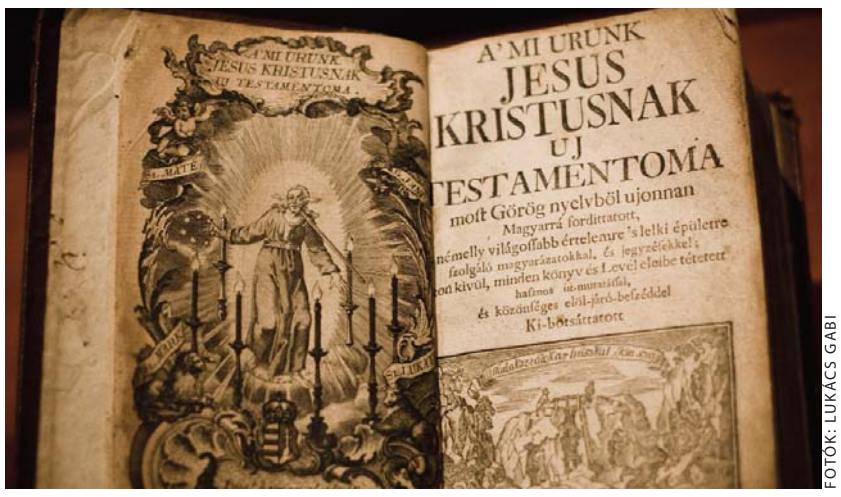

FOTÓK: LUKÁCS GABI

Az evangélikusok pietista szellemben fordított Bibliájának címlapja

A tárlókban *Kámory Sámuel* teljes Bibliája is látható, amelyet 1870-ben saját költségén, előfizetőket, támogatókat gyűjtve adott ki. A kiadáshoz nem fűzött előszót, csak a rövid zárszóban hirdeti büszkén, hogy ő az első, aki egymaga, az eredeti nyelvekből lefordította a Szentírást. Ám nyelvi megoldásait – a pontosságra való törekvés során, ha kellett, új magyar szavakat, kifejezéseket alkotott, tájszókat, szójátékokat használt – sok kritika érte.

A Podmaniczky–Degenfeld-könyvtár adományaként került az Evangélikus Országos Könyvtár tulajdonába az az 1548-ból származó, Krakkóban kiadott és *Benczédi Székely István* által fordított *Zsoltárkönyv,* amely – a gazdagon díszített címlap tanúsága szerint – a református *Pogány György* tulajdonában volt. A könyvben több helyen található kottarészlet, ami arra enged következtetni, hogy e *Zsoltárkönyvet* használták a lelkész-kántor-énekkar gregorián szertartási éneklésében a protestáns istentiszteleteken.

Luther által fordított Újszövetség, amely a Jelenések könyvénél van nyitva

A kiállítás anyagát gazdagítja az Evangélikus Országos Múzeum tulajdonában lévő, *Luther és az Augustana Confessio* című, 1724-ben készült olajfestmény is. A györkönyi gyülekezet parókiájáról előkerült, oltárképként sosem használt olajfestményen Luther és a szász választófejedelem fogja közre a hit kőszikláin álló frigyládát, ezen a Biblia Sacra áll. A Biblia tetején hétágú gyertyatartó látható, talapzatán a latin nyelvű felirattal, mely szerint: „Az Úr igéje mindörökké megmarad". A gyertyatartó karjain huszonegy medalionban az *Ágostai hitvallás* tételeinek képe és mellette a számuk látható.

A kiállítás középpontjában a 18. századi nemescsói szószékoltár másolata áll, jelezve, hogy Isten szava nemcsak írott formában terjed, hanem hirdetésében a hangzó szónak is ugyanolyan fontos szerepe van. A Vas megyei település jelenlegi evangélikus templomát 1784-ben építették fel, de írásos emlékek már 1630-tól fennmaradtak az itt szolgáló evangélikus lelkészek nevével.

Végezetül álljon itt még evangélikus szempontból két különlegesség. Látható az 1524-ben Strassburgban kiadott, Luther fordította *Újszövetség,* amelyet vörös-zöld-sárga-kék színű iniciálék és színes szövegközi illusztrációk tesznek díszessé. A kiállított – a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár tulajdonában lévő – *Újtestamentum* a *Jelenések könyvénél* van nyitva; ezt a bibliai könyvet e kiadásban huszonegy színes kép illusztrálja.

Megtekinthető továbbá az az 1519-ben kiadott Biblia, amely egykor Luther Mártoné volt (a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár tulajdona). A kiállított Szentírás a reformátor saját kezű aláírásánál van nyitva a második oldalon, ahol az aláírás felett egy német nyelvű vers is olvasható.

■ – A. A. –

Biblia Sacra Hungarica – A könyv, „mely örök életet ád" – A kiállítás katalógusa a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható 3900 forintért.

Gáz és Gáza

ÉGTÁJOLÓ

Az elmúlt napokban, sőt hetekben talán ez a két kulcsszó uralta a híradásokat: gáz és Gáza. Az előbbi azzal függött össze, hogy az orosz–ukrán gázvita során Moszkva úgy döntött, elzárja azoknak a vezetékeknek a csapjait, amelyeken Ukrajnán keresztül számos európai országba érkezett a létfontosságú energiahordozó. Ez a *barátságtalan gázvezeték* aztán megannyi dráma okozója lett.

„Fél négytől nem jön a gáz!" – megdöbbentően hangzott az energiaügyekért is felelős miniszter január 6-i bejelentése. Lázas számolgatás kezdődött, hogy hány napra elegendőek a tartalékok, mely fogyasztóknak kell más üzemmódra átállniuk, illetve hány gyár kénytelen beszüntetni a termelést.

A háborús éveket csak hírből ismerő nemzedékem számára különösen is sokkolóan hatottak ezek a hírek. (Amelyekkel együtt a budapesti szmogriadóról is értesülhettünk: páros napokon csak a páros, páratlanokon a páratlan rendszámú autók közlekedhettek.) Hallhattuk például, hogy a nálunk is rosszabb helyzetben levő Szerbiában – így a Vajdaságban is – tömegesen maradtak hidegek a radiátorok. Nálunk a hatóságok ugyan igyekeztek mindenkit megnyugtatni, hogy lakossági gázkorlátozásra – „egyelőre" – nem kell számítani, az emberek azonban érthető módon a legrosszabbra próbáltak felkészülni. Megrohamozták az üzleteket az elektromos kályhákért és hősugárzókért, valamint ismét kapós lett a tűzifa. Vidéki barátaim szerint mind több fejszés ember baktat az erdők felé… A mínusz tíz-tizenöt fokos hidegben különösen is indokolt az aggodalom.

Január első felében a hírek és tudósítások másik kulcsszava Gáza volt, utalva arra a városra, illetve arra az övezetre, amelyet egy ott élő a világ legnagyobb szabadtéri börtönének nevezett. Ezt a mindössze negyvenöt kilométer hosszú és tíz kilométer széles sávot 1948-ban a független Izrael megszületésével az izraeli területekről menekültek tömegei árasztották el. Izrael 1967-ben, az úgynevezett *hatnapos háborúban* elfoglalta és közel negyven évig megszállás alatt tartotta ezt a területet, mígnem 2005-ben – nemzetközi nyomásra – kivonult. Ma másfél millió ember él itt, többnyire nyomorúságos körülmények között.

Tény, hogy a nemrég hatalomra került – és a mérsékeltebb palesztin vezetést felváltó – Hamász fegyveres szervezet nem ismeri el a zsidó államot, és a tűzszünetet felmondva rakétákkal lő izraeli területeket. Válaszul az izraeli hadsereg több mint egy hétig tartó folyamatos légitámadások után szárazföldi offenzívát indított a Gázai övezet ellen.

Egyetlen állam, így Izrael védekezéshez való joga sem vitatható. Ami az elfogulatlan elemzőket meglepi, az a szemmel látható aránytévesztés. Vagyis a támadások ereje, illetve az a tény, hogy nem tesznek különbséget fegyveresek és civilek között. ENSZ-illetékesek szerint az áldozatok közel fele polgári lakos. Különösen megdöbbentő, hogy Gázában nagyon sok gyerek hal meg, a halálos áldozatok csaknem harmada közülük kerül ki. Negyvenhárman haltak meg annak következtében, hogy az izraeli légierő gépei rakétával eltaláltak egy ENSZ-iskolát a Gázai övezetben. A támadók szerint az iskolában – ahogy állítólag kórházakban és mecsetekben is – fegyverraktárt rendezett be a Hamász.

A magyar újságokban is közölt, gyermekek és asszonyok holttesteiről készült képek joggal zaklatják fel az embereket. A hírügynökségek szerint zsúfoltak a halottasházak, a holttestek a folyosókon és az utcán fekszenek egymás hegyén-hátán. A kórházban tele vannak a műtők, fogyóban a gyógyszerek, és kevés a sebész. A segélyszervezetek munkatársait sem engedik be az országrészbe, a menekülni akaró civil lakosság (köztük néhány palesztin–magyar család) viszont nem tudja elhagyni a Gáza-övezetet.

Renato Martino bíboros koncentrációs táborhoz hasonlította a Gázai övezetet. Majd miután ezért Izrael a rosszallását fejezte ki, hangsúlyozta, hogy nyilatkozata nem Izrael ellen irányult, hanem hasonlatával a lakosság életkörülményeire utalt. „Tekintettel kell lenni a Gázai övezetben élők körülményeire. Az emberek ott egy fal mögött élnek, olyan feltételek között, amelyek sértik az emberi méltóságot."

Számos európai városban tüntetéseken tiltakoztak az értelmetlen erőszak ellen. *XVI. Benedek* pápa hangsúlyozta, hogy katonai műveletekkel nem lehet megoldást elérni, ezért tűzszünetre és a béketárgyalások felújítására szólította fel a feleket. Ugyanezt szorgalmazta a Lutheránus Világszövetség nyilatkozata is.

Gázában a megszálló hatalom a vízcsapokat zárja el, és a villanyt veszi el, Európában a gazdasági és politikai küzdelem során a gázcsapokat zárják el. Nem tartozom azok közé, akik e kettő között ok-okozati összefüggést látnak. Nem hiszem, hogy a közel-keleti helyzet így hatna Európára. Az is bizonyos, hogy Izraellel kapcsolatban minden jóérzésű ember óvatosan fogalmaz. Ennek egyik oka a bibliai örökség iránti tisztelet, a másik pedig a holokauszt áldozatai iránti kegyelet. Az is biztos, hogy az orosz medvét sem célszerű feleslegesen ingerelni.

A gázzal és a Gázával kapcsolatos hírekben mégis sok a közös vonás. Mindkét esetben arról lehet szó, hogy a politikai hatalom meg akarja mutatni, ki az úr a háznál. Erőt kíván demonstrálni. Elrettenteni akar.

Mindez a politika területe, amelyről természetesen lehet véleményünk. Keresztényként azonban sajátos feladatunk is van. Gázára tekintve nem feledhetjük el, hogy a kölcsönös vérontás megszentelt földön történik. Jézus – más összefüggésben – emlékezteti hallgatóit arra, hogy mennyi vért ontottak ki a földön *„az igaz Ábel vérétől a Barakiás fiának véréig"* (Mt 23,35). Egy más alkalommal pedig sírva imádkozott Jeruzsálemért: *„Bár felismerted volna ezen a napon te is a békességre vezető utat!"* (Lk 19,42) Vallanunk kell, hogy Isten képes csodát tenni, és meg tudja békíteni a szemben álló feleket. A *„Jeruzsálemből Gázába vezető út"* (ApCsel 8,26) az újszövetségi korban csodák színtere volt, hiszen Fülöp itt hirdette a Jézusról szóló evangéliumot. Bárcsak ma is küldene Isten ilyen Fülöpöket a Jeruzsálemet és Gázát összekötő útra!

Krisztus tanúságtevőit várja hazánk sokféle válságtól megrettent közössége is. A keresztények imádságára és önfeláldozó szeretetére van szükségük a didergő embereknek. Nem szabad megszokni az utcán fekvő hajléktalanok látványát.

2009 Magyarországán sorra fagynak meg emberek. Nemcsak olyanok, akik éjszakai részegségükben lebucskáztak a vasúti töltésen, ahol aztán senki nem találhatott rájuk, hanem olyanok is, akik az aluljáróban, egy-egy alkalmi faházban emberek között voltak. Sőt mind többen hűlnek ki saját lakásukban, mert nem képesek fűteni. Ők nem vették észre, hogy dübörög a gazdaság, nagy a jólét, és hogy feszül a szociális háló. *József Attila* 1922-ben írt verse ma is aktuális: „Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, / hogy melegednének az emberek." Ám egyre kevesebben vannak, akik észreveszik, hogy a másik didereg.

Napról napra idéznünk kell *Saint-Exupéry* gondolatát: „Uram, add kölcsön nekem pásztorsubád egy darabját, hogy testvéreimet – vágyakozásuk terhével együtt – betakarhassam vele." Kevés, ha mindezt csupán jelképesen értjük. Az emberek nem metaforikusan szenvednek sem Gázában, sem a saját kapunk előtt.

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

Amerikai liberálisok bírálják Obamát a beiktatásán imát mondó lelkész személye miatt

Hangadó liberális körök az első komoly bírálatot fogalmazták meg tavaly december közepén *Barack Obama* megválasztott amerikai elnök egy döntése kapcsán: elfogadhatatlannak tartják, hogy egy általuk jobboldalinak tekintett evangéliumi keresztény pap mondjon imát az elnök január 20-án esedékes beiktatásakor.

A leendő elnök *Rick Warrent,* az egyik legbefolyásosabb amerikai vallási vezetőt választotta ki a megtisztelő szerepre, ő fog imát mondani a beiktatás előtt.

Warren – a kaliforniai baptista Saddleback Church alapítója – a globális szegénység és az AIDS terjedése ellen küzd, sokszor felemelte szavát különböző jogsértések miatt. Ugyanakkor úgynevezett szociális konzervatív nézeteket vall, ellenzi az azonos neműek házasságát, az abortuszjogot és az őssejtkutatást, ami sokaknak nem tetszik a Demokrata Pártban, különösen a liberális szárnyában.

Kathryn Kolbert, az Amerikai Út Népe nevezetű liberális jogvédő csoport elnöke azt mondta, csalódott Obama döntésében, szerinte olyan valakit kellett volna választani a radikális Warren helyett, aki jobban képviseli a főáramba eső amerikai értékeket.

Akinek az az illúziója támadt, hogy Obamának érdeke a homoszexuálisok jogegyenlőségének biztosítása, most felébred – idézte *Andrew Sullivan* kommentátort egy hírtévé. *Joe Solmonese,* az Emberi Jogi Kampány nevű csoport elnöke egyenesen arra szólította fel Obamát, hogy változtassa meg döntését. A *Huffington Post,* az egyik vezető liberális hírportál úgy fogalmazott, hogy ez az első valódi törés Obama és a progresszív erők között.

Linda Douglass, Obama szóvivője védte a döntést, mondván, hogy ez lesz az amerikai történelem legnyitottabb, mindenki számára legbefogadóbb beiktatási ünnepsége. Hozzátette, Obama nyilvánvalóan nem ért egyet a pappal az azonos neműek jogainak kérdésében, de a leendő elnök mindig arra törekedett, hogy közös hangot találjon azokkal is, akik bizonyos ügyekben eltérő nézeteket vallanak. Mint mondta, a szegényeknek, a rászorulóknak, az AIDS-betegeknek a megsegítése közös céljuk.

Rick Warrent a *Time* magazin néhány éve a huszonöt legbefolyásosabb evangéliumi vezető egyikének nevezte, akit sokan a legendás *Billy Graham* utódának, „Amerika új tiszteletesének" tartanak. A *Cél vezérelte élet* című könyve több mint húszmillió példányban kelt el öt év alatt. Az idei elnökválasztáson Obama és a republikánus elnökjelölt, *John McCain* is ellátogatott egyházának egy fórumára.

▶ *MTI*

Felekezeti megoszlás az amerikai törvényhozásban

Az Amerikai Egyesült Államok szenátusában a protestáns szenátorok aránya megfelel a protestánsok népességben mért arányának.

A Pew Kutatóintézet adatai szerint a kongresszusban a protestánsok aránya 54,7 százalék, amely felette van a lakosságon belüli hányaduknak (51,3 százalék). A szenátorok 30,1 százaléka katolikus.

A népességen belüli számarányuknál (1,7 százalék) jóval többen vannak a zsidó szenátorok: 8,4 százalékot tesznek ki. A vallástalan, illetve felekezethez nem tartozó politikusok hányada igen elenyésző, 0,9 százalék. A baptisták 12,4 százalékos kongresszusi arányukkal alatta maradnak a lakosságon belüli 17,2 százalékos hányaduknak. Ugyancsak magasabb az arányuk a református/presbiteriánus szenátoroknak, ők a kongresszus tagjainak 8,1 százalékát alkotják, míg lakossági arányuk 2,7 százalék. Az evangélikusok aránya kiegyenlített: 4,6 százalék a lakosságban, 4,5 a parlamentben. A kongresszusnak van egy muszlim és egy buddhista tagja is.

▶ *idea.de/www.reformatus.hu*

Ikonok Medvegyev és Putyin gépén

Az orosz elnök, *Dmitrij Medvegyev* és a miniszterelnök, *Vlagyimir Putyin* ikonokat helyeztetett el repülőgépén. Az elnök gépére *Szent Miklós* ikonja került – írta a *Komszomolszkaja Pravda.* Tavaly Putyin a *Time* magazinnak adott interjújában elmondta: „Nemcsak ikon van a gépemen, hanem Biblia is. Nagy távolságokat repülök, bőven van időm a Biblia olvasására."

▶ *PAX News*

Népszerű a házszentelés Baranyában

Népszerű a házszentelés Baranyában: a vízkereszthez is köthető szentelést a megyében egyedül végző, román származású bicsérdi plébánost, *Hamzau Relut* egyre több család hívja meg otthonába, hogy „hozza magával Isten szeretetét, és űzze ki az ördögöt".

A plébános a Magyar Távirati Irodának január 9-én elmondta, hogy hét községben lát el lelkipásztori feladatokat, házszentelést pedig elsősorban Bicsérden, Bodán és Kővágószőlősön végez. Tavaly januárban mintegy félszáz helyen járt, idén viszont már legalább hatvan otthonba kapott meghívást.

Házszenteléskor a pap szenteltvízzel meghinti az épületet, a lakóit, az ajtó szemöldökfájára pedig szentelt krétával fölírja az évszámot, továbbá a népi értelmezés szerint a háromkirályok, azaz *Gáspár, Menyhért* és *Boldizsár* nevének kezdőbetűit. A szentelt krétával az ajtófélfára fölírt betűk eredetileg valójában nem a bölcsek nevét fedik, hanem egy áldás szavait: *Christus Mansionem Benedicat,* azaz „Krisztus áldja meg a hajlékot".

A magyarul kiválóan beszélő plébános megjegyezte: ahol egyszer már végzett házszentelést, oda általában a következő évben is meghívást kap. Úgy magyarázta, hogy „az ördögöt nem lehet végleg kiűzni, mert újra és újra befészkeli magát a lakásokba, házakba. Az viszont, akinek szentelt a háza, ennek tudatában könnyebben ellen tud állni a kísértésnek, nehezebb őt bűnbe vinni."

▶ *MTI*

Katonai rang nélküli az új tábori püspök

▶ **Új katolikus tábori püspököt iktattak hivatalába *Bíró László* személyében január 9-én délelőtt a budapesti Szent István-bazilikában. Az ünnepi aktuson a testvéregyházak képviselői mellett jelen voltak a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjai, valamint a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség magas rangú képviselői. *XVI. Benedek* bulláját, amelyben a pápa Magyarország katonai ordináriusává nevezi ki Bíró László püspököt, *Juliusz Janusz* apostoli nuncius olvasta fel. Az alábbiakban *Lackner Pál* dandártábornoknak, protestáns tábori püspöknek a szentmisén elhangzott köszöntését olvashatják.**

Ünneplő gyülekezet! Krisztusban szeretett egybegyűltek!

Töprengtem azon néhány percet az elmúlt napokban, mi is lenne most az ünnepelt, Bíró László püspök úr legcélirányosabb megszólítása. A hivatalos: főtisztelendő és excellenciás? Az ökumenikus: szeretett szolgatársam? A katonásabb hangvételű: bajtárs? A rezignáltabb: sorstárs? Netán a kettőnk életpályájának azonos helyszínei jogán: földi?

Végezetül a legrégibb, legegyszerűbb ősi megszólítás marad: Kedves Testvérem az Úrban!

A Biblia évét zártuk le pár napja; remélem, magát a Bibliát nem. A Szentírás legelterjedtebb protestáns olvasási rendje, a herrnhuti közösség által kiadott *Útmutató* (Losung) az előttünk lévő hétvége – a vízkereszt ünnepe utáni első vasárnap – számára ezt az igét rendeli: *„Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai."* (Róm 8,14) Ezzel szeretnélek köszönteni a Protestáns Tábori Lelkészi Szolgálat, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház nevében és természetesen a saját nevemben is.

Ma a sok ágban élő keresztyénség/kereszténység egy nyelven belül is különböző szókészletet használ. Érdekes módon minden általam fellapozott magyar fordítás hasonlóan adja vissza ezt a verset, legfeljebb a névmások szintjén van eltérés. Mintha ez is azt húzná alá, hogy itt, ebben a mondatban az alapvető értékek, a közös hit fontos része jut felszínre.

Pál apostol itt a görögben nem azt a kifejezést – *kübernézisz* – használja a vezérlésre, amelyet a mai tudományos nyelvből jól ismerünk a *kibernetika* szóból vagy a számítógépes világ *cyber* szavából – amelyet egyébként a *Cselekedetek könyvében* megtalálunk –, hanem az *agó* igét, amely „vezet, űz, irányít, hajt, hoz, ünnepel, ülést tart, elindul" értelemben lenne fordítható. Könnyű ezekből sokat aktuálisan erre az ünnepi alkalomra érteni: ünneplünk, ezt megelőzte jó néhány ülés. Szeretnélek megnyugtatni: követni is fogja számtalan. Te most elindulsz, vezetőként, a Katolikus Tábori Püspökség irányítójaként, döntéseket hozol – a sor még folytatható.

Bíró László Szekszárdon született 1950-ben, közép- és főiskolai tanulmányait Győrben végezte. A Pécsi Egyházmegye kötelékében szolgált, majd *II. János Pál* pápa 1994-ben kalocsa–kecskeméti segédpüspökké és Castra Galbae-i címzetes püspökké nevezte ki. Jelenleg a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia családügyi bizottságának elnöke, s e tisztségét ezután is megtartja. Bíró László a magyarországi tábori püspökségek történetében egyedülálló módon katonai rang nélkül, civilként tölti be a tábori püspöki tisztséget.

Engedtessék meg, hogy felhívjam a figyelmet arra, hogy a *hajt* mennyire gazdag kifejezés: a tettvágy, a határidő, a belső kényszer összefüggéseiben, de akár a fizika kifejezéseiből is meríthetünk: felhajtóerő, meghajtómotor. *Luther* tömören az igehirdetés lényegét így definiálta: „Was Christum treibet" – körülbelül, ami Krisztust (azaz az ő ügyét és országát) hajtja (előre).

Kedves Laci!

Lassan harmincöt éve élsz lelkészként, papként, igehirdetőként, lelkigondozóként, családok pásztoraként, idestova tizenöt éve viseled a vezetői, püspöki szolgálat emelt felelősségét. Nyilvánvalóan tudod, sokszor átélted, hogy semmilyen körülmények közt sem könnyű szolgálat ez. Erőnk véges, egyedül, saját kútfőből a tisztes helytállás is reménytelen.

„Akiket pedig Isten Lelke vezérel…" – emlékeztet újra az apostol. Ez a Lélek – akit mi nem irányítunk, csak várunk, akiben reménykedünk – adhat erőt a hiteles Krisztus-követéshez, az evangélium e világba beleéléséhez, kihívásokhoz, csapások és örömök elviseléséhez. Ez a folyamatos erőforrás mindegyiküknek. Ha minden nehézség, a bűn realitása ellenére is hagyjuk ezt az erőt átütni életünkön, leszünk tényleg Isten fiai, reménységünk és hitünk szerint nemcsak ebben a mulandó világban, hanem az eljövendőben is.

Erre bátorítalak és biztatlak azzal az igével, amely érdekes módon az előző „számcsavarja" (Róm 14,8), s amelyet nem e számmisztika miatt választottam, hanem mert ez a protestáns tábori lelkészi szolgálatoknak szerte a világban a teológiai alapvetésük: *„Mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk."* Így legyen, ámen.

Házszentelés a Duna Televízióban

Immár hagyomány, hogy vízkereszt idején megszentelik a Duna Televízió székházának stúdióit. Idén január 9-én a szertartást *dr. Erdő Péter* bíboros, prímás, az Esztergom–Budapesti Főegyházmegye érseke végezte.

A házszentelésre negyedik alkalommal került sor a közszolgálati csatornánál. A szertartás során – amely a vallási műsorok szerkesztőségének kezdeményezésére zajlott – a televízió szívét jelentő műsorkészítő műhelyeket és a stúdiókat szentelte meg az egyházi vezető. A szertartásban *Kovács Zoltán* érseki titkár segédkezett. Az eseményen a televízió munkatársai mellett részt vettek *Cselényi László,* a televízió elnöke, valamint *Pörös Géza, Pomezanski György* és *dr. Szekeres István* alelnökök.

▶ *EvÉlet-infó*

FOTÓ: DUNA TV

A mese: az emberi szó mágiája

■ Jezsó Ákos

A mese találkozás a megízlelhetetlen, kézbe nem fogható gyönyörűséggel. Ha jól választjuk meg a mesét, akkor olyan ősi kincset adunk a gyermekünknek, amelyben benne van az emberi szó ki nem mondható, ám mégis beleértett mágiája.

Mit is mond a lexikon a népmesékről? „A népmese évszázadok során létrejött és alakult történet, aminek mondanivalója valami általános, örök érvényű igazság. A népmese úgy élt tovább, hogy generációról generációra, anyáról lányára, apáról fiúra szállt, míg végül valaki lejegyezte, majd nyomtatásban is megjelentette."

Tudnunk kell, hogy az olvasást, vagyis a népmesék felidézését semmi más nem pótolja. Nem pótolja a tévé, és pláne nem pótolja a videón levetített film. Még az amúgy jó film sem. Miért is? Egyszerű a válasz: ha a szülő olvas a gyermeknek, akkor az a gyermek fantáziáját, szókincsét, kreativitását is fejlesztő közös élmény. Más szóval: méltó „levezetés" a nap végén, méltó esti „végzés".

A mese hőse nem lehet más, csak a „legkisebb" gyermek, hiszen aki a mesét hallgatja, az szintén a legkisebb a családban. Kiszolgáltatott a hatalmat gyakorló felnőtteknek, gyakran önkéntelenül, néha szándékosan is lebecsült és megalázott, olyan, mint Hamupipőke. A gyermek – azonosulva ezekkel a mesefigurákkal – a saját helyzetét, a saját sorsát éli át, és a mesehős diadalával megtapasztalja azt a felszabadító, nagyszerű élményt is, amelyet *Arisztotelész* óta katarzisnak nevezünk.

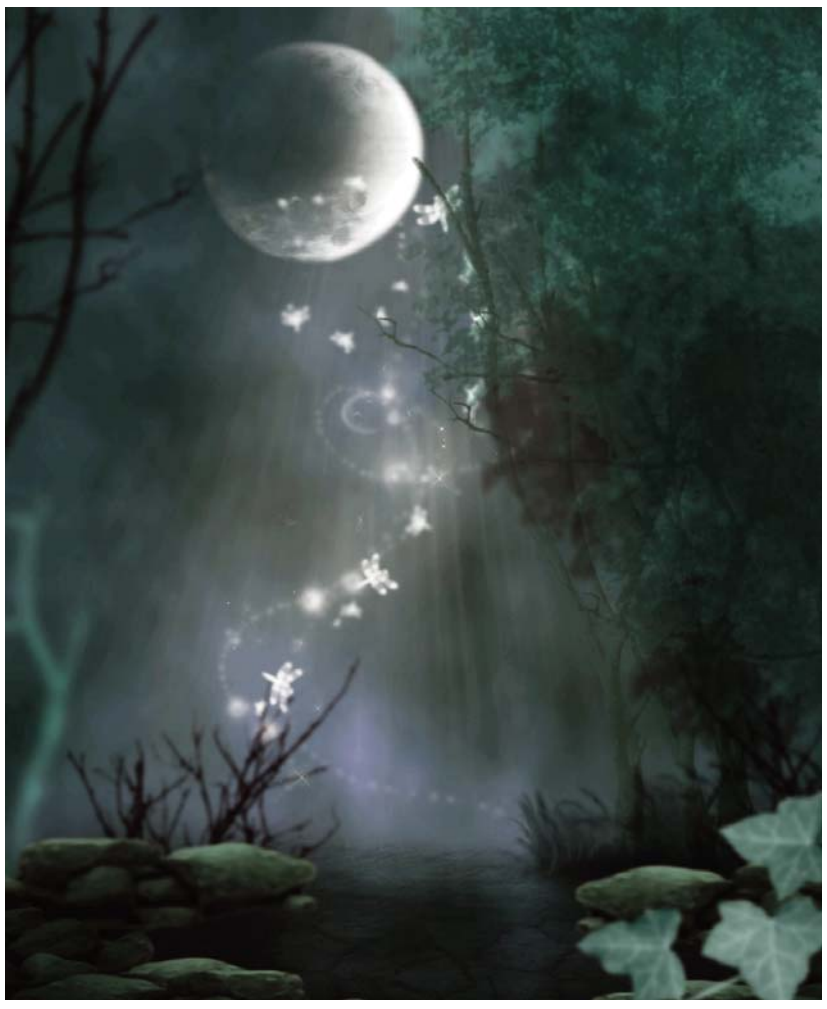

A gyerek mesehallgatás közben képeket lát; ezek az ő fantáziájából, az ő tudattalanjából származnak, így segíthetik hozzá a lelkében élő káosz rendezéséhez. Így találhatja meg a kapcsolatot a mese általános igazságai és az ő konkrét érzései között. A filmek kész, felkínált képei ezt a folyamatot megzavarják. A filmrendező nem tudhatja, hogy az adott gyerek számára milyen például a sárkány, ő csak a saját sárkányát keltheti életre. A gyönyörű királylány mindenkinek másképpen szép, és igazán mély közünk csak a saját képeinkhez lehet.

Van aztán egy másik nagy különbség is. Ez pedig a mesékben szükségszerűen felbukkanó erőszak terén érhető tetten. Csakhogy amíg a televízióban fröcskölő művér a maga realitásában jelenik meg, addig a tündérmesékbe rejtett erőszakot a szülő meséli el gyermekének, mégpedig az ágy szélén üldögélve. Ilyenkor a gyermekben a nap folyamán óhatatlanul felgyülemlő félelmek és indulatok a mesebeli hős kalandjaihoz kapcsolódnak, és ezzel – a szülő biztonságot, nyugalmat, szeretetet árasztó közelében – ezek az indulatok fel is oldódnak, mégpedig a szerencsés befejezés katarzisa során. Az előbbi tehát rombolja a gyermek lelkét, az utóbbi pedig építi.

A mese nemcsak a múltra emlékezik, hanem segít eligazodni a jelenben is. Mégpedig úgy, hogy a lehető legegyszerűbben tárja elénk az emberi kapcsolatokat, a jót és a rosszat, más szóval azt, hogy a bűnt a büntetés, a helyes cselekedetet pedig a dicséret és a jutalom követi. A gyermeknek tehát abban segít a mese, a népmese, hogy magában tisztázni tudja ezeket a társas együttélés során olyan fontos fogalmakat. Mindez különösen egy olyan korban lényeges, amikor az értékek relativizálódnak.

Véleményem szerint mi egy értékeiben megroggyant világban élünk. Elvesztek vagy legalábbis meggyengültek azok a szilárd fogódzók, amelyek korábban, századokon keresztül egyértelművé tették, hogy mi a helyes és a helytelen – minthogy szilárdan, jól láthatóan meghúzták e két kategória határvonalát. Ebben az – erkölcsi értelemben véve „koszos" – világban változatlanul szilárd tájékozódási pontot jelent a jó mese.

Ne feledjük hát el a mesét és a mese varázsát! Még akkor sem, ha a személyi igazolványunk szerint már „kinőttünk" belőle. Az a szülő, aki nem mesél gyermekének – talán azért, mert gyermekkorában neki sem meséltek –, nem tud(hat)ja, hogy mennyi szellemi jótól fosztatott meg, s milyen kincstől fosztja meg maga is gyermekét. S itt most már nem a mese didaktikus, az életben eligazító lehetőségeire gondolok, bár ez kétségkívül rendkívül fontos, hiszen a mesében a jó mindig elnyeri jutalmát; s a jóban, az igazságosságban hinni, ez egy kisgyermek számára – maga a biztonság. A mesehallgató gyermek számára ugyanis a mese nem ott ér véget, ahol a mesemondó, meseolvasó felnőtt befejezi a történetet. Ő képzeletben újra meg újra átéli a mesét, gondolatban szövögeti a hallottakat, „alkalmazza", a világra vetíti. A mese segít neki megértenie önmagát, és eligazítja egy olyan felfedezendő világban, ahol nap mint nap ismeretlen dolgok zúdulnak rá.

Merthogy: milyen is a jó mese? A kérdés nem új keletű. Az amerikai meséken már *Arany János* is felháborodott, aki pedig a 19. században élt. Ezt írta: „Míg napjainkban akármely silányság utat lelhet a sajtóba, vagy legalább írott betű segélyével fönnmaradhat, mint örökös hiba (…) Bízom a gyerekek ösztönös ítélőképességében, abban, hogy visszautasítják, ami nem életre való. Különösen akkor, ha van alternatívájuk, ha az amerikai silányságok mellé asztalukra tesszük a magyar népmeséket."

Nagyjából az óvodáskorra – két-három éves kortól a hat-hét éves korig – tehető életünknek az az időszaka, amikor még együtt élünk a csodával. A varázslatban, a csodában ekkortájt még nincsen semmi meglepő, a lehetetlen is lehetséges. A pszichológiában „mágikus világképnek" nevezik az ilyen korú gyermek vágyakban áramló gondolkodását és azt a rendíthetetlen hitét, hogy ezek a vágyak – egyszerűen azért, mert szeretné, hogy így legyen – azonnal, mintegy varázsütésre meg is valósulnak.

Amúgy a legjobb meséket nem a szülők vagy a meseírók találják ki, hanem maguk a gyerekek! A harmincas években a Szovjetunióban betiltották a tündérmeséket, mert úgy vélték, ilyesmivel csak a kapitalizmusban butítják a kicsiket, arról aztán már nem is beszélve, hogy egyébként sem felelnek meg a szocialista realizmus esztétikai követelményeinek. Azonban mindazok, akik komolyan odafigyeltek a gyerekekre, gyorsan észrevették, hogy az óvodásokat és a kisiskolásokat nem lehet megfosztani a tündérmeséktől; ha mi, felnőttek nem mesélünk nekik ilyet, akkor ők maguk találják ki – a klasszikus motívumokhoz nagyon hasonló elemekből – önmaguknak!

Ne riasszon el senkit a meséléstől, hogy nem tartja magát jó mesemondónak. A közös élmény öröme a lényeg. Nyugodt szívvel vegyük ölünkbe a gyermeket, vagy kuporodjunk melléje. Csak ne hagyjuk magára a videóval, tévével! Amíg mesélünk, tegyük félre gondjainkat, figyeljünk rá teljesen – kevés együttlétünk legyen tartalmas. S egyszer majd, ha felnő, kérdezzünk rá ezekre a mesemondásokra: minden bizonnyal az lesz a válasz, hogy legszebb gyermekkori élményei között őrzi őket.

KÖNYVAJÁNLÓ

Sz. Bérczi Margit: Búval teljes esztendeim

Tavalyi ünnepünkön *Sz. Bérczi Margit* szép ajándékot tett karácsonyfánk alá: *Petrőczy Kata Szidónia életregényét,* mely az első magyar evangélikus költőnő halálának háromszázadik évfordulójára jelent meg. A jó tollú lelkész-írónő művét a Luther Kiadó gondozta.

Aki olvassa, nem mindennapi gyöngyszemet tart kezében. Megvallom, nehéz volt letennem anélkül, hogy egy ülő helyemben végig ne olvassam. Az írónő imponáló biztonsággal igazodik el a nehéz történelmi korban, és lírai szépséggel ábrázolja a mély hitű, nehéz sorsú, sokat szenvedett asszony életét.

A százötven éves török uralom után vagyunk, belső feszültségek, sőt felekezetek közötti harcok terhelik az országot. Ez a feszültség szembeállít egymással családokat, szülőket és gyermekeket. A költőnő házassága sem boldog az ingatag, sokszor hűtlen férje mellett. Tragédiáját fokozza sok gyermekének elvesztése is.

A költőnő mégsem keseredik el próbatételei között, sőt imádságaiban, verseiben nyomon követhető hitének elmélyülése és Krisztusban való megbékélése. Három éneke énekeskönyvünkben is megtalálható. A könyvben érezhető az az együttérzés, amellyel az írónő nemcsak követi a költőnő sorsát, hanem azonosul is vele.

A kötetnek három lektora volt, közöttük *S. Sárdi Margit* irodalomtörténész, egyetemi docens, aki a könyvet be is mutatta meleg szavakkal. A borítón így ír: „Minthogy én magam éppúgy, mint az írónő, gyermekként ismertem meg Petrőczy Kata Szidóniát, […] mindennek örülök, ami a költőnő emlékét fönntartja, ismertségét növeli. A regénynek is örültem. […] Főleg a lírai vonulata igen szép."

Id. Fabiny Tibor professzor, aki már nincs köztünk, és aki az írónőt sokban segítette, ezt írja: „A szerző mély átéléssel írt munkáján érződik, hogy teljesen hatása alá került a költőnő személyének…" *Keveházi László* szerint pedig ezzel a könyvvel új egyházi műfaj született.

Kívánom, hogy a kötet sokaknak kezébe kerülve szép, új esztendőnket meghatározó, örömöt adó ajándék legyen.

■ Keveháziné Czégényi Klára

The Priests – világsiker a három éneklő pap bemutatkozó albuma

Karitatív célokra kívánja fordítani lemezéből származó bevételét három északírországi római katolikus pap. A *The Priests* nevű trió lemeze tavaly novemberben jelent meg, s a három lelkész dalai máris rendkívül népszerűek szerte a világon.

Eugene O'Hagan, Martin O'Hagan és *David Delargy* egészen fiatalon kezdtek együtt énekelni, miközben papi hivatásukra készültek. Kezdetben nem is sejtették, hogy egyik felvételük eljut a Sony BMG kiadó londoni igazgatójához; ő azonnal egymillió font értékű lemezszerződést ajánlott nekik.

A lemez november 17-én került piacra, s rögtön a világ harminc országában jelent meg Európában, Amerikában és Ázsiában. A tizennégy szerzemény között jól ismert, spirituális ihletésű, tradicionális dalok és klasszikus zenei átiratok hallhatók. Felkerült a korongra többek között *Schubert Ave Mariája,* az *Ó, szent éj* és *César Franck Panis Angelicusa.*

A lemez producere az a *Mike Hedges,* aki dolgozott korábban a *U2* és a *Manic Street Preachers* nevű együttessel. Az albumot, amelyen a római Filharmonikus Akadémia kórusa is közreműködik, Írországban és a Vatikánban, a Szent Péter-székesegyház kápolnájában vették fel. A lemez elkészültét támogatta a Vatikán is.

Írországban listavezető és háromszoros platinalemez lett az album, Svédországban platinalemez és 4., Angliában 5. helyezett a listákon. De a legjobbak közé került Norvégiában, Spanyolországban és Finnországban is.

A három éneklő pap világszerte szenzáció, foglalkozott velük a *Time* magazin, és több nemzetközi tévécsatornán is feltűntek azóta. A papok egyébként mind a mai napig gyakorolják hivatásukat, miséket, esküvőket, temetéseket és keresztelőket tartanak szülővárosukban.

▶ *MTI*

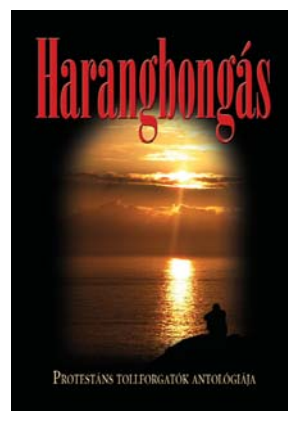

Protestáns antológia

Az *Evangélikus Élet* több állandó szerzőjének írását is tartalmazó kötet Budapesten kiadónk Üllői úti könyvesboltjában, illetve a Deák téri Huszár Gál könyvesboltban is kapható, de előfizetőink – utánvéttel – közvetlenül szerkesztőségünktől is megrendelhetik (1085 Budapest, Üllői út 24.; telefon: 1/317-1108, 20/824-5519).

Szerkesztette: Faggyas Sándor
és T. Pintér Károly
Budapest, 2008 (218 oldal). Ára 2500 forint.

■ Fenyvesi Félix Lajos

Jegyzetlapfoszlányok az Úr 2008. esztendejéből

Évek hasonlata. A 2008. esztendő kísértetiesen hasonlított a ’46–48-as időkre. A várakozás hangulatára. Csak akkor sejtették az emberek: kifelé megyünk valami hosszú megpróbáltatásból, és felcsillant a remény. Most a szorongó várakozás alján a fortélyos félelem lappang, hogy nem a végén, hanem a legelején vagyunk valami rossznak. Életünk egyre bizonytalanabb, kilátástalanabb a holnap, és csak kevesen vagyunk, akik Istent hívjuk segítségül.

Hajnali Biblia. Karnyújtásnyira tőlem az apámtól kapott öreg könyv. Tele jegyzetekkel, ceruzavonalakkal s hátsó oldalán a százötven évvel ezelőtti tulajdonos beírásaival. Mennyi öröm gyermekei születésekor s mennyi elmondhatatlan fájdalom a fiatal halottak siratásakor… Megfogom, megérintem, és érzem az idős parasztember kézmelegét, hallom ki nem mondott szavait: „Olvasd és tanulj. És hagyd, hogy Jézus vezessen!”

Magyarország. Még van, még létezik, mint pislákoló láng. De ha így megy pusztulásunk, akkor rövidesen azt kell mondani: Magyarország már nincs! Csak egy amerikai gyarmat van. Egy öreg és ideggyenge nemzet. És irodalom sincsen, csak magyar nyelvű szövegoldalak. A magyar olvasó is eltűnik észrevétlenül; a szép és igaz nem gyógyítja a fáradt lelkeket.

Ellentmondás. *Németh László* finom jegyzetei közt sok az Isten jelenlétével foglalkozó írás. „Az, hogy nem vagyok hívő – mondja a nagy író –, a lélek elkészítésének buddhista, egzisztenciális módjára hajlamosítana. Az alázat hajlama a kereszténye. Jó volna egy Istennek adni vissza a lelkemet, az ő kegyelmét fedezni fel az utolsó ragyogásban.”

Barátok közt az evangélikus gimnáziumban. Tiszta arcú férfiak és mosolyos nők a terített asztal mellett. Kereszttel megszegett fehér kenyér, frissen sütött házi sütemények, csatos üvegben jó vörösbor… Hirtelen azt mondja *G. A.:* „A valódi költészet a hívőké.” *Ady* nevét említem, *Pilinszkyt, Reményik Sándort…* Valaki szépen lassan el is szavalja a *Krisztus-kereszt az erdőn* című verset. Azután megegyezünk: „Istentagadó ember nem lehet költő.”

Egerszeg. Zsúfolásig telt padsorok, tiszta szavakra szomjas hallgatóság. Egyszerű és lélekemelő monológ, amelynek hatása alól senki nem vonhatja ki magát. Véletlen vendég vagyok *Böjte Csaba* ferences testvérnek, a Dévai Szent Ferenc Alapítvány vezetőjének az előadásán. Vagy ahogy mindenki ismeri: erdélyi árva gyerekek védelmezője és tanítója.

„Gondjainkkal gyakran fordulunk a Jóistenhez – mondja csendesen –, és én hiszem, hogy meghallgat minket, ajándékait pedig »gyerekmosolyba csomagolva« küldi el nekünk. Én ezerötszáz gyereket fogadtam örökbe, és nem bántam meg. Valaki test és vér kívánságából lesz szülő, valaki Isten akaratából. Az én gyerekeimről lemondtak környezetükben, de egy kis segítséggel mára megtalálták a helyüket. Bármilyen gond adódik, semmi nem jogosít fel arra, hogy letérjünk a szeretet útjáról. Mert erre kaptunk meghívást Istentől.”

Reggeli posta. Régi, kedves barátom levele. Arról kérdez, hogy mi lett *Soproni bordicsérő* című versemmel. És hová tűnt a kézirat? Tizenöt évvel ezelőtt ezzel nyertem el a fődíjat: kétszer huszonöt liter villányi vörösbort! Ha elosztom a sorokkal, többet kaptam érte, mint *Hemingway* az utolsó novelláiért. A díszes oklevél megérkezett időben, de a két fahordós bor valahol örökre elveszett a hosszú úton.

Régen és most. Régen arról beszéltünk, ki a nagyobb magyar: *Széchenyi* vagy *Kossuth? Bartók* vagy *Kodály?* Most arról vitázunk, hogy ki a nagyobb gazember. Ki lopott többet, tízmilliót vagy százat. De azok sehol nincsenek, akik azon versengnének, hogyan segítsük és mentsük meg Magyarországot!

Anya és gyermek a zsúfolt 61-es villamoson délidőben. Csendesen zötykölődnek a körtér felé. A kisfiú hirtelen odavonja anyja kezét, az arcához szorítja. Később a nagy ujjakkal cirógatja a homlokát; apró kis hangokkal tudatja, hogy fáradt és álmos. Végül betakarja vele szőke haját, majd szép vonalú arcát, és a nagyváros déli zajában álomba szenderül.

Táncháztalálkozó. Zsúfolásig tele a hatalmas körcsarnok. Fiatalok és öregek, vidám gyerekek mindenütt. Zeng a népdal a nagyszínpadon, dobban a csizma, csattan a tenyér: szászcsávási tánctanítás körben több száz felnőttnek. Később vőfély szólítja a legapróbbak hadát, hogy kanászkodó, kukoricamorzsoló és egyéb versenyeken mérjék össze tudásukat. *Petrás Mária, ifjabb Csoóri Sándor,* a *Muzsikás* együttes, *Molnár Miklós, Gombai Tamás, Vizeli Balázs… Berecz András* fia *(István)… Fábián Pista* bácsi (Kalotaszeg)… A *Kalamajka* együttes… Hajnalra jár, de nem szűnik a jókedv, fehér kenyér, kolbász és friss lila hagyma kerül elő a nagy tarisznyákból. Csak a tar fejű kommandósok unatkoznak és bosszankodnak: nem értik ezt a szívet-lelket gyönyörködtető szépséget.

Gondviselés. Mind biztosabban érzem, hogy van. Valamilyen megfejthetetlen rend és előrelátás, mely megtartja életünket, erőt ad a szaporodó gondok legyőzéséhez. Kegyelmes vagy tragikus sors lesz belőle végül, amelyet teljességgel el kell fogadnunk.

Szállodai ablak. Nézem az alkonyi játszóteret, a férfiakat és a nőket a vidám gyerekekkel. Mennyi boldog arc, mennyi figyelem és szóváltás! Sietség haza, hogy ne késsenek el a vacsoráról; a legtöbb közöttük elvált ember. Arra gondoltam, a világ csupa szépség, megfejthetetlen fájdalom. Örökké kellene élnem, hogy mindenkin segíteni tudjak. Azután váratlanul furcsa dolgot látok: két férfi kilopakodik, és hintázni kezd az alkonyi csendben.

Keresés. Várakozás, talán a legszebb, mit Isten embernek nyújthat. Nem öncélú és nem kíváncsiskodó. Nem ideges, de figyelmes. Hosszan tartó, hiszen érvényes is – *Szent Ágoston* után *Pascal* is hallotta: „Nem keresnél, ha már meg nem találtál volna.” Készenlét, hiszen lehet, hogy egy pillanat, egy szó, mosoly, fölsugárzó szeretet érint meg bennünket. Most, később vagy holnap. Reménykednünk kell, mert Isten a létezés minden rezzenésére figyelő, vallásos lénynek gondolta ki az embert. S ő adta ezt a különös ajándékot is: a keresés türelmét.

Nehéz napok. Gyakran megkeresem *János* apostolt. Olvasom buzdító második levelét: tartsunk ki a hitben. Mennyi hamis tanító körötünk, utcákon, tereken mikrofonnal a kezükben! Tagadnak mindent, tagadják azt, ami nekünk szent és sérthetetlen. *„Vigyázzatok magatokra, nehogy elveszítsétek, amit már megszereztetek”* – írja az apostol pár sorral lejjebb (katolikus fordítás). És milyen igaz ez a mondat. Mert behálóznak a gonosz gondolatok, hamis káprázatok. Nem kínálnak föl választásokat, hanem leigáznak hazugságaikkal. Egyre nehezebb, de tartsunk ki a hitben és Krisztus szeretetében!

Visnyeszéplak. Kis falu Somogyban. Vagy még ennyi sem, hiszen a térképen se található. Húsz-harminc ház, távol egymástól a sűrű zöldben. Esős napokban föláznak a földutak, gumicsizmában is alig lehet közlekedni. De az ott élők megtalálják egymást, tudnak a gondokról, megosztják az örömöket. Ha kell, segítenek, összeadják a maradék erőt. Őrzik a múlt értékeit, idegeikben él a szép, a gyógyító és erőt adó népdal. Szenvedélyesek, de valamilyen mély szomorúság is megbújik a tekintetükben. Talán a nehéz élet, a hiábavaló küszködés, a bizonytalan jövő, hiszen a felnövekvő gyerekek közül valószínűleg sokan nem térnek vissza. Mit tehetnek? Csak az emberiességet, tisztességet tudják adni a világnak, a helytállást, a nagy családokat! A szüntelen tervezést: harangtornyot építettek, és templomot is álmodnak a közelébe, hol a lombon átszűrődő fény aranyba vonja az arcokat.

Gyerekkorom temploma. Újra itthon, annyi távoli hónap után ide is eljutottam. Megyek be a nyitott kiskapun, a délelőtti fényben kirajzolódik az oltárkép finom szövése. Két erre tévedő ül a kopott padokban. Hunyt szemmel, nem is imádkoznak, csak pihennek a júniusi csöndben. A zsúfolt városokban ezt nem lehet megtenni, ott örökös mozgás, rohanás és nem szűnő zaj sebzi az embert. A falusi templomokban nyugodtan lehet ülni: Isten türelmesen vár a derengő homályban.

Butaság. „Félek ettől az új értelmiségtől, mert a magyar paraszt nem tehetséges.” *Márai* 1950-ben kelt naplójegyzetében olvashatók ezek a bántó sorok. Egy nagy írónak is vannak korlátai. Születéséből és neveltetéséből következik mindez, és soha nem tud kibújni belőle, különösen akkor, ha nem is akar. Márai soha nem járt a paraszti világban, nem ismerte a népművészetet, nem hallotta az esti népdalokat kukoricafosztás közben. Ezért nem érezte a belőle sugárzó erőt, nem olvasta a tehetséges költőket, írókat: *Veres Pétert, Illyés Gyulát, Sinka Istvánt, Nagy Lászlót, Juhász Ferencet…* Mennyi örök érték, mindenki által értett vers és ballada! Sajnálom azokat, akik nem érzik ezt a soha nem fogyó gazdagságot.

Gonosz és jóságos. Tolsztoj-idézet kis papírlapon: „Nem mondunk igazat, ha az egyik emberről azt állítjuk, hogy mindig jóságos és okos, a másikról pedig hogy állandóan gonosz és ostoba, holott minduntalan így ítéljük meg az embereket.” Pedig ez így nem igaz. Mindkettő bennünk lakozik. A sok rosszal leromboljuk a kevés jót.

Pénteki álom. Anyámról álmodtam, hosszú évek után. Mintha hazalátogatott volna az evangélikus temetőből, ahová huszonöt éve temették, és visszajáró lélek volt. Megállt a konyhaajtóban, nézte a legkisebb fiamat, *Robit.* Úgy emlékszem, megöleltem, és most is az bántott, hogy vékony nyári ruhában temettük el, kopott volt és szakadt. Így ment a messzi Isten elé a júniusi délelőttben.

Gyermekirodalom. Érdekes, hogy a magyar írók-költők nagy része az ötvenes évek első felében a gyermekköltészetbe menekült. „Volt egy nemzedék megtiprása, alkotóéveinek megcsonkítása, kirablása. A példa és mérce mégis sérthetetlen” – írta *Mészöly Miklós.* A varázstollú *Weöres Sándor* számára nem voltak falak, a gyerekvers soraival is elmondta igazságait. *A Pál utcai fiúk* szerzője, *Molnár Ferenc* büszkén beszél a fiataloknak szánt műveiről: „Aki a gyerekek lelkébe horgonyozta be írói dicsőségét, igen bölcsen cselekedett. Emléke jó helyen van.” Mi, magyarok szerencsések vagyunk, a legnagyobbak csodás világot teremtettek a legkisebbeknek: *Zelk Zoltán, Nemes Nagy Ágnes, Kormos István, Csukás István, Lázár Ervin* és a többiek neve a világirodalom könyvébe aranybetűkkel van beírva!

Újjászületés. Repül, suhan az idő. Néhány ezer esztendő, amelyről írott forrásaink beszélnek, szinte semmiségnek tűnik a hűvös természettudományos fejtegetésekben. A hívő ember számára a történelem folyamatossága – Isten segítségével – szembetűnő és megérthető. Jézus üzenetei ma is időtlenek és közeliek. Egy-egy századforgás mintha számvetésre késztetné az embert. Új évezredünk pedig – mindenkiben – új korszakot gyújtott. Elég volt a félelemből, a kis háborúkból. Megújulást akarunk és békességet. Égi jelet nem szűnő gondjainkra. De hogyan? A kilábalás helyett mintha lejjebb csúsztunk volna. Nincs remény? Elvesztünk? Nem. De nem várhatjuk mástól az újat. Azt, hogy mindig Isten cselekszik helyettünk. A magunk életében, környezetében nekünk kell megtennünk az önfeláldozás első lépéseit.

Barátság. Van-e még barátság a világban? Az életemben? Fiatalon azt hittem, van, és mindet meg tudom tartani. Ma, annyi évtized elteltével úgy hiszem, barát csak kevés van, és azok is lassan elfogynak mellőlem. Ez a kapcsolat bonyolultabb és fájdalmasabb, mint a szerelem. Utóbbi adni és szüntelenül kapni akar. A barát csak adhat. Ez kemény és férfias kapcsolat, szavak nélkül is érteni egymást. Ritka, mint a fehér holló.

Ravasz László. Olcsó kötet az antikvárium előtti dobozban. A kolozsvári református teológiai tanár, majd dunamelléki püspök prózai írásainak gazdag válogatása *Gondolatok* címmel. A *Múlt, emlékezés* ciklusban olvasom: „Magyarnak lenni annyit jelent ma, mint bűnt bánni, megtérni, kiengesztelődni és mindenekfelett: hinni! Magyarnak lenni annyit jelent, mint különbnek lenni, testvériesnek, szelídnek, mégis elszántnak. Magyarnak lenni annyi, mint hont foglalni, polgáriasodni, reformálódni, felszabadulni, világpolgárnak lenni, egyszóval: a mi életünkben érzésben, akaratban, tettben és tűrésben mindezt végigcsinálni, amit ezeréves történelmünk alatt hittünk. Summásan: újraélni az egész történelmünket.” 1921-ben vetette papírra ezeket a tömör sorokat, s ahogyan gondolta, ma is megszívlelendő napi feladatot és célt adott, hogy ne vesszünk el, de megmaradjunk!

EGYHÁZUNK FIATAL TEHETSÉGEI

Beszélgetés Békés Márton történésszel

Az *Amerikai neokonzervativizmus – Egy kisiklott ellenforradalom* című, küllemében is igényes, vaskos kötet tiszteletpéldányával lepte meg szerkesztőségünket a Századvég Kiadó – közvetlenül lapzártánk előtt. Az időzítés sikeresen eldöntötte azt a szerkesztői dilemmát, hogy mikor közöljük az alábbi interjút, amelyet *Gregersen-Labossa György* szombathelyi lelkész még az ősz folyamán készített a már eddig is több kötetet jegyző ifjú evangélikus szerzővel, *Békés Mártonnal.*

– Túl azon, hogy gyermekkorában megkeresztelték, hogyan került kapcsolatba az evangélikus egyházzal, és milyen kötődései vannak a szombathelyi gyülekezethez?

– Az evangélikus egyházzal nagyapám révén kerültem szorosabb kapcsolatba. Anyai részről nagyon vigyáztak a család evangélikus gyökereire. Édesanyám és az ő két testvére az ötvenes-hatvanas években is járt templomba, ami gátja volt nagyapám és nagyanyám karrierjének. A családi hagyomány azonban nemcsak az egyházhoz való kötődést vagy a kereszténységnek, az evangélikus felekezetbe ágyazott hitnek a szeretetét oltotta belém, hanem azt is, hogy ezzel szemben a világban milyen tendenciák vannak, és hogy ezek közül miket és miért kell elutasítani.

– Az anyai nagyapja Szabó István, *akit én nagyon jól ismertem, a szeretetotthonunk lakója volt, korábban presbiterként szolgált, és számvevőszéki bizottsági tag volt az országos egyháznál. Tősgyökeres szombathelyi evangélikus családról van tehát szó…*

– Valóban, anyai ágon többgyermekes hithű evangélikus a családom. Nagyapámék és nagyanyámék mindenestül helyiek. Anyai őseim stabil polgári foglalkozással, sőt szombathelyi kosárfonó üzemmel, egy kisebb gyárral rendelkeztek, és a klasszikus protestáns etikának megfelelően működtették is mindaddig, amíg el nem vették tőlük az üzemet.

– Bár megkeresztelték, korábban az egyházközséggel nem volt igazán kapcsolata, gyermekként nem konfirmált. Most azonban a gyülekezet oszlopos tagja. Mi adta ehhez az indíttatást?

– Úgy kezdődött, hogy a nagyapám – amint Ön említette is az előbb – a szombathelyi evangélikus szeretetotthon lakója volt, és édesanyámmal együtt vagy egyedül gyakran meglátogattam őt. Egyszer azt mondta, hogy menjünk el istentiszteletre. Akkor én már régebb óta olvastam keresztény, elsősorban katolikus magyar szerzőket. Kézenfekvőnek tűnt, hogy mivel a kereszténység mint életvezetési elv tetszik, a felekezetem és a családi hagyomány pedig evangélikus irányba terel, szorosabb kapcsolatot kell kialakítanom a szombathelyi gyülekezettel. Ezért elmentem vele egy vasárnap templomba, és nagyon megtetszett, nem tagadva el ebben a lelkész szerepét sem…

– Azonkívül, hogy rendszeresen látogatja az istentiszteleteket, kiveszi a részét a gyülekezeti munkából is…

– Több nyár óta, amikor lehetőség adódik rá, a gyülekezeti levéltár rendezésében veszek részt, s igyekszem a könyvtárat is gondozni. A legnagyobb feladatom, hogy a gyülekezeti újságot – *Nyitott Ajtók* a címe – szerkesztem, immár egy éve. Szeretek lektori szolgálatot végezni is, igét olvasni az istentiszteleten.

– Mi fordította a történelem felé, és mikorra alakult ki az ez irányú érdeklődése? Köthető esetleg valamilyen konkrét eseményhez?

– A komolyabb tantárgyak közül igen korán kizárásos alapon csak a történelem maradt, amely igazán érdekelt, méghozzá az általános iskola közepétől fogva, amikor a gyerekeknek kialakul valamiféle érdeklődési körük.

– Végül is az ELTE Bölcsészettudományi Karára került történelem szakra. Úgy tudom, már ott szerkesztett egy kiadványt.

– Egy két-három évig működő szellemi körről van szó, amely nemcsak közös beszélgetések kerete volt, hanem megjelentetett egy lapot is, amit én főszerkesztettem; a címe – *Konzervatív Hazafi* – is jelzi, hogy milyen irányultsággal bírt. Tartalmát tekintve hagyományőrző, metafizikai alapon álló, keresztény bölcseleti háttérrel rendelkező lap volt, amely gyakorlati vagy konkrét politikai kérdésekkel is foglalkozott. Ez utóbbi esetben inkább az elődök számbavételét, saját gondolkodásunk dokumentálását végeztük el. E kör bázisán két konferencia is szerveződött az egyetemen, s mindkettő anyaga kötetben is megjelent.

– Történészként mi áll az érdeklődése fókuszában? A szellemi elődök közül kik azok, akik meghatározzák a gondolkodását, illetve a tanárai közül kiket tekint mentorainak?

– Egy fiatalnak mindig sokkal könnyebb a közepén kezdeni a dolgokat, mondjuk először a politikával foglalkozni és csak utána jutni el a filozófiáig, ennek valami mélyebb megalapozásáig. Nekem az a szerencsém, hogy olyan az érdeklődési köröm, hogy amivel foglalkozom, az filozófia is, és egyszersmind világos politikai konzekvenciái is vannak. Ez pedig a konzervativizmus. Elsősorban tudományos – főleg eszmetörténeti, politológiai, politikai elméleti – szinten kutatom a kérdést, de nem titkolom, hogy magam is konzervatív vagyok, tehát ez a dolog önreflektív is.

A gondolkodási minták tekintetében egyszerre tartom magamat *Németh László* politikai elméletéhez és az általa nem igazán szeretett legitimisták politikájához. Ugyanakkor számtalan olyan alkotó van, akik nemcsak orientálják a gondolkodásomat, hanem velük mélyebben is foglalkozom, egészen vissza a reformkorig – például *Széchenyi.*

S hogy ki az, aki különösen segített és segít most is gondolkodni? Doktori témavezetőm a magyar protestáns közéletből is ismert *Tőkéczki László.* Az ő állandó bírálatainak a súlya alatt – ha éppen nem roppantam össze – tanultam meg sok mindent, az ő orientáló és kritikusan segítő, mindig továbbindító véleményei nagyon hasznosnak bizonyultak számomra.

– Említette a legitimista politikát, amely a magyar történelem egy kevésbé feltárt szegmense. Első, rendkívül fiatalon elkészített könyve is – e tény önmagában említésre méltó – ezzel foglalkozik, hiszen gróf Sigrayról *íródott. Miképpen talált rá?*

– A legitimizmus vizsgálata a hazai protestantizmus tükrében nem tűnik ugyan túlságosan élvezhető kutatásnak, ám az igazán fontos az, hogy a magyar legitimisták a két világháború közötti politikai életben milyen szerepet játszottak. Úgy vélem, hogy ezt pozitívnak lehet gondolni.

Különösen gróf Sigray Antal politikájára igaz ez. Első könyvem az ő életrajzával és különösen politikai munkásságával foglalkozik, de ezentúl azzal is, hogy mi az az érték, örökség, hagyomány, amit érdemes lenne átvenni tőle.

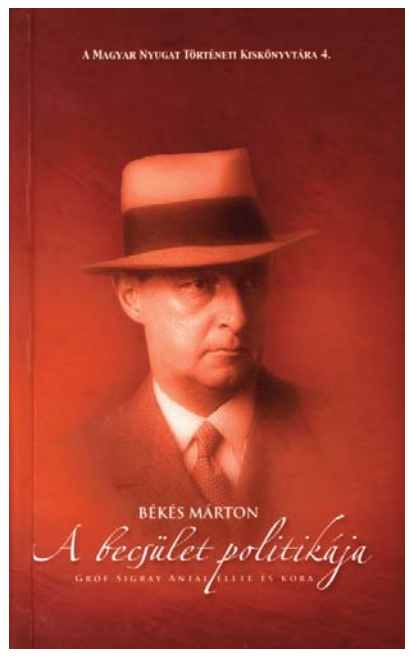

Ez pedig nem megközelíthetetlen dolog, hanem éppen az, ami a könyv címe is: *A becsület politikája.* Olyan krízisszituációkban, mint amilyenek Magyarországon a húszas, harmincas, negyvenes évek voltak, fel lehetett vállalni egy olyan politikai utat, amely egyrészről a kereszténység tanításából származott, másrészről mély erkölcsi elköteleződéssel a társadalomnak nem a forradalmi, hanem szerves átalakítása felé indult el. Ez lehet Sigray mai üzenete. De az is, hogy a magyar királyság ezeréves hagyományait nem szabad elfelejteni.

– Nem sokkal a Sigray-kötet megjelenése után került elő egy nagyon érdekes téma, amely már az evangélikus egyházhoz is szorosan kötődik. Ez pedig Gyurátz Ferenc *püspök egy irata, amely szinte a feledés homályába merült, mígnem aztán az Ön gondozásában megjelent Vas megyében, a Magyar Nyugat Könyvkiadónál, szintén 2007-ben. Ennek már a magyar evangélikus egyház szakfolyóiratában is visszhangja volt: a* Lelkipásztorban *véleménycsere alakult ki a könyvvel kapcsolatban. Egy fiatal történész, aki csak az utóbbi időben aktív tagja az evangélikus egyháznak, hogyan akad rá egy ilyen műre, és hogy sikerült feldolgoznia? Fontos kérdés az is, hogy mit adhat a mának a szabadkőművességről a 19. század végén író püspök véleménye.*

Békés Márton
1983-ban született Szombathelyen. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán történelem szakon 2006-ban, Társadalomtudományi Karán politológia szakon tavaly szerzett diplomát. Jelenleg az egyetem történettudományi doktori iskolájának PhD-ösztöndíjas hallgatója, a *Vasi Szemle* című folyóirat szerkesztője.

– Távolról kellene indítani a dolgot, onnan, hogy a *Vasi Szemle* főszerkesztőjének, a Magyar Nyugat Könyvkiadó vezetőjének sikerült megszereznie a szöveget az evangélikus könyvtártól.

A kis füzet érdekessége egyedülállóságában keresendő. Az antimaszonikus irodalmat Németországban az evangélikusok részéről gyakorolták inkább, Magyarországon viszont fordított volt a helyzet, itt ugyanis a szabadkőművesség kritizálása katolikus körökből indult el az 1860-as évek végén. 1920-ig nem létezett protestáns részről megfogalmazott rendszeres szabadkőművesség-kritika, sőt nagyobb írásbeli mű sem született kritikai oldalról. Tehát ha utánaszámolunk, akkor több mint fél évszázadig nem volt sem evangélikus, sem református magyar nyelvű antimaszonikus irodalom.

Gyurátz püspök – még mint lelkész – 1886-ban írta és Pápán jelentette meg *A szabadkőművességről* című dolgozatát. Az iratot jóformán senki sem ismerte, például még az ő életében róla megjelent Révai-lexikonbeli szócikk is azt írja, hogy ez a munkája teljesen ismeretlen, sőt a püspök biográfusa, korábbi titkára, *Payr Sándor* is azt írja, hogy ő sem tudott egyet sem beszerezni belőle a harmincas években, csak az akkor már elhunyt püspök rokonaitól kapott kölcsön egy szakadozott példányt.

2007 nyarát rászántam arra, hogy megismerjem a püspök életét, megismerjem a gondolkodását, tevékenységét, és magával a szöveggel is sokat kellett foglalkoznom. Ennek az eredménye egy majdnem szövegkritikai kiadás elkészülte volt. Nagy kihívást jelentett, hogy Gyurátz a maga korában – egyébként az akkori tudományos színvonalat messze meghaladó módon – állítva össze dolgozatát a mostani elvárásokhoz képest elégtelenül végezte el a lábjegyzetelést, így az általa felhasznált, mára már százharminc éves irodalmaknak is utána kellett mennem. A százoldalas kis könyv a szöveg közlésén túl rövid méltatást tartalmaz a püspök életútjáról, a szövegnek a kor politikai kontextusába való behelyezésével együtt, zárásként pedig egy, a szabadkőművesség magyar irodalmából összeállított, válogatott bibliográfiát közöl, majdnem kétszázhúsz tételben.

A kérdés második felére röviden válaszolva a munka mai értéke az, hogy Gyurátz, a kor antimaszonikus irodalmának szélsőségeitől és sallangjaitól tartózkodva, mégis nagyon öntudatos, nagyon világos, keresztény alapon álló kritikát irányít a páholyok felé, azért, mert a titkolózásukat sem erkölcsösnek, sem megokoltnak nem tartotta. Kritikája először is teológiai gyökerű, és utána következik ennek morálfilozófiai és politikai átfogalmazása. Gyurátz műve felvállalja az egyház megvédelmezését a szabadkőművességtől, s teszi ezt úriemberként, aki mentes minden csúsztatástól, gáncstól, de ugyanakkor oldalról oldalra világosan kiderül, hogy a szabadkőművességgel kapcsolatban valójában miről is van szó szerinte.

– Az evangélikus egyház és az Ön történészi munkája tehát kapcsolatba került egymással az egyháztörténeten és közelebbről Gyurátz személyén keresztül. Mint fiatal evangélikus történész mit gondol, milyen kérdésekre, művekre – egyháztörténetiekre vagy éppen kultúrtörténetiekre – lenne fontos ráirányítani a nagyközönség figyelmét?

– Elsősorban azokat az írásokat lehetne megnézni – s úgy vélem, kellene is –, amelyek azzal kapcsolatban születtek, hogy Magyarországon az evangélikusság milyen kulturális és művelődési eszményt, akár karaktert hordoz.

Köztudott, hogy már több mint egy évtizede megjelent a református testvérek *Önismereti olvasókönyve.* Ez egy elég vastag, háromnégyszáz oldalas válogatás a 20. század első felében működő, jeles és országosan is ismert alkotók esszéiből, teológiai és egyháztörténeti tanulmányaiból, amelyek mind azt bizonyítják meggyőzően az olvasónak, hogy a református szellemi élet nagyon meghatározó a magyar történelemben. S ez tagadhatatlanul így is van. Erre akár visszhangozva lehetne egy evangélikus szöveggyűjteményt is szerkeszteni, ami arra világítana rá, hogy a magyar szellemi életben az evangélikus szerzők – saját evangélikusságukat és az ezzel járó minden teológiai és kulturális örökségüket is nyíltan megvallva – milyen nagy és jelentős szerepet játszottak.

– Jelenleg *PhD-hallgató is. Mi lesz a doktori disszertációjának a témája?*

– A 20. század első felének magyar válságélményével, válságtudatával, szakszóval krizeológiai álláspontjával foglalkozom, kitekintéssel az európai válságfilozófiákra is. Disszertációm nem gazdasági vagy politikai krízisekkel foglalkozik majd, hanem az emberi lét válságával, amely viszont a megváltás tényével megoldódott.

Valami

Egy magyar evangélikus fiatal kalandjai az Egyesült Államokban

Eléggé álmosan támasztom a terminál falát, hiszen hajnali háromkor keltem. *Matyival* és *Mikivel* találgatjuk a ránk váró ismeretlent. Mindhárman izgatottak vagyunk, kissé elszoruló torokkal szállok be a repülőgépbe. Elszakadunk a ferihegyi betontól, az ablakon kikémlelve látom elmosódni Budapest körvonalait. Három hónapig viszlát, Magyarország!

* * *

Délután kettő. Chicago, O'Hare nemzetközi repülőtér. *Jon Skogen* és *Mark Burkhardt* vár minket, az ELCA International Camp Counselor Program 2008 nemzetközi résztvevőit. A sárga iskolabusz ablaka zörög a szállóig tartó úton, ehhez a Csehországból érkezett *Milan* csak annyit tesz hozzá, hogy úgy szól, mint egy Ikarus.

Az Amerikai Evangélikus Egyház (Evangelical Lutheran Church in America, ELCA) évente megrendezett projektjében harminc-negyven evangélikus fiatal vesz részt Latin-Amerikából, Kelet-Európából, Afrikából, Óceániából és Ázsiából. Idén is, mint mindig, az afrikaiak vannak abszolút többségben. A program célja, hogy az USA-beli evangélikus gyerektáborokba külföldi gyermekfelügyelőket, úgynevezett *camp counselorokat* hozzanak, és az amerikai gyermekek számára betekintést nyújtsanak egy-egy másik földrész, ország kultúrájába.

* * *

Első chicagói napunkon *Sunnitha Mortha,* az egyház nemzetközi kapcsolatokért felelős vezetője tart előadást számunkra az Államokról, az evangélikusok etnikai megoszlásáról (hogyan lett ő egy kilencvennyolc százalékban fehér és európai eredetű egyház tisztségviselője indiaiként?).

Az ebédnél *Ivan,* legújabb kolumbiai cimborám megjegyzi, lehetnék délbrazil, ott sok az ilyen skandináv típus. (Augusztus végén, amikor újra találkoztunk, megállapította: szerinte már teljesen amerikanizálódtam – ezt annyira nem vettem jó néven.)

Délután csoportokba osztottak minket, az országainkról kellett előadást tartanunk. Malawiról, Tanzániáról és a Dél-afrikai Köztársaságról hallottam bővebben. A magyar zászló tetszett mindenkinek, és persze nem hagytam ki a gulyástól az atombombán keresztül a Rubik-kockáig tartó eszmefuttatást sem. Este csocsó, Magyarország végigverte a világot Madagaszkártól Thaiföldig. Ezután közös éneklés, az afrikai delegáció hozza a formát, csodálatos, ahogy átélik a zenét és az éneket. Elképzeli az ember magát az akáciafák alá.

Háromnapos chicagói vakációnk gyorsan eltelik, azon kapom magam, hogy fent ülök a Newarkba tartó belföldi járaton. A repülőtéren már vár rám *Bruce,* az igazi vidéki amerikai imázsát meg nem hazudtolva lompos kisbuszával, melyben rendeltetésszerűen a megfelelő pontokon rendszertelenül szétszórt chipseszacskók és literes műanyag poharak váltogatják egymást.

* * *

Két és fél óra után érkezünk meg a New York állambeli Highland Lakebe, a munkahelyemre, ahol a következő majdnem három hónapot tölteni fogom. Nyugalmas kisváros néhány száz fővel egy tó partján. A táborba vezető földúton a kisbusszal döcögve Bruce mesél a medvékről és a csörgőkígyókról. Az egész olyan, mint Révfülöp, csak éppen hétszáz-hetven hektár fenyőerdőben terül el, és egy két kilométer hosszú tó szolgálja a vízi örömök szerelmeseit. Konkrétan óriási. Az egyház második legnagyobb tábora.

Lisa, az egyik igazgató körbemutogatja a tábort. Tulajdonképpen mindent fogok csinálni. Mivel május vége van, és az üdültetési szezon csak június második hetében kezdődik, nagyobbrészt füvet nyírunk, karbantartunk, sütünk, főzünk, takarítunk *Johnnal,* a félig Puerto Ricó-i, félig német szakáccsal, akit majdnem felvettek a haditengerészethez főszakácsnak egy anyahajóra, de tíz kilóval nehezebb volt a kelleténél. Így most nekem morog, hogy mindent vele csináltatnak.

* * *

Május 29-ét írunk, reggel tíz óra van. Johnnal átjöttünk Monticellóba a tb-kártyám miatt, a hivatalban előttem a papír, kérdés az etnikai hovatartozás. Afroamerikai? Fehér? Spanyol ajkú? Ázsiai, illetve óceániai? Bennszülött amerikai? A másodikat megkockáztatom.

Mint később a virginiai *Randy* elmondja, a nem fehérek nem tesznek különbséget a fehérek között, a szemükben nem magyar, francia, esetleg német vagy – egyszerűen fehér. Persze, ez visszafelé is megvan, például az amerikai közbeszéd egyértelműen mexikóinak titulál minden hispanót, nem tesz különbséget a dominikaiak, Costa Rica-iak, mexikóiak, hondurasiak között. A feketék és a fehérek egyenrangúak, ez azonban nem mondható el a „mexikóiakról". A politikai korrektség hazájában csak úgy röpködnek a velük kapcsolatos poénok, körbejárnak a spanyol akcentuson mulató e-mailek. Azért egy kis felszín alatti antiszemitizmus is megtalálható, viszont a feketékkel szemben egyetlen negatív megnyilvánulást sem tapasztaltam.

Egyik munkatársam, *Leah* története említésre méltó. Texasban született, és egy wisconsini norvég lelkészcsalád fogadta örökbe. A középiskolában fekete osztálytársai kiközösítették fehér családja miatt. Számomra azért megdőlt az európai közgondolkodásban meglévő „rasszista dél versus toleráns észak" elmélete, hallottam a konföderációs zászlóval díszített autójukkal furikázó négerekről és hajmeresztő történeteket a Midwestről, a Közép-Nyugatról.

* * *

Felkészülésünk alatt Chicagóban

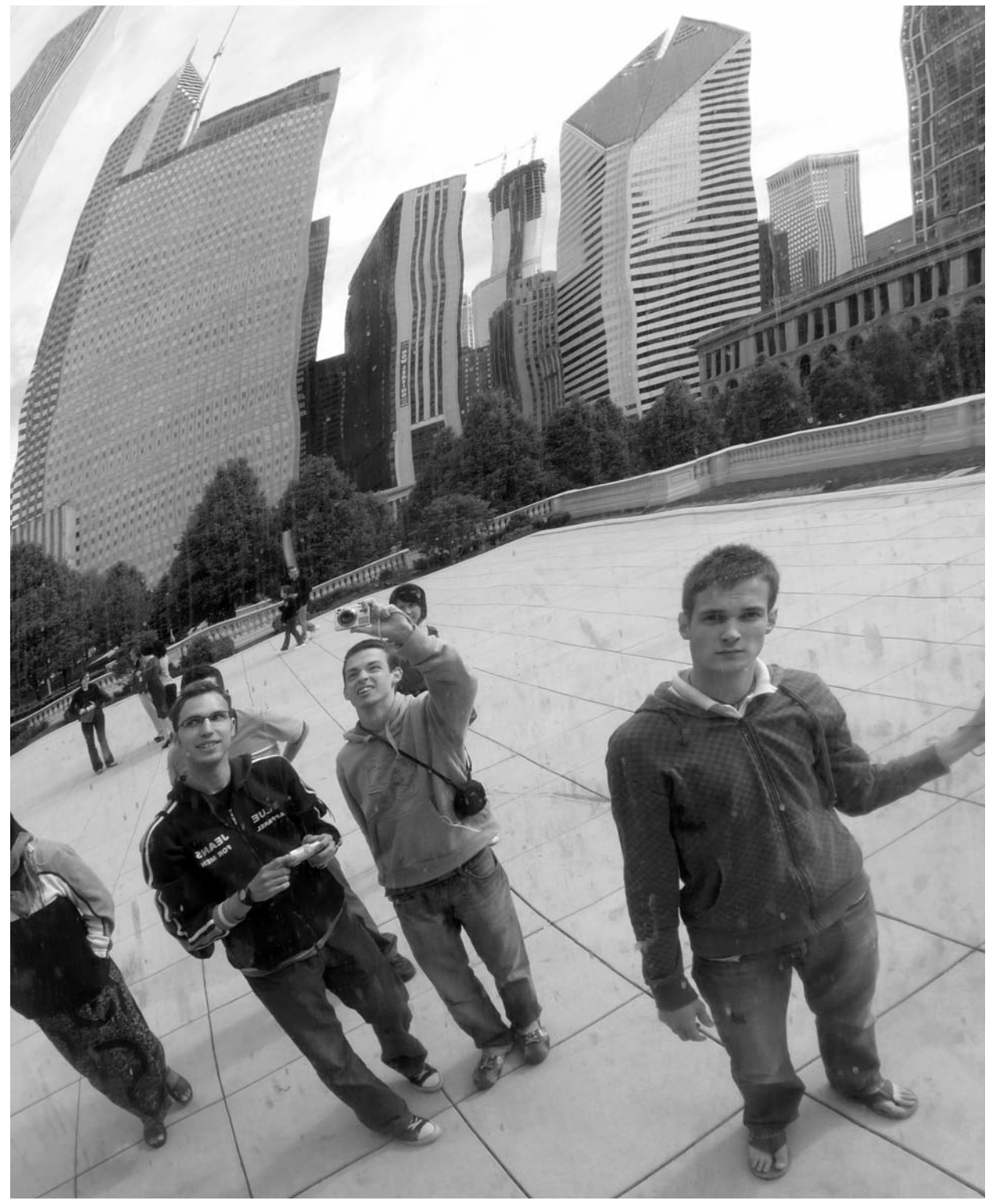

A magyar küldöttség a Cloud Gate-nél Chicagóban

A táborban tizenhárman dolgozunk a gyerekekkel, akik egy-két hetes turnusokban váltják egymást június elejétől. Kéthetes kiképzésünk után, melyben volt az elsősegélyvizsgától kezdve a vadvízi evezésen át minden, megjött az első csoport, nagyobbrészt fekete srácok Queensből.

Általában hat-hét fővel lakik egy counselor az erdő mélyén faházakban, a zuhanyzótól tíz, a pottyantós vécétől öt percre. Ilyenkor a felügyelő a gyerekek apja és anyja egy személyben. Minden az ő felelőssége. Egész végig ő felel értük. Énekeket tanítunk nekik, bibliaórát tartunk, csak velünk mehetnek fürdeni, dolgukat végezni, és még számtalan más teendőnk van. Huszonnégy órás a munkanap.

Egyik délután kosaraztam a fiúkkal. Majdnem én voltam a legjobb, ők csak azóta játszanak, mióta járni tudnak. A lelkészük, *Pastor Mac* értékelve, hogy volt bátorságunk kiállni a konfirmandusai ellen, adott Randynek és nekem egy kosaras-nadrágot és -pólót, az ő méretében, ami XXL. Pastor Mac Queensben indított egy programot az utcagyerekeknek, akik a kosarazás mellett bibliaórán is részt vesznek.

* * *

Heti egy szabadnapunk van, ilyenkor általában a middletowni plázába megyünk vonattal, felveszünk egy tiszta nadrágot, tiszta pólót, és élvezzük azt az állapotot, amikor – *Iain,* a skót munkatársam szavaival élve – „nem árasztasz izzadság- vagy/és füstszagot".

Június 19-én az istentisztelet után, amelyet a táborban a „fenyőkápolnában" tartanak, *Gowri, Kate, Chrissy, Brenda* és én vígan robogunk New York felé. Végre civilizáció! A kiképzésünk alatt is jártunk már egyszer Manhattanben, gyakoroltuk a metróval való közlekedést, és tanultunk a városban működő napközis táborokról. Most két hétig Brooklynban fogunk dolgozni.

New York egyszerűen lenyűgöző. A brooklyni járdán grillező dominikaiaktól a manhattani pénzügyi negyedben futkosó öltönyös üzletembereken és a kínai negyed árusain át a bronxi utcákon bandázó négerekig itt mindenféle embertípus megtalálható. A neighbourhood – szomszédság – , ahol laktunk, kínai, hispano és ortodox zsidó környék. A brooklyniak kedvenc kikapcsolódó helyén, Coney Islanden minden kiírás négynyelvű: angol, kínai, spanyol és orosz.

* * *

A gyülekezetet, ahol dolgoztunk, norvég bevándorlók alapították a 19. században. A csoportomban tíz gyerek volt nyolc- és tízéves kor között. Még sosem hallottam palesztin evangélikusokról, nálam pedig voltak hárman is: *Andrew, Matthew* és *Naim.* Egyébként az asszimiláció nagyon gyorsan zajlik le a közel-keletieknél, a srácok második generációs bevándorlók, arabul már alig tudnak, otthon is inkább angolul beszélnek a szüleikkel.

Amerika

Labossa Lajos képes visszatekintése

A szerző és Leah

Napjaink gyorsan teltek, talán a legszebb amerikai emlékem ez a brooklyni két hét. A lelkészéknél reggeliztünk mindennap, a feleség, *Nancy* M&M's-es palacsintái vitték a prímet. A gyerekekkel öröm dolgozni, reggel kilenckor kezdünk a reggeli áhítattal, majd bibliaórát tartok nekik, aztán kézműves-foglalkozásra mennek, ezután egy gyerekpszichológussal vannak, majd megint az irányításom alatt játszanak a tornateremben. Délután a három csoportnak közös programja van, mindennap más-más. „Vizes napot" kétszer is tartanunk kell, akkora közönségsiker. Négykor áhítat, egy-két új ének megtanítása, majd értük jönnek a szülők.

Brooklyni csoportom egy része

Vacsorára mindig más család hívott meg minket, vagy pénzt adtak, hogy menjünk el valahova. Jártunk koreai étteremben *Pastor Shinnel,* voltunk palesztin lelkészcsaládnál, ettünk libanoni kifőzdében. A gyerekek körében állandó humorforrás volt Magyarország angol neve (*Hungary*), mindig megkérdezték, éhes *(hungry)* vagyok-e. Általában Ázsiába vagy Afrikába, esetleg Kanadába (!) helyezték el országunkat, de ezzel nincs semmi probléma, hiszen egy tízéves magyar sem hallott még Connecticutról.

A „nevetünk a buta amerikaiakon, mert nem tudják, hol van Magyarország" helyzet sem volt – a közhiedelemmel ellentétben – annyira jellemző. Meglepően sokan tudták, merre vagyunk, igaz, hogy a velünk kapcsolatos ismeretanyag a pirospaprika-goulash-csikós aranyháromszögében ki is merült, de ez a Magyar Turizmus Zrt. hibája. Persze előfordult olyan kérdés, hogy van-e nálunk vezetékes víz, vagy hogy eszünk-e lóhúst (erre egyébként azt feleltem, hogy igen, de csak nyersen és jó véresen), voltak késhegyig menő gasztronómiai vitáim a munkatársaimmal a zsíros kenyér élvezeti értékéről, valamint arról, hogy a tábortűznél pillecukrot süssünk-e csokoládéval vagy pedig szalonnát.

* * *

Manhattanben a 82. utcában volt régebben a magyar negyed, manapság azonban csak néhány öreget találunk itt, a fiatalabb generációk kiköltöztek az elővárosokba. Jártam a magyar cukrászdában is, amelyet egy görög család üzemeltet, de három magyar alkalmazottjuk van, és a vendégek közül is beszéltem magyarokkal.

Meglepetés volt számomra, amikor megtudtam, hogy a táborunkhoz közeli Barryville német éttermét egy erdélyi magyar házaspár üzemelteti, itt ismerkedtem meg *Ferivel,* aki mentolos Marlboróját szívva mesélte nekem élettörténetét az augusztusi éjszakában.

A táborozók közül többeknek is voltak magyar őseik. Az olimpiai játékok alatt, amikor a counselorok országai szerint hat csapatot állítottunk fel – Új-Zéland, Skócia, USA, Magyarország, Dél-afrikai Köztársaság és Hollandia –, és a „nyitóceremónián" mindenki elénekelte a himnuszát, az egyik kislány, akit *Julia Molnarnak* hívtak, odajött, és azt mondta: „Azt a magyar dalt veled énekeltem ám, itt belül a szívemben."

A zászló végig a „barakkunkon" lengett, a dél-afrikai *Chris* azt javasolta, hogy reggelenként az alatt masírozzunk a táborozókkal. Ebbe azért nem mentem bele.

* * *

Brooklynból visszatérve Iainnel együtt felügyeltünk hat srácot két hétig. Voltunk velük raftingolni, sátoroztunk velük két napig a tó túloldalán, többnyire szakadó esőben. Minden este külön program volt az úgynevezett *bearbag* felfüggesztése a fákra. Ezek fekete táskák, amelyekbe az élelmiszert tettük, és éjszakára körülbelül két-három méter magasra kötöttük fel, hogy a medvék ne érjék el. Szokás szerint erre koromsötétben került sor, hiszen nappal lusták voltunk megcsinálni…

A fiúk minden percét élvezték ennek a vadonbeli életnek, hiszen a nagyvárosból ilyenkor kerülnek csak ki a természetbe. Ahogy *Steve Lee,* az igazgató mondta: „Találj egy sziklát, és ezek a srácok egész nap ellesznek vele."

Medvét kétszer is láttunk, csörgőkígyót szerencsére egyszer sem.

* * *

A táborban töltött hónapok alatt dolgoztunk a farmon is, a konyhán, takarítottunk; akinek épp nem voltak táborozói, azok valami kisegítő munkát végeztek.

A vége felé már egyre jobban hiányzott Magyarország és a magyar konyha, egy jó karéj fehér kenyérért már a fél karomat adtam volna.

A Manhattan híd

Augusztus 16-án este az egész „staff" – a személyzet – New Yorkba ment. Vacsorával búcsúztattuk egymást és a nyári munkás napokat. Másnap repültem Chicagóba, ahol négynapos városnézés következett.

Kis túlzással újra bele kellett rázódnunk a magyarba Mikivel és Matyival. Előbbi Kaliforniában dolgozott, míg Matyi a dél-dakotai prérin teljesített szolgálatot. A négy nap alatt részt vettünk egy istentiszteleten is, ahol külön köszöntötték a program résztvevőit. Meglátogattuk az Amerikai Evangélikus Egyház és a Lutheránus Világszövetség székházát, mindenki lefényképeztette magát *Mark Hansonnak,* az LVSZ elnökének székében, felmentünk a Sears Towerbe, az USA legmagasabb épületébe, jártunk a Field Múzeumban, meglátogattuk *Michael Jordan* szobrát.

* * *

Augusztus 21-én, tizenkét órás út után elcsigázottan landoltunk Ferihegyen – örök élménnyel gazdagodva.

Az ELCA International Camp Counselor Program 2008 résztvevői

Az út szervezéséért köszönet a Magyarországi Evangélikus Egyház Ökumenikus és Külügyi Osztályának.

Testvérportrék

Az ébredő szenvedése

Berényi József meghurcolt református lelkész vallomáskötete

A református ébredés egyik karizmatikus személyiségének, *Berényi József* idős lelkipásztornak *…de már tudom – Emlékek, vallomások* címmel, magánkiadásban megjelent életrajzi kötetét még karácsony előtt mutatták be Budapesten, a Ráday Könyvtárban. Az időpont azért is érdekes, mert testvéregyházunkban ekkortájt az ügynökügy körül komoly egyházpolitikai feszültség keletkezett. Ez rávilágít arra, hogy a közelmúlt tisztázása az állítólagos rendszerváltás után tizenkilenc évvel sem veszített aktualitásából. „Hiába mondta ki zsinatunk az átvilágítási törvényjavaslat elutasítását azzal az indoklással, hogy »egyházunk túl van ezen a kérdésen«. Nincs túl" – hangzott el a könyvbemutatón.

A vallomáskötet példázza, hogy milyen jelentősége volt az ébredésnek a protestáns egyházak életében. Az ébredés a maga befelé forduló, „apolitikus" lényével azt a képzetet kelti, hogy a szocializmust építő Magyarország képébe ez jobban belefért, mint valamely politikusabb egyházi irányzat. Ez azonban csak részben van így.

Az ébredés okozta lelki megújulás, az egyházak felfrissülése, a fiatalokra és az értelmiségre való nagy hatás nagyon is szemet szúrt az ateista államnak. Ezért kerültek a református megújulás hívei, a „bethánisták" a belügyi szervek látókörébe. A hatalom képviselőiben megérett az elhatározás, hogy látványos intézkedéssel példát kell statuálni: a világnézetileg látszólag semleges, mégis nagy hatású irányzat hívei közül valaki ellen koncepciós és megfélemlítő pert kell folytatni. Ezt a szemléletet tükrözte a *Reformátusok Lapjában* megjelent cím: „A bethánisták államellenesek, békeellenesek és társadalomellenesek".

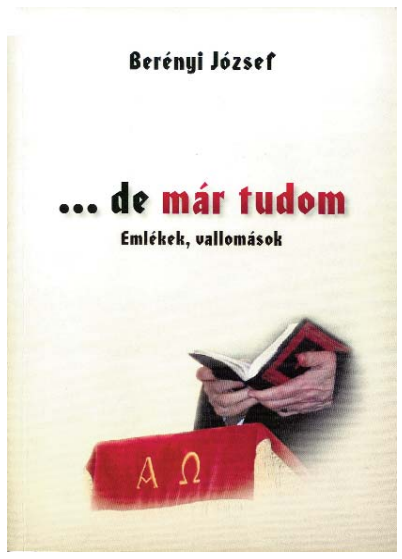

Berényi József szegény parasztcsaládból származott, igen tehetséges, Horthy-ösztöndíjas tanuló volt, a teológián is kitűnt, az ébredés egyik képviselője lett. A fiatal lelkipásztor – püspöki segédlelkészség után – az egyik jelentős debreceni gyülekezet (a Mester utcai) élére kerülve hamar feltűnt tiszta hangú prédikációival. A Rákosi-korban tömegek özönlöttek, hogy meghallgathassák, és ez bizony akkor az állam szempontjából nem volt jó jel. Ráadásul egy hátérbe szorított kollégáját, *Fekete Pétert* is segítette. Miután előnyökért sem volt hajlandó együttműködni, az állammal szövetkező egyházvezetés az ő személyében találta meg a bűnbakot, aki a társadalomra veszélyes mivolta miatt nem alkalmas ilyen exponált helyen lelkésznek.

Az 1956-os forradalom idején indult *Megújulási Mozgalommal* való leszámolás keretében hosszú meghurcolás, durva rendőri kihallgatások következtek. Az állam azonban átengedte a megoldást az egyházvezetésnek, a rendőrök azzal engedték el, hogy „majd elintézi magát a maga egyháza". Egyházi bíróság ítélte el őt hamis vádak alapján: „További (debreceni) működése gyülekezeti és egyházi közérdek szempontjából nemcsak hátrányos, hanem káros is." Lelkészkollégái megtagadták őt, de gyülekezete nagy bátorságról tanúságot téve kiállt mellette.

Egy határszéli kis bihari gyülekezetet, Ugrát jelölték ki részére, amely el volt vágva a külvilágtól: „Itt aztán nem lehet pattogni! A Berényi-félék kordában tartására kiválóan megfelel" – kommentálta a püspök a döntést. A rozoga állapotban levő parókián kívül állandó rendőri megfigyelés és zaklatás is kísérte itteni útját. Berényi József azonban e kis faluban is áldott szolgálatot végzett, egyszerű emberek között épített gyülekezetet. Megszerette a helyieket, és őt is megszerették. Harminc évig nem is ment el innen, hiába ajánlottak fel neki nagyobb gyülekezeteket. Feleségéről, aki társa volt a hitben és a szenvedésben, így emlékezik: „Nélküle én sem tudtam volna megharcolni a hit szép harcát."

A kötetbemutató különlegességét az adta, hogy *Szabó Dániel,* a Tiszáninneni Református Egyházkerület korábbi főgondnoka, a Református Presbiteri Szövetség elnöke Berényi József bizonyságtevő testvéreként mondta el véleményét, emlékeit. Akik jelen voltak, egyre jobban megértették e szomorú és gyászos kor, a zsarnokság lelki és személyi indítékait, a lealacsonyodás és felmagasodás példáit. Szabó Dániel fiatal lelkészjelöltként külföldi ösztöndíjjal a zsebében állt ki a Berényi Józsefet megbélyegző püspökkel szemben. Az eredmény az lett, hogy őt is eltávolították a lelkészi pályáról, nehéz fizikai munkát végeztettek vele, majd Miskolcon szállodaportásként dolgozott. Dani bátyánk nagy lelki derűvel, szelíd iróniával ábrázolta e kort, hangsúlyozta, hogy a hitért való vereségek és a szenvedés valójában Isten eszközei.

Berényi József református hitvalló lelkész vallomáskötete segít megérteni a nehéz, elnyomással terhes évtizedeket alulnézetből, *emberi perspektívából.* Segít megérteni, hogy a hivatalos szinten elkövetett vétkek és bűnök ellenére hogyan érvényesülhetett az egyházban emberi-gyülekezeti szinten mégis a hit és az emberség. Ez olyan tapasztalat, amely a közelmúlt és a ma nehéz időszakában erőt és biztatást ad. „Sokat szenvedtem, de Isten ezek között a szenvedések között megkészítette ajándékait számunkra" – vallotta meg kötetében Berényi József.

■ Czenthe Miklós

Berényi József: …de már tudom – Emlékek, vallomások. Berényi Eszter megbízásából kiadta a General Press Kiadó, Budapest, 2008. Megrendelhető a sandor.berenyi@gmail.com címen, illetve megvásárolható Budapesten, a Pozsonyi Úti Református Egyházközség hivatalában (XIII. ker., Pozsonyi út 58.) hétfőtől péntekig 10 és 12 óra között és a vasárnap délelőtti istentiszteletek után. Ára 1300 forint.

Szabadon Ödönnel, szeretettel

Furfangos művet vehet kézbe, aki *Nemes Ödön* és *Naszádi Kriszta Szabadon, örömmel, szeretettel* című kötetét választja. A nyolcvanas éveiben járó jezsuita szerzetes és a református szerkesztőnő beszélgetéseit tartalmazó könyv ugyanis játszi könnyedséggel bánik el olvasójával: mintha nem is írott alkotást bújna, hanem csak egy kávéház sarokasztalánál ülve tejeskávé kavargatása közben hallgatná a szomszédait. Ám a csevejben nem mindennapi történet hangzik el.

Nemes Ödön tizenhét évesen emigrált, hogy Japánban legyen misszionárius, és több mint negyvenévnyi kint tartózkodás után tért vissza szülőhazájába, életútja több kontinensen és számos elvégzett feladaton át ível. Ez utóbbiak közé tartozik a magyarországi lelkigondozó-képzés beindítása. A könyv korábban említett rafinériája nem más, mint hogy a beszélgetést észrevétlenül vezeti át az ezzel kapcsolatos nehéz témákra. Hogyan adhatunk értelmet egy súlyos betegségnek? Miként működnek a szeretetkapcsolatok? Képesek vagyunk-e elfogadni Isten ingyenes szeretetét? Végül az ember óhatatlanul azon kapja magát, hogy egyre többet hallgatózik, és egyre ritkábban kortyol a tejeskávéjába…

E sorok írója a könyv második olvasása során már gondosan behajtogatta azoknak az oldalaknak a sarkait, amelyeknek a mondanivalóját meg akarta említeni ajánlójában.

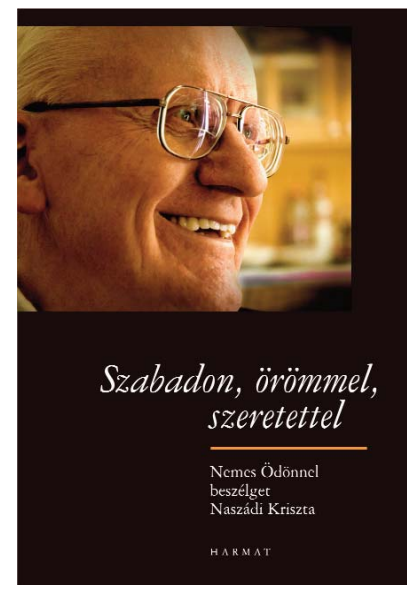

Az így kialakult szamárfülrengeteg azonban komolyan eltántorította és elgondolkodtatta, de végül dilemmájára is a kötet adta a megoldást. Ha egy fontos és értékes dolgot tűzünk ki célul, és nem sikerül tökéletesen megvalósítanunk, akkor sem vallunk kudarcot. Ha csak félig sikerül, akkor félig is van értelme. Ezért az élet kérdéseire a kötetben adott válaszok tételszerű felsorolása helyett csupán utalás kerül ide a könyv kincsesbánya voltáról. A tizenöt fejezet a szenvedés, a szabadság, a vágy, a társadalmi felelősségvállalás, a megbocsátás és a kihívások kérdései mentén haladva egy szolgálatban eltöltött élet tapasztalatait foglalja össze.

A könyvet nyugodtan lehetne egy másik jezsuita, *Anthony de Mello* zanzásított bölcsességeihez mérni, gyakorlatban való hasznosíthatósága azonban jóval meghaladja azokét, és az interjúforma könnyűvé teszi az olvasottak elfogadását. Vagy az elutasításukat. Persze csak hogy a tudatalattiban munkálva talán egyszer éppen főzés közben jöjjenek elő válaszok az aktuális problémákra. Ezért aztán könnyedén is olvasható a *Szabadon, örömmel, szeretettel.* Aki csak „fél füllel" fut végig a százötven oldalon, nagy valószínűséggel úgyis neki fog állni még egyszer…

■ Nagy Bence

Szabadon, örömmel, szeretettel – Nemes Ödönnel beszélget Naszádi Kriszta. Harmat Kiadó, Budapest, 2008. Ára 2500 forint.

„Nyisd meg szádat a némáért!"

Egy szabad ember a misszióban

1979-ben a szűk levegőjű Evangélikus Teológiai Akadémián voltam elsőéves hallgató. Akkor ismertem meg Géza bácsit egy „hétfő estén" a Thököly úti lakásban. Isten országának jelenvalósága volt tapasztalható ezeken az alkalmakon: élő ige, evangélizáció, tanítás, imaközösség, mindez a kultúra, politika és felekezetköziség összefüggésében.

Németh Géza hirdette a minden ember felé való felelősséget: csak Krisztus és mai követei tudnak segíteni az elnyomás alatti egyházon, az Isten nélkül élő világon, a határon túli magyarságon, a szekták karmaiban vergődőkön és a szenvedélybetegeken.

Az általa szervezett alkalmakon sokakkal lehetett találkozni: szegények és gazdagok, értelmiségiek és munkások, hívők és szenvedélybetegek együtt éltek át egy különös közösséget, egységet. És szőtte a Lélek a nagy hálót emberekből, eszmékből, szeretetből. Amikor azt sulykolták nekünk az egyházban, hogy a Szentlélek csak mederben működik, akkor láttam egy szabad embert a szolgálatban.

Egyszer segítettem neki bevásárolni a szilasligeti hétvégére. Úgy lépett be a húsboltba, mint aki az élő Isten rendkívüli és meghatalmazott nagykövete. Kitárta az üzlet ajtaját, és hangosan, hogy mindenki hallja, köszönt: „Áldás, békesség!" Ez nekem rendkívüli módon tetszett.

Négyes csoportokban utaztunk a moldvai csángókhoz az ő szervezésében és áldásával. Ez akkor izgalmas eseménynek számított. A mi csapatunkban volt két katolikus, egy metodista és én, az evangélikus. Közel harminc éve már ennek, de minden kicsi részletre emlékszem: a határátkelés feszültségére, a tizennégy gyermekes csángó családra, a szeretettel adott csorbalevesre, amelyben a szegénység miatt csak só és hagyma volt, a Gyimes völgyében tartott esti áhítatokra.

Vittük a gyógyszert, a könyvet, a jó szót. A határon kifelé negyven könyvet vettek el tőlünk a vámosok, de még így is szép számmal maradt az összecsavart hálózsákokban.

Fontosak voltak Géza bácsi tanításai az egyházról, annak romlásáról és megújulásáról. Egyik szilasligeti erdei sétánkon meglátott egy autóroncsot, megállította a menetet, és ott helyben tartott egy kiselőadást az egyházról, amely olyan állapotban van, mint ez az autó, de amely Krisztus által feltámadhat, megújulhat.

Később megkért, hogy segítsek a „destruktív kultuszok" elleni küzdelemben. Prófétaként látta ezt a feladatot is. Mennyi támadás érte emiatt is! Írtuk a cikkeket, úgynevezett szektakonferenciákat szerveztünk, gondoztuk, tanácsoltuk a bajba jutott családokat.

Pert is akasztott az egyik közösség a nyakunkba. A Markó utcai bíróságon – a mellettünk, illetve a vallási csoport ellen tanúskodó szülőt hallgatva – a velünk szemben ülő vallási vezetők felé emelte fenyegető kezét, és így kiáltott: „Ördögök, adok a kopasz fejetekre!" A bíró rendre utasította, de meg nem állíthatta. Tőle hallottam először ezt az igét az Írásból: *„Nyisd meg szádat a némáért!"* (Péld 31,8)

Teli volt ötletekkel, tervekkel: alakítsatok karikákat, kis közösségeket, legyetek apostolok! Mentünk is szerte az országban, és evangélizáltunk.

Egyszer *Erdős Esztert* és engem meghívott egy, a békési pünkösdi gyülekezetben rendezett csendesnapra. Szinte minden hallgatója kezében ott volt a Biblia. Olvastatta velük a jézusi szavakat, a jajkiáltásokat. „Jaj nektek, karizmatikusok!" – egészítette ki a felsorolást. Ugyanakkor hallelujázva, tapsolva köszöntötte parókiáján az egyik „szentlelkes" idős lelkipásztort.

A békési alkalmon többen megtértek. Felhívott engem is a színpadra, hogy imádkozzam a lélekben elindultakkal.

Hazafelé utazva megálltunk egy parkban, és a tüzes evangélista, aki előbb a halálból az életre hívta meg hallgatóit, most mint egy boldog gyermek szaladgált, és gesztenyével dobált minket. Nem dobtam vissza; ma már megtenném.

Hiszem, hogy az örökkévalóságban folytatjuk a szent játékot a mennyei „segítő barátok" „karikájában". Ott már nemcsak „hétfő esti gyertya" fog égni, hanem látjuk a Bárányt színről színre (Jel 21,22–27).

■ Szeverényi János

Az írás eredetileg a Tűz-láng-pár című, Németh Géza (1933–1995) református lelkészre emlékező kötetben jelent meg. (Kiadta a Dunamelléki Református Egyházkerület, Budapest, 2008)

Vál(t)ság van!

A csapból is válság folyik – pestiesen szólva. *Kiterjedését tekintve* olykor hazai, olykor regionális, máskor nemzetközi vagy globális, olykor világ-, olykor kozmikus. *Intenzitása szerint* olykor válság, máskor deficit, néha krízis, esetenként katasztrófa, olykor csőd, gyakrabban recesszió. *Jellegét tekintve* egyszer pénzügyi, máskor gazdasági, sőt politikai. Hallunk továbbá morális, társadalmi, szociális, környezeti, klimatikus, energia- és bizalmi válságról. *Hatáskörét tekintve* állami, máskor parlamenti; megint máskor kormányzati, olykor önkormányzati. Mindehhez jön még – statisztikai adatokkal alátámasztva – az európai kereszténység válságának híre.

Ha egy beteg emberi szervezet ennyi válságtünetet mutatna, és a háziorvos mégsem adna beutalót, hogy kivizsgálják, mi az alapbetegség, nos, akkor annak az orvosnak a praxisát be kellene tiltani a hippokratészi eskü megszegése okán. *„Egészen beteg már a fej, egészen gyenge már a szív. Tetőtől talpig nincs rajta ép hely, csupa zúzódás, kék folt és gennyes seb. Nem nyomták ki, nem kötözték be, olajjal sem gyógyították.* (Ézs 1,5b–6) Ezzel a képpel írja le Ézsaiás próféta a válságtüneteket mutató népét.

Márpedig mindeddig elmaradt a kivizsgálás. Mert egyről soha nem hallunk a híradásokban. Arról, ami mindennek a gyökere: *az ember válságáról.* Pedig csak az ember válságának felismerése, nyílt feltárása, szakszerű kezelése vezethet hosszú távon is eredményre. A beállt rendkívüli helyzet komolyságát nem vitatom. Mindannyian saját bőrünkön érezzük. Úgy vagyunk, mintha háborgó tengeren hajóznánk egy lélekvesztőn. Jó lenne már kikötni a legelső kikötőben! Vagy mégsem?

A Krisztus előtti 8. században élt egy ember, *Homérosz,* ő mesél nekünk erről. Főhőse, Odüsszeusz a szirének szigete közelében hajózva meghallja a szirének csábító énekét. Az érzéki hangok hívják, csalogatják, szinte kényszerítik, hogy kössön ki. De ő is – mint minden hajós – tudja, hogy ez maga lenne a végzet, hiszen a szirének kegyetlen, vérengző lények, a hajósnak kiszívják a vérét, s a szigetükön legyőzhetetlenek. Odüsszeusz vívódik. Ám vívódása közepette megragadja azt az igazságot, hogy a korábban erre járó hajósok pusztulásának igazi oka nem a szirének léte vagy ereje, nem a külső körülmények, hanem az ok magában az emberben van. A szirének éneke olyan erős rezonanciát képes kelteni az emberi lényben, amely erősebb az értelem csillapító erejénél.

Miért rezonál az ember ezekre a hangokra? Hiszen ez a rezonanciajelenség teszi kiszolgáltatottá. Miért van az, hogy az ember a csábító, ígérgető hangoknak olyan gépiesen engedelmeskedik, mint *Öveges* professzor Hecki kutyája a normál A hangnak? S vajon el lehet-e hangolni az embert a halálos frekvenciáról? Ezek a fő kérdések.

Odüsszeusz nem a szirének ellen veszi fel a küzdelmet, hanem önmaga ellen. Emberei fülébe viaszt önt, magát pedig az árbochoz kötözteti. Így menekül meg a hajó legénysége, s így fordulhat jobbra majd Ithaka sorsa. Hibátlan válságkezelés!

Odüsszeusz bölcsességét és „válságmenedzselését" azonban sehol sem látjuk. Modern világunkhoz valahogy nem illenek az avítt, antik eszközök és megoldások. Hát nem fontos a megmenekedés? Hát nincs egyetlen vezető sem, aki vállalja az árbochoz kötöztetést? Nincs egy sem, aki bedugná a rábízottak fülét? Pedig akkor talán a szirének is belefáradnának az eredménytelen éneklésbe.

Örömmel tudatom és jelentem: van! Egy mindenképpen! Ő nem a költői képzelet szülötte, hanem húsvér ember, történelmi alak. De mielőtt róla lesz szó, közelítsünk Odüsszeusztól a valósághoz.

A végzetes hangok már az édenben megszólaltak, és rezonáltak az első emberpárban. Ádám nem dugja be Éva fülét, nem takarja le a szemét. Ott és akkor lett az ember „élő halottá", elvesztve teremtésbeli méltóságát. Rezonanciát gerjeszt Ézsauban is (a gyomron keresztül), hogy egy tál lencse árán megfossza örökösége felétől (1Móz 25,27–34).

Rezonanciát gerjeszt a jeruzsálemi nagytanács hatalmukat és tekintélyüket féltő jogászaiban is, hogy aztán a megzavarodott tömeggel kimondassák ezt a rettenetes mondatot: *„Szálljon ránk és gyermekeinkre az ő vére!"* (Mt 27,25)

A Biblia figyelmeztet: mindenki rezonál a sátán sugallataira, aki nem született újjá. A halálos rezonanciáról mondja Jakab: *„Mert mindenki saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfoganva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz."* (Jak 1,14–15)

Ellenben az újjászületett emberben – új teremtés lévén – már nem a végzetes hangok találnak kedvező fogadtatásra, hanem a Szentlélek sugallatai. Az ilyen ember képes saját régebbi énjének megfeszítésére („árbochoz kötözésére"). Így ír erről Pál apostol: *„Hiszen tudjuk, hogy a mi óemberünk megfeszíttetett* vele, *hogy megsemmisüljön a bűn hatalmában álló test, hogy többé ne szolgáljunk a bűnnek.* (Róm 6,6)

Vele! Vessük hát bizalmunkat teljesen Krisztusba, mert vele lehetséges a győzelem! Általa van megmenekedés önmagunktól és a *„kezdettől embergyilkos"* vérszívótól. Ő tud mindenféle válságról, és igazán komolyan veszi azokat. Ő nemcsak feltárja a bajok gyökerét, de hathatósan gyógyítani is képes. A történelem igazolja őt, a „koponya-hegyi árboc", a golgotai kereszt, valamint az üres sír tényében. A hitvallók pedig ehhez még hozzáteszik: „A feltámadt és megdicsőült Krisztus visszajön majd, hogy egyszer s mindenkorra véget vessen minden válságnak."

A válságmentes létbe enged bepillantást – János apostol leírásán keresztül – Isten, a mi szerető Atyánk. Íme: tökéletes szépség – *„mint egy menyasszony, aki férje számára van felékesítve";* harmónia és békesség – *„halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom";* képmutatástól mentes igaz Isten-imádás – *„Nem láttam templomot (…), mert az Úr, a mindenható Isten és a Bárány annak a temploma";* energiabőség – *„napra sincs szüksége a városnak, sem holdra, mert az Isten dicsősége világosította meg, és lámpása a Bárány";* közbiztonság – *„kapuit nem zárják be nappal, éjszaka pedig nem lesz";* erkölcsi tisztaság – *„tisztátalanok nem jutnak be oda, sem (…) akik hazugságot cselekszenek";* bőség a biológiai szükségletekben – *„az élet fája (…) tizenkétszer hoz termést".*

Kedves Olvasó! Találkozunk?

■ Lázár Attila

HETI ÚTRAVALÓ

A törvény Mózes által adatott, a kegyelem és az igazság Jézus Krisztus által jelent meg. (Jn 1,17)

A vízkereszt ünnepe utáni második héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi Isten törvényéről mint Krisztushoz vezérlő mesterünkről tanítanak. Ő világosságul jött el a világba, és életet hozott az embereknek. Isten parancsolata az élet forrása! Jézus Krisztusban látható Isten akarata, és aki szereti az Urat, ezt akarata cselekvésével bizonyíthatja be. *„Jézus Krisztus a láthatatlan Isten képe: minden őáltala és őérte teremtetett, és őbenne áll fenn minden."* (Kol 1,15–17; LK) „Örvendezzetek Istennek, minden földek! (…) Jöjjetek, és lássátok az Isten műveit, csodálatosak az ő cselekedetei az emberek között." (GyLK 718,4) Mivel Jézus Isten, az Úr dicsősége megnyilvánul benne; a menyegzőn borrá változtatta a vizet! *„Ezt tette Jézus első jelként a galileai Kánában, így jelentette ki dicsőségét, és tanítványai hittek benne."* (Jn 2,11) *Luther* szerint: „A víz borrá változtatása azt jelenti, hogy Jézus a törvény értelmét megédesítette. S az Krisztust követeli, és hozzá utal, hogy kegyelme a hitben újjászüljön, és igazi jó cselekedetek végzésére képesítsen." Az ünnep epistolájában Pál huszonegy intelmet fogalmaz meg a testvéri szeretet megélésére; az első: *„A szeretet ne legyen képmutató."* (Róm 12,9–16) Mózes a törvény megtartására inti népét, mivel Isten a Hóreben kijelentette nekik *„szövetségét, amikor megparancsolta, hogy tartsátok meg a tíz igét, és felírta azokat két kőtáblára"* (5Móz 4,13). Jézus viszont, amikor a tanítványai szombaton éhesen arattak, és *„útközben tépdesni kezdték a kalászokat",* kijelentette a mindenkori farizeusoknak: *„A szombat lett az emberért, nem az ember a szombatért; tehát az Emberfia ura a szombatnak is."* (Mk 2,23.27–28) Ugyanakkor az önigaz, pénzsóvár s parázna farizeusoknak a törvény érvényességét hirdette: *„…hamarabb elmúlik az ég és a föld, mint hogy a törvényből egyetlen vessző is elveszne."* (Lk 16,17) A jeruzsálemi apostoli gyűlés csak négy tiltást tartalmazott a pogányokból lett keresztények számára: *„Mert a Szentlélek jónak látta, és vele együtt mi is úgy láttuk jónak, hogy ne tegyünk több terhet rátok annál, ami föltétlenül szükséges: hogy tartózkodjatok a bálványáldozati hústól, a vértől, a megfulladt állattól és a paráznaságtól."* (ApCsel 15,28–29) Az Úr Jézus titokban ment fel a lombsátorünnepre, mert még nem jött el halálának órája, ám a templomban nyilvánosan tanította a népet. Ott ellentétes véleményeket suttogtak róla titokban, de ma nyíltan is ezt teszik: *„…némelyek azt mondták róla, hogy jó, mások viszont ezt mondták: »Nem az…«" „Mert a testvérei sem hittek benne."* (Jn 7,12.5) *„Ezzel az áldással áldotta meg Izráel fiait Mózes, az Isten embere, mielőtt meghalt. Ezt mondta: A Sínairól jött az Úr…" „Mennyire szereti népét!"* (5Móz 33,1–2.3) Általa törvényt adott nekik örökségül – nekünk evangéliumot is! Ezért kérhetjük: „Áldj meg minket, Úristen, / A te jóvoltodból… Áldd meg szolgáidat, / Kiket bűntől megváltott / Egyszülött szent Fiad!" (EÉ 323,1.4)

■ Garai András

FOTÓ: LUKÁCS GABI

Élő halottak

Egy késő őszi, napfényes délután berohantam egy ruhaturkálóba, hogy megnézzem, van-e ez-az télire a gyermekeimnek. Az eladó halkan köszönt, majd gyorsan átment a bolt egy másik részlegébe, szinte elszökve mellőlem.

Céltudatosan és gyorsan kellett keresgélnem: meleg nadrág, overall a szánkózáshoz… Nem is baj, ha nem néznek közben, akkor gyorsabban tudok válogatni. Ez megéri, ez nem, ez túl kopott, ez itt lyukas… Na végre, ez jó lesz!… Így cikáztak a gondolataim, míg egyszerre a hátam mögött megszólalt egy halk hang:

– Fázom…

Hátranéztem. Az eladó tért vissza csöndben.

– Maga nem fázik? – kérdezte tőlem olyan halkan, ahogy csak egy fiatal lány kérdezni tudja.

Őszintén megmondtam, hogy rólam folyik a víz, mivel sietek, és amúgy is túlöltöztem, nem számítottam ilyen meleg időre. Aztán gyanús lett, miért kérdezi tőlem ilyen nyomatékkal, hogy fázom-e. Talán az érdekli, hogy hideg van-e a boltban?

– Itt nincs hideg – mondtam –, én tényleg nem fázom itt.

– Én pedig úgy fázom! – mondta kis szünet után halkan, szorosan kart karba öltve.

Ekkor lettem rá igazán figyelmes. Itt valami gond lehet. Leengedtem a ruhákat a kezemből, és a szemébe néztem. A kifestett szemek alatt mély karikákat láttam és kissé lebiggyedő szájat. Szomorú volt a tekintete. Kezdett érdekelni, miért didereg úgy magában ez a lány.

– Nincs láza, hőemelkedése? – kérdeztem finoman, nehogy megbántsam. Végtére is nem megszokott dolog, hogy egy vevő az eladó magánügyeiről faggatózzon.

– Nincs – válaszolta gyorsan és nagyon határozott hangon.

Ez meglepett. Arra gondoltam pedig, hogy már jó néhány órája ácsoroghatott itt a boltban, és közben felmehetett a láza. De határozottságát látva letettem arról, hogy tovább érdeklődjem, úgyhogy ha lassabban is, de tovább keresgéltem a nagy kosarakban. Ekkor hirtelen ismét megszólalt:

– Reszketek.

Hirtelen megdobbant a szívem: ezek a mondatok, így sorjában, igencsak furák. Rosszat kezdtem sejteni.

– Mondja csak, járt már orvosnál? – kérdeztem. – Az nem lehet, hogy bujkál magában valami?

– Nem, nem vagyok beteg – mondta teljesen határozottan. De többet nem szólt.

A lecke fel volt adva. Találgassak? Hagyjam békén? Ahogy ott állt pár méterre tőlem a földet nézve, a gyermekruhák, játékok, macis és kutyás táskák, pingvines köntösök között, úgy éreztem, hogy lassan, finoman tovább kell kérdeznem.

– Nincs egy kicsit kimerülve? Nem lehet, hogy álmos, fáradt, túlterhelt?

Válaszát hosszú csönd előzte meg. Nagyon vártam, mit fog mondani. Talán azt fontolgatta akkor, megszólaljon-e egyáltalán. De egyszer csak felemelte a tekintetét, és határozottan így szólt, rám nézve:

– Abortuszom lesz.

– Tessék?

– Igen, hamarosan műtenek. Nagyon félek. Az életem vakvágányra futott… – és elmesélte, mi történt vele. Majd összegezte: nem akarja a gyermeket, és most arra vár, hogy nőjön a magzat, hogy meghalhasson.

– De ez így jó – mondta végül.

– Egészen biztos? – kérdeztem mélyen a szemébe nézve, homlokom kissé ráncolva.

Azt reméltem, hátha lehet vele beszélgetni, Istenről, a Teremtőről szólni, aki „ahova báránykát ad, oda legelőt is…"

– Igen, biztos, eldöntöttem. Nekem így lesz jó. Vagyis inkább: sehogy sem jó, mert úgy sem jó, de így sem jó… Ezeket kéri? – kérdezte tőlem hirtelen a ruhákra mutatva.

– Öööö, igen – mondtam lassan, mert arra gondoltam közben, hogyan is beszélgethetnénk el úgy, hogy más szemszögből is lássa a dolgokat: gyermeke lesz, akit Isten ad neki, akivel megváltozik majd az egész élete, mert lesz végre valaki, akit szerethet, és aki viszontszereti, akivel egy csodálatos mesét írhatnak, amely csakis az övék…

De már nem volt lehetőség beszélgetésre: elsietett a kiválasztott ruháimmal a kasszához, majd eltűnt. Miközben fizettem, tekintetemmel végig őt kerestem. De nem láttam sehol.

– Köszönjük a vásárlást, viszontlátásra – mondta egy mosolygós, vastag rúzsos száj, kitessékelve az ajtón.

Kicammogtam a boltból. Ahogy mentem az őszi napsütésben, a két élő halottra gondoltam. Arra a pici magzatra, aki bár él, nem születhet meg, mert édesanyja halálra ítélte. És az édesanyára, akinek a kifestett szeme alá a halál írta mély, letörölhetetlen, ráncos névjegyét.

Ahogy mentem át az úttesten, eszembe jutott egy ősi ír imádság:

„Te ott voltál, mikor elkezdődött az életem,
és amikor először indultam el életutamon.
Kérlek, így légy majd ott akkor is,
amikor utolsó lépteim felhangoznak.
Ahogyan őrködő szeretettel álltál mellettem
lelkem első leheleténél,
úgy légy, Atyám, létem célja,
utam igaz, végső állomása."

■ Balog Eszter

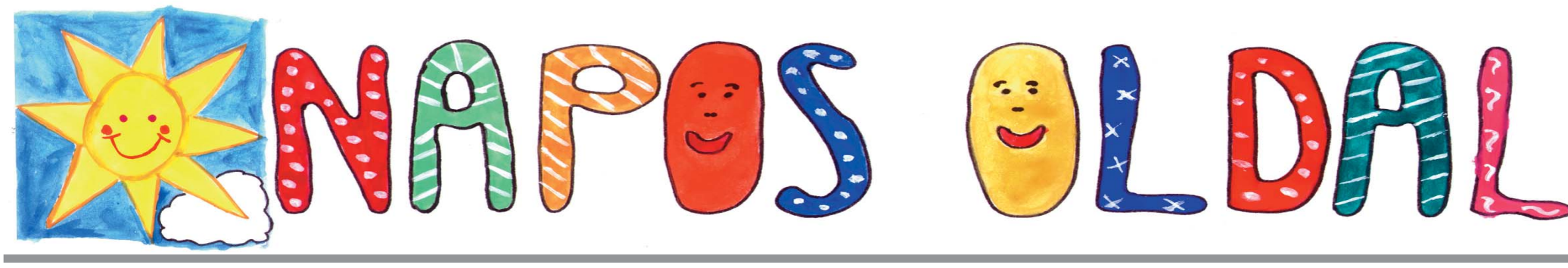

A Biblia első lapján olvashatjuk, Isten hogyan teremtette meg a világot. Rakjátok a képeket helyes sorrendbe!

Megoldás:

.....

A

B

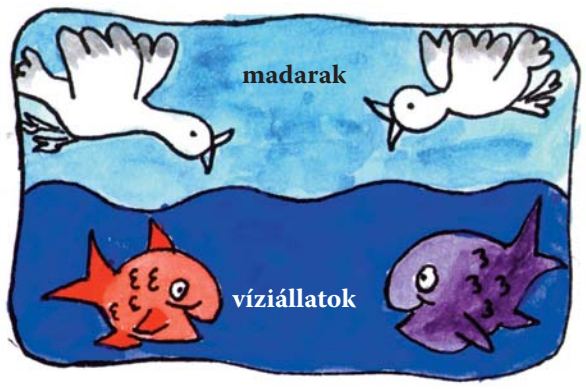

C

D

E

F

G

HUMORZSÁK

A lelkész kikérdezi a hittanórán tanultakat.

– Milyen bűnt követett el Ádám?

– Evett a tiltott fa gyümölcséből.

– És milyen büntetést szabott ki rá ezért az Úr?

– Feleségül kellett vennie Évát.

IMASAROK

Köszönjük a világosságot
és a sötétséget,
a kék eget és a felhőket.
Adtál nekünk tengert
és szárazföldet,
rajta virágokat és gyümölcsöket.
Köszönjük a napot, a holdat
és a csillagokat,
amelyek szép fényt árasztanak.
A vizekben a halakat
és az égen a madarakat.
A szárazföldön a sokféle állatot – oroszlánt, nyulat, egeret –,
és köszönjük, hogy megteremtettél minket, embereket.
A hetedik nap megpihentél, nem dolgoztál
– mi is ezt tesszük templomodnál. Ámen.

Bibliai kvíz

Az alábbi kedvcsináló feladat a Luther Kiadó gondozásában 2007 decemberében megjelent *Bohócos társasjátékból* való, amelyhez egy játékmező is tartozik.

A bohóctól jobbra olvasható meghatározások alapján egy bibliai személyt kell kitalálnotok. Mit gondoltok, ki lehet az?

(Bohócos társasjáték. Szerkesztette Boda Zsuzsa, Luther Kiadó, 2007. Ára 1060 forint.)

6 pont: A testvérem földművelő volt és hirtelen haragú.

5 pont: Juhpásztor voltam.

4 pont: Szeretett engem az Úr.

3 pont: Én voltam a fiatalabbik.

2 pont: A bátyám azt kérdezte: „Talán őrzője vagyok én a testvéremnek?”

1 pont: Mindketten áldozatot mutattunk be.

(Ábel)

Kedves Gyerekek!

▶ **Albert és Pongrác lovagnak ismét a Tudás erdejében levő várnál van dolga: hét fordulóból álló lovagi tornán vesznek részt. Oldjátok meg ti is a nagyheti eseménysorozathoz kötődő feladatokat, és a megfejtéseket egyben, összegyűjtve küldjétek el a szerkesztőség címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A végén ajándékot kaptok.**

GYERMEKVÁR

1.

– Kedves Albert barátom, őszintén örülök, hogy megint itt vagyunk ennél a várnál!

– Egyetértek veled, Pongrác lovag. Emlékszel, hogyan kellett sok akadályt leküzdve megtalálnunk, majd később a hétfejű sárkány karmaitól megszabadítanunk a várat?

– Igen… Jó ötlet volt Szakáll királytól, hogy ide szervezte ezt a lovagi tornát. Így legalább a többiek is megismerhetik.

– Az is jó, hogy a lovagoknak párban kell a nagyheti történetekhez kötődő feladatokat megoldaniuk. Majd kiderül, hogy a szomszédos királyságok vitézei közül kik lesznek a bajnokok, kik nyerik meg ezt az agytornát. Én nem féltem magunkat!

– Olvasd csak, mi a feladat!

– Jézus szamárháton egy héttel a zsidó húsvét előtt vonult be Jeruzsálembe. Az emberek leterítették felsőruhájukat a földre, és pálmaágakkal a kezükben kiáltották: *„Hozsánna a Dávid Fiának! Áldott, aki jön az Úr nevében!”* Ha helyesen elvégezzük az utcaköveken levő számolási feladatokat, és az így kapott számokat csökkenő sorrendbe tesszük, akkor a hozzájuk tartozó betűket összeolvasva megkapjuk virágvasárnap latin elnevezését.

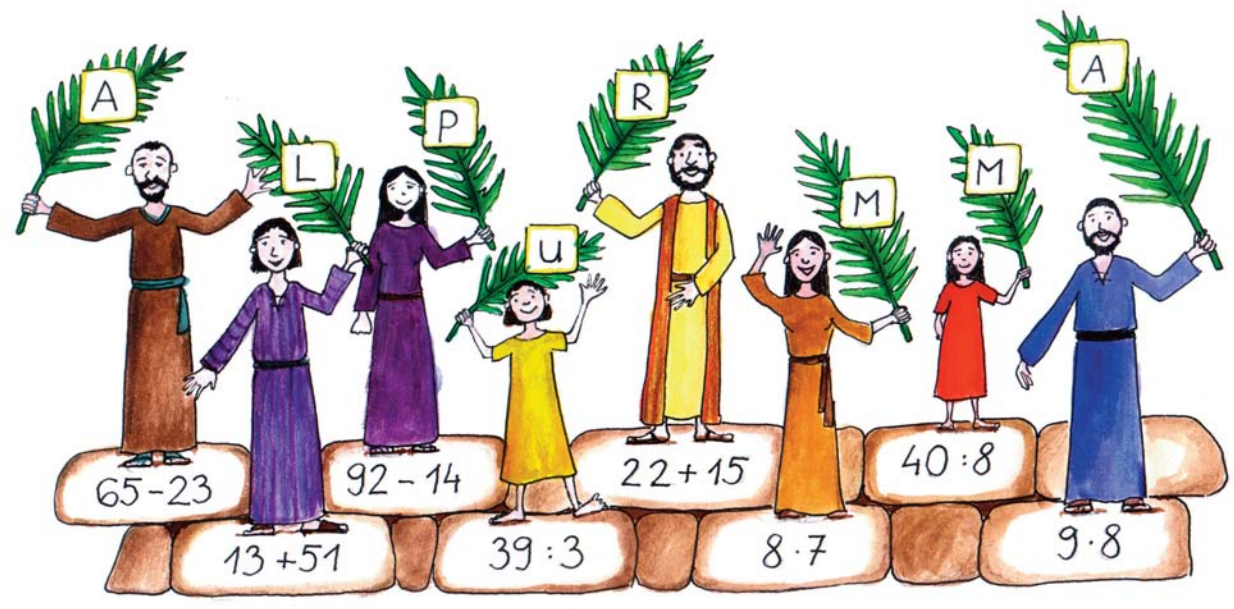

RAJZ: JENES KATATLIN

Változás

Tudtam, hogy előbb vagy utóbb elérkezik az idő, amikor már nem lehet kitérni, s törhetem a fejem bármilyen megoldáson, akkor sem fogjuk tudni elkerülni az elkerülhetetlent. Célszerűbb tehát szembenézni a tényekkel és számba venni a lehetőségeket, felmérni az új feladatokat, kitekinteni – úgymond – az újonnan kitáruló ablakon.

Pedig az igazat megvallva nem nagyon tetszik, hogy menni kell. Az ember már csak olyan, hogy nem szívesen válik meg a megszokottól, főként ha jól érzi magát valahol. Azonban be kell látni, hogy vannak helyzetek, mikor a józan logika megcsúfolását jelentené a nyilvánvalóan szükséges lépéseket nem megtenni. Így hát mi is elfogadtuk: legyen, aminek lennie kell.

No nem mintha az „új hely" riasztana. Szó sincs róla. Sőt! A várható újdonság némi izgalommal hívogat, benyomásaink pedig kifejezetten pozitívak. Nagy szeretettel várnak, s egészen biztos, hogy semmivel sem lesz rosszabb, mint az „előző helyen" volt. Legfeljebb kicsit más. Csak a megszokás ne lenne!

Azután az események felgyorsultak. Mutatis mutandis, megbeszéltük, amit meg kellett beszélni, elrendeztük, ami nyitott kérdés volt, azután elkezdődhetett a folyamat. Nem durván, nem hirtelen, de egyértelműen. Szépen lassan elkezdtünk átmenni az új, közelebbi gyülekezetbe. Hiszen be kellett látnunk, hogy egy iskolássá vált gyermekkel csaknem minden szempontból jobb, ha abba a gyülekezetbe járunk, amelyik közel van, ahová a barátai, osztálytársai is járnak, így oda kötődik, és ahol nagyon nagy szeretettel fogadják, várják őt – és vele az egész családot.

Persze – s ezt is megbeszéltük – mindez nem jelenti azt, hogy többé nem fogunk megjelenni korábbi templomunkban egy-egy vasárnapi istentiszteleten. Hiszen végső soron nem az a legfontosabb, hogy hol hallgatjuk Isten igéjét. A helyszín – tulajdonképpen – nem is igazából meghatározó.

■ Gyarmati Gábor

Az öregember adventje

■ Lupták György

A szürkület lassú léptekkel osont elő az akácos felől. Az öregember a kis konyha előtt ült egy billegős fejőszéken, onnan nézett végig a tanyaudvaron. A megroggyant kukoricagóré lécein átfújt már a szél, itt-ott az alján bujkált még néhány sárga cső. Hátul, az udvar sarkában a száraz szőlőtőkekupac mellett állt a szekér. Az egyik kereket már elhagyta az abroncs, rég fogtak be lovat a szekérbe. Az ólak felől csak a csend motozott, az istállóajtó, mint egy nagyra tátott száj, üresen sötétlett. Nem dobogott abban már ló régen, s utolsó tehenét is eladta az öregember…

Fáradtan sóhajtott. Szeme megpihent a falnak támasztott kapán. „Na, ezt is megint kinn felejtettem" – gondolta magában. Majd elnézett a távolba. Arra ki, a kerten túl, a szőlőbe. Meg távolabb, ahol két éve még kukoricát vetett. Akkor még volt hízó az ólban. Annak a pár tyúkocskának, ami ott pityeg alvásra készülődve a létrán, a legutóbb már úgy vette a magot. Olcsóbb is, meg nincs vele fáradság.

A kisszék megreccsent, ahogy az öregember fázósan húzta össze magán a bekecset. Messzi kutyaugatást hozott a szél. Meg az esti félhomályt s vele az emlékeket.

Az öregember maga építette a tanyát. Olyan rég, hogy kutatnia kellett az emlékeiben, hány éve is volt már annak. Friss házas volt még, karjai erőtől duzzadtak. S akkor a szőlőből még föl lehetett húzni egy házat, mellé apránként az ólakat s ami kellett. A pince már megvolt, azt még az öregapja mélyítette ki, nem is tudná már, mikor.

Dolgos asszony volt a felesége, együtt végezték el, amit kellett, mikor minek volt itt az ideje. De hiszen így tanulták ezt a szüleiktől. Tudták, mikor van ideje a nyitásnak, mikor a szüretnek. Mikor kell vetni a kukoricát, s milyen földben jobb a termés. A konyhakertet az asszony csinálta inkább. Megvolt mindenük, ami kellett. Vasárnaponként ünneplőbe öltöztek, s elmentek az iskolába, ott volt legközelebb az istentisztelet. Nagy ünnepeken pedig szekérre ültek, és bementek a városba. Így kapták, így szokták, ez volt számukra a rend. És ez volt a természetes. Ha leültek ebédelni, mindig megimádkoztak, enélkül még a kanalat sem vették a kezükbe.

Csak egy szomorúságuk volt, nem lett gyerekük. Pedig de nagyon szerettek volna egy fiúcskát meg mellé egy leánykát! Ám a Teremtő, ki tudja, mi okból, ezt a kérésüket nem teljesítette. S ők lassan beletörődtek, hogy kettesben élik le az életüket.

Aztán az asszony egyszer csak megbetegedett. Az embernek ekkor már volt egy ezerkettes Ladája, azzal hordta be a feleségét a városba. Majd a kórházba. És végül haza. Mert az asszonyt szélütés érte, mozdulatlanul feküdt évekig. Élő halott volt, ki kellett szolgálni, etetni, tisztába tenni. És az öregember zokszó nélkül tette. Hosszú éveken át. Mellette ellátta az állatokat, elvégezte a kinti munkákat. Este megfőzött, ellátta az asszonyt is. Mindig derűs volt. „Ezt kaptuk, ezt adta nekünk a Teremtő" – mondogatta a kalapját gyűrögetve. S vasárnap a Ladába ülve, mindig ott volt az iskolában.

Majd elkövetkezett, amit a lelke mélyén mindig is tudott: elment a felesége. Megkönnyezte, tisztességgel eltemette. A temetés után a hirtelen üressé vált tanyában rendezgette az emlékeit az esti csöndekben. De a magánnyal nem tudott mit kezdeni. Meg nem volt kiről gondoskodnia.

Ekkortájt fogadott be egy legényt. Olyan ágrólszakadt hazátlant, akinek se kutyája, se macskája nem volt. „Jó lesz ez ide, ebbe a tanyába, segít nekem, én meg adok neki szállást, meg nem fog éhezni" – gondolta. S így éldegélt jó darabig együtt a két ember, a lassan öregedő gazda meg a fiatalabbik jövevény.

Jól megvoltak így, együtt. Csak az a másik mindig könnyen megtalálta a pincekulcsot. Nem volt amúgy rossz ember, csak egyre jobban ártott az egészségének az alkohol. És ekkor az öregember megint magára maradt. Mert egy napon elvitték a legényt egy otthonba, hogy kigyógyítsák. Meg-meglátogatta ott az öregember, de látta, ez innen hazajönni már nem fog.

Az elmúlt vasárnap már nem tudott elmenni az iskolába sem istentiszteletre. Ettől összeszorult a szíve; hogyan is lesz ez most már? Nehézkesen fölállt, s elindult be, a házba. Betette még a pinceajtót. Üresek már a hordók is, a termést eladta, nem szűrt már be semmit sem. A száradó dongák testes kadarkákról, illatos ezerjókról álmodtak…

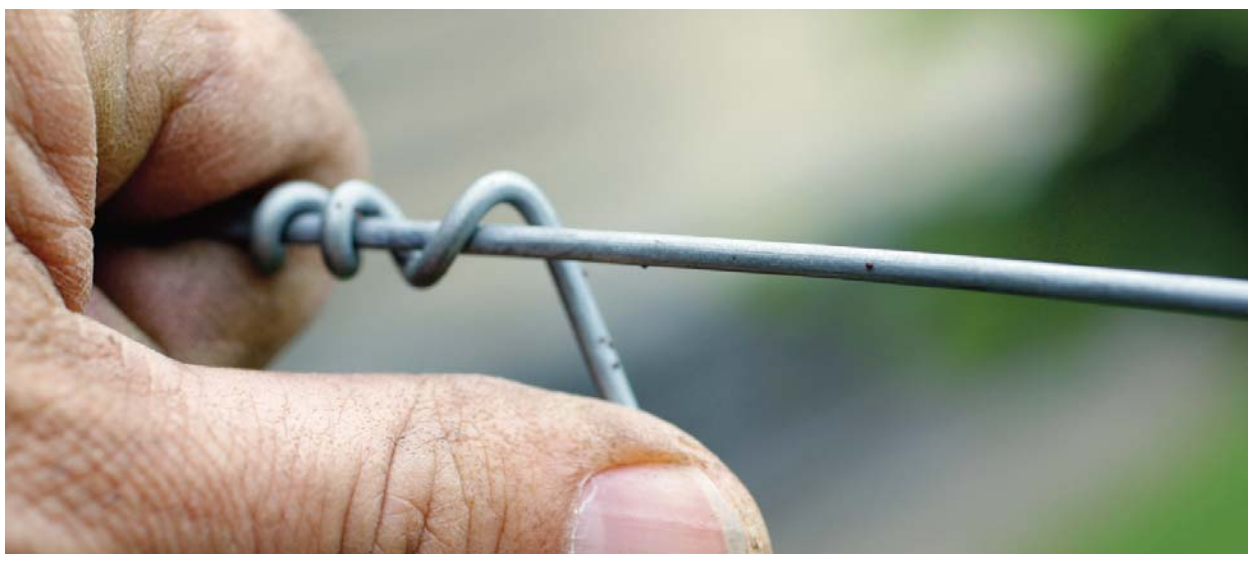

Benn a házban felcsavarta a villanyt, dobott pár hasábot a sparheltbe. Megkereste a fiókban a templomi énekeskönyvét, és leült a konyhaasztal mellé. Odébb tolta a darab száraz kenyeret, a déli tányért, majd elmosogatja reggel. Felütve a könyvet, halkan, rekedtesen elkezdett dúdolni. „Jöjj, népek Megváltója! Így kér a föld lakója, jöjj, lelkünk drága fénye, szívünk édes reménye!"

A konyhára megilletődött csend telepedett. Nem szólt más, csak az öregember fáradt hangja. Odakint a fekete égből lepilinkélt egy hópihe. Majd egy másik, és egyre több. Az öreg tanya öreg lakójával együtt Isten tenyerébe rejtőzött.

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Újra a Káldy-korszakról

A 2008. december 14-ei *EvÉlet* 7. oldalán megjelent laudációban foglaltak egy része – szerény megítélésem szerint – sokaknak, egyháztagjainknak irritáló. Erről sommásan ennyit. A Káldy-korszakkal kapcsolatban a szinte csak kizárólag elítélő, negatív megnyilvánulások azonban sokakat, sokunkat mélyen érintenek; ezek ma is élő és nem tisztázott kérdések.

Üdítő színfoltok a korszakot érintő, reálisabban megjelenő nyilvános egyházi megnyilvánulások, így az ez évi első számban *Gáncs* püspök úr *Lássunk színesebben* című írása. Ugyanígy a 2007. évi *Evangélikus naptárban dr. Reuss* professzor úr írása, *dr. Harmati* püspök úr beszéde a Káldy-sírnál a néhai püspök halálának huszadik évfordulóján, azzal egy időben *id. dr. Hafenscher Károly* lelkész úr cikke, és tisztelettel várjuk *dr. Korányi* adjunktus úr habilitációs dolgozatát, amit remélem, nyilvánosan is olvashatunk.

A magam részéről az eddig megélt hosszú idő alatt – több mint háromnegyed századot eltöltve egyházi-világi, különböző szintű szolgálatokban és így a teljes Káldy-időt is végigélve – nem emlékszem, hogy gyülekezeti szinten konfliktusunk lett volna. *Káldy* püspök *szerette* a gyülekezeteit; Káldy tudott bocsánatot *is* kérni, ha méltatlanul támadott; Káldy tudott *alkalmazkodó is* lenni, és nemcsak tüzes igehirdetéseiben volt meggyőző, de világi hatóságok előtti magatartásában is. Ezek mind személyes élményeim. Ismertem goromba karakterét is, magam is szenvedtem tőle, mégis, tárgyilagosan úgy érzem, hogy a mérleg inkább a pozitívumokra helyezendő vele és nehéz egyházi korszakának megítélésével kapcsolatban (épp a sokat hangoztatott szeretet jegyében!).

Sajnálom, hogy sem gyülekezeti egyének, sem gyülekezeteink, lelkészek és azon időben szolgáló – különböző szintű – kisebb-nagyobb világi vezetők sem szólaltak meg Káldy védelmében.

Elismerve hibáit és elgondolkodva azokról is, bennem mégis egy *inkább pozitív,* harcos egyházvezető képe él, aki az adott lehetőségek között sokat tett szeretett egyházunkért, gyülekezeteiért. Méltán vette fel egyik szeretetotthonunk Káldy nevét.

Megbecsülő szeretettel:

Ódor István *(Budapest)*

Távirati stílusban

Ordass Lajos, Dezséry László, Káldy Zoltán és *Harmati Béla* püspökök utódja a *Lássunk színesebben!* című „égtájoló" írása – és vallomása… – által (*EvÉlet,* 2009. január 4., 3. oldal), melyet csak ma, 8-án este tíz órakor tudtam elolvasni, azt a kellemes és biztató érzést ébresztette bennem, hogy – minden eddigi kétségem, tartózkodásom ellenére – a jövőben több figyelmet és méltó püspöki tiszteletet érdemel. Gratulálok az írás stílusához, tartalmához, „jóakaratához", példás bölcsességéhez. És köszönöm a tényleg színesebb és boldogítóbb örömöt!…

Weisz Jenő *(Tellingstedt, Németország)*

Lássunk színhelyesen!

Kisdiák koromtól, közel hét évtizede szeretek fényképezni. Kezdetben még nem voltak automata, hanem csak kézi beállítású fényképezőgépek. Ezeknél a gépeknél a helyes távolság-, blende- és expozíciós beállítások függvénye volt a jó és hiteles fénykép. A túl hosszú megvilágítási idő (expozíció) túlságosan fehérré tette a felvételt, a túlságosan rövid exponálási idő pedig sötét vagy fekete képet eredményezett.

A fényképezés hasonlata jutott eszembe az *Evangélikus Élet* január 4-i számában megjelent, *Lássunk színesebben!* című írás olvasásakor. Örömmel olvastam, és egyetértek *Gáncs Péter* püspök úr soraival, mert reményt adnak arra, hogy lassanként elkerülhetjük a mögöttünk lévő évtizedek egysíkú, fehér-fekete megítélésének a buktatóit.

Ahhoz a nemzedékhez tartozom, amelyik a „fordulat évében" (1948-ban) kezdte teológiai tanulmányait. Jó fél évszázados lelkészi szolgálatom döntő része a szocializmus időszakára esett. Tudom, mert magam is tapasztaltam és átéltem, mit jelentett akkor lelkésznek lenni. Úgy kell vizsgálni az 1945–1990 közötti éveket, hogy se túl, se alul ne „exponáljuk" az eseményeket és személyeket. A hasonlatot kibontva: nem kifehérítve, lakkozva, szépítve, a tévedéseinkről, bűneinkről és mulasztásainkról megfeledkezve. Sem „alulexponálva": vagyis mindent sötéten látva, befeketítve, a jót és az eredményeket elhallgatva, kisebbítve. És főleg nem megfeledkezve arról, hogy Isten hordozott bennünket akkor is, és felhasználta sokszor esendő szolgálatunkat s olykor botorkáló lépteinket. Az anyaszentegyház Ura tartotta kezében akkor is az övéit.

Egy azóta már elhunyt idősebb lelkész testvérem, aki Isten áldott eszköze volt, a rendszerváltáskor nem kérte – emberileg talán jogos – rehabilitációját, mondván: *„Az egyházban bűnbánatra és bűnbocsánatra van szükség és nem rehabilitációra."*

Jó lenne a mögöttünk lévő évtizedeket sem túl-, sem alulexponálva, vagyis sem „kifehérítve", sem a sötétet még sötétebbnek látnunk; az lenne a jó, ha igyekeznénk színesebben látni. A hit látásával: bűnbánattal és hálaadással.

Sárkány Tibor *(Kecskemét)*

HIRDETÉS

Sinkovits-emlékest

Sinkovits Imre-emlékest lesz a Pilinszky János irodalmi kávéházban (1052 Budapest, Váci u. 33.) *Sinkovits Imre* halálának nyolcadik évfordulója napján, január 18-án, vasárnap 19 órakor.

Spangel Péter beszélgetőtársai közéleti és egyházi személyiségek, pályatársak és családtagok. Fotókiállítással, film- és hangbejátszásokkal emlékezünk az áldott emlékű színművészre.

Belépő: 1000 Ft. Bővebb információ: 20/389-7471 vagy 1/429-0119.

„Keressük egymást ez élők között, míg élünk, és majd kutatni fognak bennünket a halottaink. Csak legyen elég mécsesünk a várakozáshoz…" *(Sütő András: Advent a Hargitán)*

„Van mihez igazodni”

EBBE-estek az Üllői úton

Folytatódik az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) *„Serkenj fel, aki aluszol!” – A magyar evangélikus ébredés kiemelkedő egyéniségei a 20. században* témacímmel tavaly ősszel megkezdett, nagy sikerű programsorozata. Mint ismeretes, a 2002. január 8-án alakult EBBE célja az anyaszentegyház ébredésének és építésének munkálása „azzal a meggyőződéssel, hogy az egyháznak és a hívőknek állandó reformációra van szüksége”. Az egyesület majdnem hetven évvel a *Baráti Mozgalom* megalakulása után és annak példájára jött létre. (A mozgalom *Túróczy Zoltán, Gáncs Aladár* és mások vezetésével az 1930-as években bontakozott ki.)

A 2008–2009. évi programsorozat célja olyan neves és méltán elismert evangélikus lelkészek bemutatása, akik a 20. század folyamán munkálkodtak, és egyházunk életének egyik legnehezebb időszakában hirdették Isten igéjét.

A tavaszi félév első előadásán, január 8-án Túróczy Zoltán egykori püspök életéről és munkásságáról tartott beszámolót *dr. Fabiny Tibor,* az EBBE elnöke. Az Üllői úti Országos Iroda földszinti termében tartott alkalom elején Túróczy egyik prédikációját hallgathatták meg felvételről az egybegyűltek. Közös imádkozás után *Szeverényi János* köszöntötte a megjelenteket. Az EBBE lelkészi elnöke elmondta, hogy örömteli, de nehéz feladat volt összeállítani a – *Kiss János* személyében egy nem lelkészi, laikus igehirdetőt is bemutató – tavaszi sorozatot, hiszen nagyon sok kiemelkedő alakja van az elmúlt évszázadnak. Az elhangzott előadások anyagait az egyesület a későbbiek folyamán szeretné füzetben megjelentetni.

Dr. Fabiny Tibor előadásának első felében Túróczy Zoltán életútjával ismertette meg az érdeklődőket, majd igehirdetéseinek jelentőségéről hallhattak, végezetül pedig az egyháztörténelmünkben egyedüli módon háromszor is püspöki tisztségbe került egyházvezető három püspöki székfoglalóját elemezte az előadó. Az együttlét végén a résztvevőknek is lehetőségük nyílt megosztani a többiekkel a néhai püspökhöz kapcsolódó élményeiket.

A rendezvényen részt vett *Terei Gábor,* Túróczy Zoltán unokája, aki egyben a Túróczy-hagyaték Alapítvány titkára is. Az est záróakkordjaként mindenkit arra kért, hogy Túróczyval kapcsolatos emlékeiket, személyes élményeiket írják le és juttassák el az alapítvány címére (1015 Budapest, Batthyány u. 59.).

„Ezekben az elrugaszkodott időkben figyelnünk kell – a mi egyházunknak is, és a magyarországi kereszténységnek is – a fundamentumra, az alapra. Van mihez igazodni, van alap, van sarokkő, van biztos pont, és ők erre a biztos pontra mutattak” – állapította meg Szeverényi János a programsorozatban szereplő személyiségekről.

■ Jenei Orsolya

Az EBBE tavaszi előadás-sorozatának programja megtekinthető a www.keresztenymagyarorszag.hu honlap eseménynaptárában.

A hónap könyve akció – január

Alternatív globalizáció a népekért és a Földért – AGAPE

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Az evangélikus könyvesboltban történő vásárlás vagy közvetlenül a Luther Kiadótól való megrendelés esetén az adott hónapban 30%-os kedvezményben részesül.
http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Istentiszteleti rend • 2009. január 18.

Vízkereszt ünnepe után 2. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Jn 2,1–11; Róm 12,6–16. Alapige: 5Móz 30,11–15. Énekek: 336, 437.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv., összegyülekezés napja) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Kiss-Rigó László katolikus püspök; du. 6. (úrv., ifjúsági) Grendorf Péter; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (úrv., szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **VIII., Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat)** de. 9. Benkóczy Péter; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Joób Máté; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (családi) dr. Joób Máté; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. (úrv.) Lacknerné Puskás Sára; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Szitás u. 112.** du. 4. Győri János Sámuelné.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Munkatársi évkezdés

A közegyházi munkaterületen dolgozók hagyományos évkezdő együttlétére január első szerdáján került sor egyházunk Üllői úti központjában. A székház kápolnájában tartott alkalmon az Országos Iroda, a zsinati iroda, a püspöki hivatalok, a gyűjtemények és a Luther Kiadó munkatársai elsőként *Ittzés János* elnök-püspök igei útravalójára figyeltek.

FOTÓ: MENYES GYULA

A Mk 6,45–52 alapján tartott igehirdetés után *Prőhle Gergely* országos felügyelő tekintett előre az új esztendőre *(képünkön).* Kiemelte, hogy az evangélikusoknak a sok nehézség ellenére is jócskán van okuk optimizmusra, hiszen sok esetben nemcsak „belső” növekedés tapasztalható, hanem az egyházon kívül is megfigyelhető a magyarországi lutheránusság iránti fokozott érdeklődés.

Az előbbire példaként az országos felügyelő a Luther Kiadó gondozásában decemberben napvilágot látott, *Új evangélikus templomok* című igényes könyvet említette, amely az elmúlt húsz esztendőben épült hajlékokat veszi sorra. Egy új, kőből épült templom mindig gyülekezeti növekedést is jelez. A kívülről megtapasztalható érdeklődés igazolásaként többek között a múzeumok éjszakája jegyében a Deák téren szervezett múlt évi programra utalt.

Az sem elhanyagolható tény – tette hozzá Prőhle Gergely –, hogy a személyi jövedelemadónak az egyházak számára felajánlható egy százalékából befolyt összeg az evangélikus egyház esetében gyarapodott a legnagyobb mértékben.

■ B. Zs.

Folyamatosan bővül a Bonyhádi Evangélikus Gyűjtemény

A Bonyhádi Evangélikus Gyűjtemény 2008 szeptemberében új épületbe költözhetett. Ahogy gondozója, *Nagy István* fogalmaz, jó évet zártak, hiszen új tárlattal is gazdagodtak: az iskolatörténeti kiállítás mellett megnyílt a régi könyveket tartalmazó bibliotéka. Ezenkívül egy rendezvénysorozatot is elindítottak ősszel. Létrehozták a Bonyhádi Evangélikus Gyűjtemény Baráti Körét (BEGY), és minden hónapban tartanak egy előadást a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium diákjainak, de persze nem gimnazista érdeklődők is látogathatják őket.

Az ősz folyamán két előadás volt: az elsőt *Karl Jánosné Csepregi Erzsébet* sárszentlőrinci lelkésznő tartotta *Sántha Károly* lelkész-költőről, míg a másodikat Nagy István néprajzkutató a betlehemes népszokásokról. Ez év január 30-ra *Berkesi Sándor* egyházzenei igazgatót hívták meg Debrecenből, aki az egyházzene történetéről fog beszélni.

A 2009. évben más programot is szervez a Bonyhádi Evangélikus Gyűjtemény: április 2–5. között rendezik meg a *Németek a Kárpát-medencében* című konferenciát. Az első nap kitekintést ad a Kárpát-medencére. Huszonhat előadó érkezik a Vajdaságból, Erdélyből, a Felvidékről és Ausztriából, magyar és német nyelven egyaránt lesznek előadások. A második napon azt elemzik a résztvevők, hogy milyen ma a németség helyzete Tolna megyében. A zárónapon pedig a Szita-hagyatékot nyitják meg.

A gyűjtemény adakozás révén is gazdagodik. Főleg öregdiákok helyeznek itt el letétben olyan régi könyveket, amelyek valamilyen formában kötődnek az evangélikussághoz. Így kerül a gyűjteménybe néhai *Szita László* pécsi akadémikusnak a hagyatéka is, aki szintén bonyhádi gimnazista volt. Több mint ezer kötetből álló könyvtárát özvegye itt szeretné elhelyezni.

■ Máté Réka

A SZERZŐ FELVÉTELE

Könyvmánia haladóknak

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

A könyvszerető embernek evangélikusként még inkább tisztában kell lennie a könyvnyomtatás fontosságával: a lutheri reformáció bajosan tudott volna elterjedni, ha ez a technológia nem áll a szolgálatában. A mindenki számára elérhető könyvek kiadása már abban a korban is jó üzletnek bizonyult, és bár sokan sokféleképpen temették már a Gutenberg-galaxist, mostanában is lehet gazdasági modellt építeni az emberek olvasásszeretetére.

Jeff Bezos 1995-ben hozta létre az *Amazon* (*www.amazon.com*) internetes könyváruházat, amely azóta a világ legnagyobb boltjává nőtte ki magát, és még az ezredforduló környékére eső on-line üzleti válság sem ártott neki. Az Amazon a webes felhasználói felületek tervezői számára is jó példa, ezt mutatja, hogy a következetesen praktikus felépítést és az egy kattintással lehetséges vásárlás módszerét (Amazon One-Click Patent) azóta is rengetegen utánozzák. A töretlen növekedést eredményező másik tényező az, hogy a könyváruház adatbázisát külső felek is használhatják, így az általuk készített weboldalba is beágyazhatnak amazonos könyvborítókat vagy ismertetőket, magát az áruházat is népszerűsítve ezzel.

A web 2.0 térnyerésével a könyvrajongóknak szóló közösségi oldalak is megjelentek. A többnyire angol nyelvű lapok jobbára az Amazon adatait használva teszik lehetővé, hogy a tagok ismerősöket gyűjtsenek, és könyveket értékeljenek. Ezek a speciális céllal létrejött közösségi terek most élik virágkorukat, az egyik legnagyobb felhasználói bázissal bíró *Shelfari* (*www.shelfari.com*) oldalra maga az Amazon figyelt fel, és vásárolta meg múlt év őszén. A legnagyobb könyvállománnyal rendelkező *LibraryThing* (*hu.librarything.com*) negyven százaléka pedig a használt és ritka könyvekkel foglalkozó *AbeBooks* tulajdonába került (*www.abebooks.com*), az utóbbi cég viszont most szintén az Amazoné lett. Úgy tűnik, hogy a bibliofil internetezőket összegyűjtő oldalak is megtalálták a tőkeerős befektetőket, akik hosszú távon kívánnak építeni a könyvek szeretetére.

A Shelfarinak van a legszebb és legegyedibb felhasználói felülete, ugyanakkor a magyar felhasználókhoz a LibraryThing állhat a legközelebb: nemcsak azért, mert magyar nyelvű kezelőfelülete is van, hanem mert az Országos Széchényi Könyvtár és a *Magyar országos közös katalógus* könyvállományában is kereshetünk vele, valamint kedvenc könyvtáraink közé felvehetünk magyarországi intézményeket is. Mindkét oldal közös jellemzője, hogy virtuális könyvespolcot hozhatunk létre akár házi könyvtárunk pontos on-line lenyomataként.

A tavaly év végén indult, hazai fejlesztésű *Moly* közösségi oldal (*www.moly.hu)* egy kicsit más irányból közelít: a felhasználó elsősorban azt követi nyomon, hogy az ismerősei miket olvasnak, és az olvasott könyveket miként értékelik. A figyelmet felkeltő könyveket várólistára lehet helyezni, így ki-ki könnyen kiválaszthatja, mi is legyen a következő olvasmánya; ráadásul a felhasználók nemcsak a saját listájukra tehetik az adott könyvet, hanem valaki máséra is, így felhívva rá a figyelmet.

A rendszerben a könyvek majdnem olyanok, mint a hús-vér emberek: a köteteket is lehet ismerősnek jelölni, így a velük kapcsolatos hozzászólások is megjelennek az egyes felhasználók információs gyűjtőoldalán, itt ezenkívül az új kiadásokat is folyamatosan nyomon lehet követni. Mivel magyar nyelven nem érhető el közös könyves adatbázis, ezért elsősorban a tagokra hárul az új könyvek adatainak a feltöltése is. A könyvek akár az azonos tematika alapján kollekciókba is szervezhetők, így könnyen felkutathatók más szerzők hasonló témájú írásai is.

A *Moly* még gyerekcipőben járó rendszer, és több szempontból is hátránnyal indul külföldi vetélytársaival szemben. Viszont remek lehetőség lehet arra, hogy megismertesse másokkal az evangélikus vonatkozású – többek között a Luther Kiadó által megjelentetett – könyveket. A világhálón folytatott misszió számos apró csatornán keresztül történik, ez lehet az egyik közülük. Olvasni pedig különben is jó dolog…

■ N. B.

Reklámháború Spanyolországban ateisták és hívők között

Már Madridot is elérte az ateisták és hívők közötti reklámháború. Két autóbusz is visel oldalán ateizmust népszerűsítő hirdetést.

A kampányt már kipróbálták Londonban, majd *Gaudí* városában, Barcelonában a Katalóniai Ateista Szövetség indította el magánadományoknak köszönhetően. A jelszó a következő: „Isten valószínűleg nem létezik. Ne aggódj, élvezd az életet!" A spanyol fővárosban azonban egy kicsit elkésett, mert már karácsony óta járja Madrid déli kerületeit a 493-as számú autóbusz, amelynek oldalán ez olvasható: „Isten létezik. Töltsön el Krisztus élete!" A kezdeményezést a helyi evangélikus egyház (!) indította el. Egy másik busz is indult hasonló reklámszöveggel e héten Madrid központjában. A következő célpont pedig Valencia lesz.

Az ideológiai reklámharc Barcelonában is folyik. Ott a Katalóniai Ateista Szövetség hedonista üzenetére a barcelonai érsekség küldött körlevelet Katalónia egyházkerületeibe: „Az Istenben és az ő létezésében való hit nem ok az aggodalomra, és nem akadálya annak, hogy becsületesen élvezzük az életet."

A kezdeményezés eredetileg Londonból indult, egy keresztény szervezet reklámjára való reagálásként. A „provokatív" reklám *Lukács evangéliumát* idézte: *„De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?"* (Lk 18,8) Az ellenreklám, a fent idézett szöveggel, amelyet a Brit Humanista Szövetség indított el, gyorsan elterjedt. Nagy-Britannia különböző városaiban már nyolcszáz busz közlekedik a humanista szövetség alelnökének – *Richard Dawkins* neves brit biológusnak, valláskritikusnak – az istentagadó üzenetével az oldalán. Madridban azonban az ateista reklámot megelőzte az evangélikus egyház ellentámadása.

A „harc" folytatódik. Immár internetes oldala is van az ateista kampánynak – *www.busateo.org* –, ahol egyrészt követni lehet a mozgalomnak szánt adományokat (jelenleg hétezer-ötszáz euránál tartanak), másrészt pedig előzetest ad a buszokon megjelenő reklámpanelekből. Az oldalon a látogatók üzenetei is olvashatók. „Épp ideje volt, hogy mi, ateisták is láthatóvá váljunk" – írta egyikük, azt is javasolva, hogy gyűjtsenek pénzt két óriásplakátra, amelyet Madrid főterén, a Plaza de Colónon állíthatnának föl, ahová katolikus nagygyűléseket szoktak a püspökök összehívni a Zapatero-kormány „világi" szociális reformjai elleni tiltakozásul, legyen szó akár az egyneműek házasságáról, akár a gyorsított eljárású válásokról.

Albert Riba, az Ateisták és Szabadgondolkodók Szövetségének alapítója szerint a mozgalomnak két célkitűzése van: ismerjék meg az emberek jobban az ateizmust, és tanuljanak meg gondolkodni, mielőtt döntenek, ne megszokásból döntsenek, hanem azért, mert végiggondolták a kérdést. Mindazonáltal Riba nem hiszi, hogy az ő kampányuk konkurál az evangélikusokéval. „Mindenkinek joga van azt gondolni és azt hinni, amit akar" – mondta.

MTI

Visegrád ezer esztendeje a Salamon-toronyban

Visegrád az egyik legkisebb lélekszámú, ugyanakkor országos szinten is az egyik legtöbb látogatót vonzó magyar város. Az őskortól lakott, a római korban határőr-település, a középkorban királyi székhely, azaz főváros.

Idén van első okleveles említésének ezredik évfordulója, vagyis a mai formájában is létező település igencsak kerek születésnapja. A jeles eseményhez kapcsolódóan lapunk a fellegvár és a királyi palota mellett a város harmadik legjelentősebb és talán legkarakteresebb, középkori műemlékébe, a Salamon-toronyba invitálja Olvasóinkat.

A Salamon-toronybeli látogatást egy mítosz cáfolatával illik kezdeni: bár a híres lakótornyot a *Szent László* által 1082-ben fogságba ejtett és tömlöcbe vetett *Salamon* királyról nevezte el a népi emlékezet, eredetileg a már maradványaiban sem létező ispáni várban raboskodott a számtalan egyéb mitikus elemmel felvértezett sorsú egykori magyar uralkodó.

A középkori műemléket a tatárjárást követően, 1247 és 1260 között *IV. Béla* király és felesége, *Mária* királyné építtette az alsó vár részeként, egy időben a hegytetőn álló fellegvár kialakításával. Az épületet stratégiai okokból arra a pontra helyezték, ahol az akkori országút keresztezte a vár völgyzáró falát.

A hatszögletű építmény földszintje raktárként funkcionált, további négy emeletén pedig lakótermek helyezkedtek el. Ezeket a szinteket fagerendás födémek választották el és az épületen belüli lépcsők kötötték össze. A torony hatodik szintje, felső terasza védelmi célokat szolgált, pártázatos gyilokjáróval és faszerkezetű védőfolyosóval. Az épület falvastagsága átlagosan 3,6 méter, de egyes pontjain eléri a 8 (!) métert is. A helyiségeket kandallók fűtötték, a megvilágításról oszlopos bélletű ikerablakok gondoskodtak.

Visegrád királyi székhellyé válásával, *Károly Róbert* időszakában történtek jelentős átalakítások az épületben és környezetében. A Dunaparti királyi palota első építési szakaszát megelőzően az alsó vár, a torony szolgált királyi lakosztályként. Ekkor, 1325-ben alakították ki legfelső szintjén a Keresztelő Jánosnak szentelt kápolnát is.

Az épület *Nagy Lajos* uralkodása alatt, 1355-től elvesztette stratégiai jelentőségét, és a későbbiekben kizárólag raktárként használták. Pusztulása a török ostromok, majd a későbbi elhanyagolt állapot következménye.

A 19. században megkezdett helyreállítását a magyar műemlékvédelem első nagy vállalkozásainak egyikeként tartják számon. Ennek első hulláma a század utolsó harmadában *Schulek Frigyes* és *Henszlmann Imre* nevéhez fűződik – a tervek szerint az épület *Ferenc József* vadászkastélyaként szolgált volna, de pénzhiány miatt ez az elképzelés végül nem valósulhatott meg. A 20. század elején *Lux Kálmán* már az eredeti elemek megóvását tartotta fő feladatának, majd a múlt század első harmadában Schulek Frigyes fia, *János* folytatta a rekonstrukciót. A 20. század második felében *Szanyi József,* illetve *Sedlmayr János* tervei alapján készültek el a modernista, vas- és vasbeton elemeket hasznosító kiegészítések.

■ Rezsabek Nándor

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Almás-túrós szeletek

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Hozzávalók a tésztához: *40 dkg liszt, 25 dkg Rama margarin, 10 dkg kristálycukor, 1 kiskanál sütőpor, 2 tojássárgája, 1 evőkanál tejföl, egy csipetnyi só.*

A túrótöltelékhez: *50 dkg áttört túró, 15 dkg kristálycukor, 4 tojás, 5 dkg Rama margarin, 5 dkg búzadara, 1 csomag vaníliás cukor.*

Az almás töltelékhez: *1 kg alma, cukor és fahéj.*

Elkészítés: a linzertészta hozzávalóit összegyúrjuk és két részre osztjuk. A méretre kinyújtott egyik adagot sütőpapírral kibélelt tepsibe tesszük. A túrótöltelék elkészítésénél először habosra keverjük a kétféle cukrot a tojássárgákkal és a margarinnal, majd hozzáadjuk a túrót, a búzadarát és a legvégén a kemény habbá vert tojásfehérjéket. Ezt egyenletesen elosztjuk a tepsiben lévő tésztán. Következő rétegként rátesszük a meghámozott és lereszelt, cukorral és fahéjjal ízesített almát, majd az egészet beterítjük a másik adag tésztával. Körülbelül 160 Celsius-fokra előmelegített sütőben körülbelül negyven perc alatt megsütjük.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A Somogy Megyei Közgyűlés január 6-án Tabon tartott megyenapi ünnepén *Somogy polgáraiért* kitüntetésben részesítette többek között *Szemerei Jánost,* a Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye esperesét.

Az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) szokásos összejövetelét, mely az ökumenikus imahéten, január 19-én 17.30-tól lesz, az összegyűltek is közös imádsággal töltik. Hívjuk szeretettel azokat a testvéreinket, akik felelősséget éreznek az idegen környezetben élő keresztényekért, a háborús viszonyok között szolgálókért, a hitükért szenvedőkért, a szűkölködőkért. Az imaóra helye: az Üllői úti székház utcáról nyíló terme.

AZ EKME vezetősége

A leprások világnapján, január 25-én 16 órakor ünnepi jótékonysági rendezvényt tart a Lepramisszió a budahegyvidéki evangélikus templomban. Filmvetítéssel és beszámolókkal mutatják be a misszió szolgálatát. Közreműködik *Dorman Alíz* énekművész és *Solymári Tímea* gitárművész. Áhítatot *dr. Kiss Ferenc* baptista lelkipásztor tart. Minden támogatót és érdeklődőt szeretettel várnak. (A Budapest XII., Kék Golyó u. 17. alatti, a Kék Golyó utca és az Istenhegyi út találkozásánál álló templom megközelíthető a Déli pályaudvartól az 59-es villamossal – egy megálló –, illetve gyalog.)

HIRDETÉS

Pályázat intézményvezetői állásra

A Tótkomlósi Evangélikus Egyházközség presbitériuma (5940 Tótkomlós, Luther u 1.) pályázatot hirdet az Evangélikus Idősek Klubja (5940 Tótkomlós, Luther u. 1.) *intézményvezetői állásának* betöltésére.

A pályázati feltételek az ide vonatkozó állami és egyházi jogszabályok alapján a következők: intézményvezető az lehet, aki szociális munkás, általános szociális munkás végzettséggel rendelkezik. A pályázók közül előnyben kell részesíteni azt, akinek van pedagógus-szakvizsgája. *Szükséges:* szociális munkás, általános szociális munkás egyetemi, főiskolai oklevél, szociális területen szerzett, legalább ötéves gyakorlat, evangélikus vallás, konfirmáció, lelkészi ajánlás. *Előnyt jelent:* szociális területen szerzett vezetői gyakorlat.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb: az állás elfoglalásának ideje: 2009. március 1.; a megbízás öt évre szól. A pályázat benyújtásának határideje: a hirdetés megjelenésétől számított harminc nap. A pályázat elbírálásának határideje: a törvényi előírásnak megfelelően. Juttatások a közalkalmazotti törvénynek megfelelően.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázati feltételekben előírtak teljesüléséről szóló igazolásokat; a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát; az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot és a szakmai helyzetelemzésre épülő elképzeléseket; lelkészi ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkészétől.

HIRDETÉSEK

A szarvasi Ótemplomi Szeretetszolgálat ápolást-gondozást nyújtó szeretetotthona újonnan kialakított, fürdőszobás, klímás, egy-, illetve kétágyas lakrészeibe várja a beköltözni vágyó időseket 2009. februári átadással. Házaspárok jelentkezését is várjuk. Érdeklődni lehet: 5540 Szarvas, Vajda Péter u. 7., tel.: 66/313-178, *Lázár Zsolt* igazgató: 20/824-4211, *Tóthné Tótka Edit* otthonvezető: 20/824-4232.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 26 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Evangélikus Élet. Éled. Éled?

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 18-ától január 25-éig

VASÁRNAP

21.55 / Duna Tv
A mások élete (német dráma, 2006) (137')
Kelet-Berlin, 1983 novembere: az NDK állambiztonsági szolgálatának kíméletlen megfigyelő-besúgó rendszere mindenkit behálóz. Ennek a gépezetnek tökéletes fogaskereke Gerd Wiesler százados, akit politikai nyomásra egy sikeres színpadi szerzőre, Georg Dreymanra állítanak. Wiesler a mások életét figyelve hamarosan ráébred saját életének kisszerűségére…

HÉTFŐ

12.35 / PAX
Fény előttem, fény utánam
Túrmezei Erzsébet portréja
16.50 / Duna II. Autonómia
Rendhagyó történelemóra (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002)
A honfoglalástól az Árpád-ház kihalásáig
18.00 / Bartók rádió
Máig ható reneszánsz
A Magyar Rádió és a Weiner–Szász Kamaraszimfonikusok sorozata a reneszánsz év alkalmából
19.00 / Duna Tv
Magas lesen (magyar dokumentumfilm, 2008) (50')
21.25 / Duna II. Autonómia
Amit a napocska látott (lengyel filmdráma, 2006) (108')

KEDD

11.25 / Zone Europa
Retúr (magyar filmdráma, 1996) (85')
12.00 / Spektrum
Európai nagyvárosok (dokumentumfilm-sorozat) (59') Budapest
13.32 / Bartók rádió
IV. váci nemzetközi gregorián-fesztivál
A grazi Choralschola énekel.
18.00 / PAX
Mindig az úton… (dokumentumfilm) (46')
19.00 / Bartók rádió
Társalgó a kultúráról
21.30 / Duna II. Autonómia
Apa és fia (orosz–német–olasz–holland filmdráma, 2003) (83')
23.05 / m1
Az utókor ítélete. Varnus Xavér komolyzenei műsora

SZERDA

13.03 / Bartók rádió
Budapesti Tavaszi Fesztivál 2008
Az Amadinda ütőegyüttes hangversenye „Utak és gyökerek” címmel
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…”
A református egyház félórája
14.00 / M. Katolikus Rádió
„Valaki ír a kezeddel”
Radnóti Miklós versei
16.20 / HBO
A születés (amerikai filmdráma, 2006) (101')
18.50 / PAX
A harangszó (magyar dokumentumfilm, 2001) (35')
20.00 / Viasat History
A középkori gondolkodás (angol dokumentumfilm-sorozat, 2008) Hit

CSÜTÖRTÖK

14.03 / Kossuth Rádió
Arcvonások
Éles József kézilabdázó
19.30 / PAX
Van egy név minden egyéb név felett – Nincs más név
A Zákeus Médiacentrum műsora
19.35 / Bartók rádió
A magyar kultúra napja
A Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar hangversenye a Zeneakadémián
20.00 / Duna Tv
Rokonok (magyar filmdráma, 2006) (110')
20.10 / m1
Emelet (magyar filmdráma, 2006) (90')
20.45 / Duna II. Autonómia
Kikötő (kulturális magazin) (90')
A magyar kultúra napja – Különkiadás

PÉNTEK

12.30 / Duna II. Autonómia
Tálentum (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) (30')
Ács József kántor
13.30 / Kossuth rádió
Az Úr közel!
A baptista egyház félórája
14.35 / Kossuth rádió
Tér-idő. „Pajzsul állván ide” – Bocskai István
16.30 / PAX
Székelyföldi vártemplomok (dokumentumfilm-sorozat) (27') Sepsibodok, Sepsiszentgyörgy, Székelyderzs, Uzon, Zabola
17.55 / Spektrum
Pingvinmese (dokumentumfilm) (50')
19.00 / m2
A román kori Ibéria (spanyol dokumentumfilm-sorozat, 2006) Santiago de Compostela – A zarándokhely

SZOMBAT

12.10 / Duna Tv
Isten kezében (26')
Van kiút!
15.45 / Duna Tv
Ferencesek Erdélyben (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2007) (30')
20 / Duna II. Autonómia
Törzsasztal (56')
20.45 / Bartók rádió
A Lengyel Rádió Szimfonikus Zenekarának hangversenye Schumann műveiből
21.04 / Kossuth rádió
Örkény-emlékzaj
Örkény István novelláit Parti Nagy Lajos olvassa fel.
21.45 / Duna Tv
A bukás – Hitler utolsó napjai (német háborús filmdráma, 2004) (150')
22.30 / m2
Suttogások és sikolyok (svéd filmdráma, 1972) (95')

VASÁRNAP

8.00 / Civil rádió
Gospelvasárnap (keresztény zenei műsor)
10.05 / m1
Egyházi naptár
10.20 / m1
Református magazin
11.30 / m2
Unokáink sem fogják látni
Ráday Mihály városvédő műsora
11.35 / m1
Templomi orgonák titkai (18')
12.01 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó) (26')
14.55 / Duna II. Autonómia
Magyarország kincsei – Templomok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002)
20.04 / Kossuth rádió
Az ágytakaró
Móricz Zsigmond elbeszélésének rádióváltozata

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Ragaszkodj az intelemhez, ne térj el tőle, vigyázz reá, mert ez a te életed! Péld 4,13 (1Tim 4,16; Jn 2,1–11; Róm 12,/4-8/9–16; Zsolt 4) A 21. század nagy vívmánya az „élethosszig tartó tanulás”, a felnőttképzés új alapokra való helyezése. Régen nem elég már az életben való boldoguláshoz az, amit valaha az iskolában (gimnáziumban, felsőoktatásban) megtanultunk. Mindig tanulni kell, előrejutni az ismeretekben, de persze nem csupán elméleti szinten, hanem a hasznosíthatóság szintjén is. Röviden: nem elég tudni valamit, tenni, élni is kell! Vajon a hittanórákon, a konfirmációi vizsgával mi is „mindent” elsajátítottunk, és azóta is használjuk az akkor megszerezett ismereteket? Ne iratkozzunk ki Isten iskolájából, hanem legyünk és maradjunk is szorgalmas diákjai!

Hétfő
Jézus így szólt: „Imádkozzatok azokért, akik bántalmaznak titeket.” Lk 6,28 (Ézs 50,6; 5Móz 4,5–13; Lk 6,1–11) Életünkben sokszor keserűen tapasztalhatjuk, hogy bizonyos emberek céltáblái vagyunk, kiszemelt áldozatok. Valamit tennünk kell, hogy mindezt feldolgozzuk. A szőnyeg alá söprés a lehető legrosszabb technika. Az ősi elv pedig: „Fuss el vagy üss vissza!” Jézus e két problémamegoldás egyikének sem híve. Azt mondja: imádkozzatok értük! Agresszió agressziót szül. Harag haragot szül. Bosszú bosszút szül. Szeretet szeretetet. *„Imádkozzatok azokért, akik bántalmaznak titeket.”*

Kedd
Így szól az én Uram, az Úr: Térjetek meg, forduljatok el bálványaitoktól! Ez 14,6 (Lk 16,13b; Mk 2,23–28; Lk 6,12–16) *Letérni* a helyes, jelzett útról sötétedés előtt az erdőben? *Kitérni* a felénk irányuló segélykérés elől? *Eltérni* a könyvek könyvében megírtaktól? Mind-mind egyfajta irányba *térést,* kanyarodást jelent, elvezet Istentől az istenek, a bálványok, a „mintha hit” felé. Egyetlen út visz Istenhez: *a megtérés.* Ha szívünket az ő szeretete tölti be, nem lesz szükségünk kisbetűs, tiszavirág-életű bálványokra.

Szerda
Jézus ezt mondta: „Annak örüljetek, hogy a nevetek fel van írva a mennyben.” Lk 10,20 (1Sám 2,1b; Lk 16,14–17/18/; Lk 6,17–26) Köszönöm, Istenem, hogy veled és általad átélhetem az életemet felszabadító igazi örömöt! Add, hogy teljesen kitölthesse egész lényemet, és ne engedjem, hogy bármi megakadályozzon abban, hogy ez az öröm irányítsa tetteimet. Járja át hála naponta szívemet irántad, de talán sose fogom tudni megköszönni, amit értem teszel. Kérlek, Uram, érezd ölelésem, lásd setesuta próbálkozásaim, halld meg elcsukló hangomat, és tudd, hogy akkor is örülök, ha néha nem tudok nevetni. Ámen.

Csütörtök
Olyanok vagytok a kezemben, mint az agyag a fazekas kezében. Jer 18,6 (Róm 9,20; ApCsel 15,22–31; Lk 6,27–35) Ritmusosan koppan a talp az agyagozókorong pedálján, a vizes-sáros munkalapon erős kéz tartja-tekeri-formázza a képlékeny agyagot. Csodálatos látvány, ahogy pörgés-forgás eredményeként szebbnél szebb tárgyak kerülnek ki a fazekas kezei közül. Ami nem sikerül, azt újra feldolgozza, egyetlen cseppet sem dob ki a mester az alapanyagból. Az agyag pedig, megadva magát, engedi, hogy mestere formálja. Nagyon szép, szemléletes kép ez Jeremiástól. Képzeljük bele magunkat az agyag helyébe, és engedjük meg Urunknak, az egyetlen jó Mesternek, hogy alakítsa-formálja életünket! Isten kezében a lehető legjobb helyen vagyunk.

Péntek
Jézus ezt mondta: „Az én Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú és az, akinek a Fiú akarja kijelenteni.” Mt 11,27 (Ézs 45,12a; Jn 7,1–13; Lk 6,36–42) Atya, Fiú, Szentlélek. Isteni egység, isteni titok. Mégis megsejthetünk belőle valamicskét tükör által homályosan, hiszen Isten igéje bepillantást enged az igazságba. Jézussal együtt Atyánknak szólíthatjuk a teremtő, formáló, kegyelmes Istent. Nem vagyunk már idegenek, „külsősök”, távollevők, hanem szeretett családtagok, és ez örömre és hálaadásra ad okot. Adjunk hálát szűkebb és tágabb családunkért, és keressük meg benne helyünket, feladatainkat!

Szombat
Ne bánkódjatok, mert az Úr előtt való öröm erőt ad nektek! Neh 8,10b (Fil 4,4; 5Móz 33,1–4/7.12–16/; Lk 6,43–49) „Ne félj, ne aggódj, ne sírj, ne bánkódj, ha tiéd Isten, tiéd már minden!” – énekeljük a szép taizéi énekben, és valóban bízhatunk ígéreteiben: Isten erőt ad minden helyzetben, ha kérjük tőle. Az Úr előtt való öröm csodálatos ajándéka Istennek, merjük elfogadni és komolyan venni! Merjük a most kezdődő új esztendőben is az Istenben bizakodó, örömös életformát választani! Nem lesz mindig könnyű, de nem egyedül kell végigjárnunk az utat.

■ Bogdányi Mária

HIRDETÉS

A Deák téri orgonazenés áhítatok keretében január 25-én, vasárnap 18 órakor *Bencze Bulcsú* orgonál. Műsora: *J. S. Bach: Esz-dúr prelúdium és fúga – BWV 552; Buxtehude: Vater unser im Himmelreich – BuxWV 207; R. Schumann: B-A-C-H fúga – op. 60. no. 1.; J. S. Bach: Vater unser im Himmelreich BWV 683; F. Mendelssohn: d-moll szonáta – op. 65.*

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu • **Hirdetésfelvétel**: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő**: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line**: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Rovatvezetők**: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kőháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás**: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.